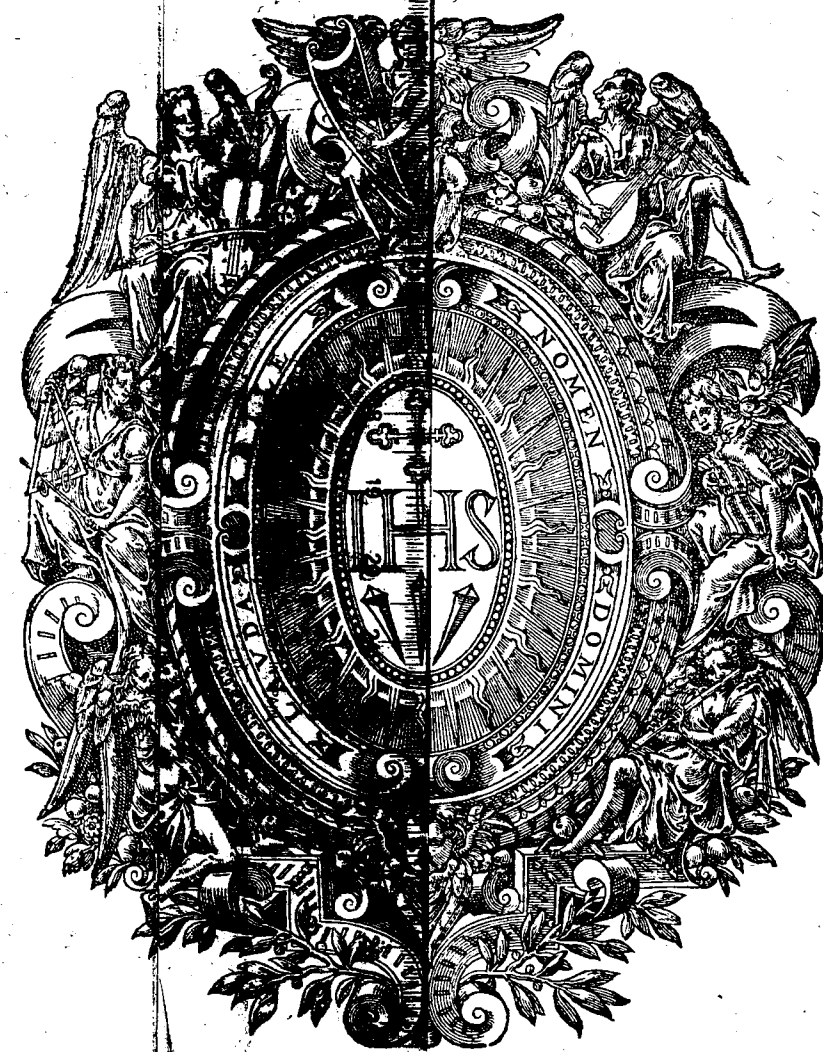

CHRONOLOGIA HEBRAEORVM MAIOR

QVAE SEDER OLAM RABBA INSCRIBI-
tur, & Minor, quæ Seder Olam Zuta, De Mundi
ordine & temporibus ab orbe condito vsque
ad annum Domini cum aliis opusculis
ad res Synagoga pertinentibus.

*Interprete Gilb. Genebrado Theologo Parisiensi diuinarum Hebraica-
rumq; literarum professore Regio.*

LVGDVNI,

Apud Ioannem Pillehotte sub signo nominis IESV.

M. D. XCIX.

*Esta corregida conforme al expurgatº de 1632
a 26º de Setiembre del mismo año.*

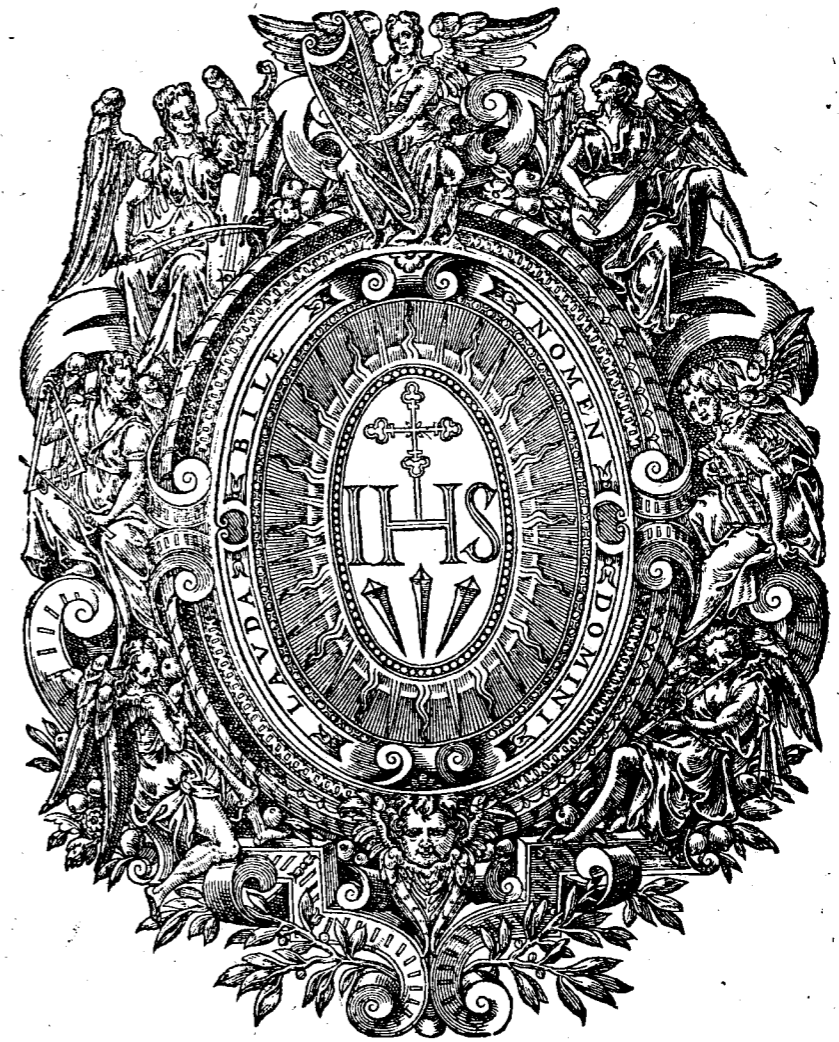

CHRONOLOGIA HEBRAEORVM MAIOR

QVÆ SEDER OLAM RABBA INSCRIBI-
tur, & Minor, quæ Seder Olam Zutá, De Mundi
ordine & temporibus ab orbe condito vsque
ad annum Dom. 1112. cum aliis opusculis
ad res Synagogæ pertinentibus.

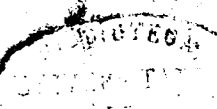
*Interprete Gilb. Genebrado Theologo Parisiensi diuinarum Hebraïca-
rumq̄ literarum professore Regio.*

LVGDVNI,
Apud Ioannem Pillehotte sub signo nominis IESV.

M. D. XCIX.

*Esta corregido conforme al expurgatº de 1632
a 26 de Setiembre del mismo año*

DOCTISSIMO ET NOBILISSIMO D.

IACOBO BILLIO PRVNÆO S. MICHAELIS

In eremo Cœnobiarchæ G. Genebradus Theolo-
gus Parisiensis diuinarum Hebraicarum-
que literarum professor Regius.

*Q*UONIAM te Hebraica nostra literatura delectat, ac
vari rerum sacrarum historia afficeris, Prunæ doctissi-
me, accipe hunc libellum, mole quidem perexiguum, at ar-
gumento amplissimum. Res enim quatuor ferè millium an-
norum maximas perstringit, quas antea Rabbiorum ne-
mo satis apte distinctoq; ordine explicauerat. Occurret for-
tasse aliquid controuersum minisque certo & probate con-
stitutum, ut fieri non potest, quin in tanta temporis longin-
quitate multi nodi, ut in senili corpore, non enascantur, verum id obiter indicauimus
in nostra saltem Chronographia, quam simul locupletissimam, & iam nouem annis
meditatam emisimus. Operis huius fructum exaggerando pluribus commemorare no-
lo, ne simul meam operam & studium predicare videar. Hoc unum dicam, tanti ab
Hebraeorum doctoribus & magistris fieri, ut sine eo ceca & incognita suorū scriptorū
uestigia non dubitent confiteri. Quod me ad ipsius interpretationem non tam auidè
adduxit, quàm ut me olim fide discipulis nostris data plenè liberarem. Memini me
anno ab hinc quinto me voti reum constituisse, dum Seder Olam Zutá, i. breuius Chro-
nicon, Latine ex Hebraico proferrem, ut maius exemplum, nempe Seder Olam Rab-
bá, è quo illud erat excerptum, si quidem alicunde nascerer, etiam uerterem, ut
quod uno duntaxat fuerat indicatum, copiosius altero explanatum consequeremur.
Si auctoris nomen expectas, liber est anonymus, nec satis teneo, cuiam certò attri-
bui debeat. Saculum mihi uidetur liquidius. Quamquam ne id quidem satis, quoniã
obiter duntaxat citatur à Rabbis quadringentorum annorum ut Selomone Iarhi
Abben Ezra, Kimhi, Qui ex eo descripsit Zutá, circa annū 1125. in Hispania uigebat,
ut & R. Abraham Lewita cabbala historica & aliorum librorum auctor, quando
Alphōsus septimus, qui se imperatorem Hispaniarum appellauit, Heroicis uirtutibus
clarebat, Saracenis Cordubam eripiebat, & sæpius de illis triumphabat, ut proinde
ab hoc posteriore Rex regum cognominetur. An uerò idem sit utriusque Seder, breui-
oris scilicet & copiosioris, artifex, non facile affirmauerim. Hoc mihi probabile uide-
tur, utrumque, si modo duo fuerunt, eadem extitisse ætate, uel certè alterum alterius
ætatem proximè attigisse. Quicquid sit methodus est recens, nec excedit, opinor, annum
Domini millesimum, sententia autem uetus. Nihil enim hic pronunciat, quod non
uel scriptura auctoritate constet, uel ueterum doctorum, præsertim Talmudicorum
traditione & testimonio sustentetur. Vtrique Chronicon Epitomen Cabbala historica

4
 & duo capita de Messia, quæ extrema sunt pergrandis illius operis R. Mosis Maie-
 monis filij, quod משיח נשוא inscribitur, aliæque eiusmodi simul edere operæpretium cen-
 sui, ut qualem Christi historiam futuram putent Iudei, cuiusmodi Christum ex-
 pectent qui de ipso sapiant, quid impediatur, ne nostrum unicum atque adeo verum
 amplectantur, iudicari sane possit atque intelligi, quid nobiscum habeant commune,
 quid proprium & per quam partem irrupendum sit in ipsorum arces & propugna-
 cula, ut celerius fidei imperio subiiciantur. Quod non valde videtur operosum, mo-
 do Deus mentium illustrator irasci istis desinat, qui propter Patres sunt charissimi,
 & sinat attendere ad simplicem Prophetarum contextum, quando, uti scis, omnes
 scripturas, quas de Messia Christiani interpretamur, non solum recipiunt, verum etiã
 de eodem interpretantur. Tota auçem controuersia in eo versatur, Hicne sit Christus
 iuxtas illas scripturas, quæ utriusque cõmuniter ad Messiam referimus, quem nos iam
 merito recepimus & Mariæ natu profitemur, an iste Tardigradus, quem isti, sed fru-
 stra, præstolantur. Quocirca tota quæstio an Thesi relabitur ad Hypotesim, nec enim
 audiendi sunt, qui opinantur Iudeos ita malè animatos ergo omnem Christianæ
 pietatis sensum, ut quo longius à nobis recedant, Psalmorum & Prophetarum ora-
 cula, de alio quouis potius, quàm de Messia exponant. Nam, ut de pauculis quibusdã
 locis id concedendum videatur, tamen uniuersè affirmari potest, nullum prope Psal-
 mum, nullum Prophetarum prædictum ad Christi Saluatoris nostri personam, nostra
 sententia & interpretatione, pertinere, quin Glossularij illorum ordinarij, qui passim
 versantur in manibus, ac ubique ueneunt, ne ad libros lucifugas, multorum ritu, vi-
 deat cõfugere, cõsimiliter id fateantur & clament. Veritas uidelicet è corruptis, atque
 ad eò coniuatis & inuitis cordibus erupit. Quod quidem hoc libro ex Elia Leuita,
 qui alioqui hac agens, nihil minus, quàm nobis gratificari cogitabat, diligenter obser-
 uatum reperies. Nam etiam huc locum meo opusculo dignum putauit, qui & Hebrai-
 cè & Latine proferretur, ne dum ista profitemur & miramur sanam intelligentiam
 sic potuisse conseruari apud nostra sanctæ religionis hostes, erubescamus sine lege loqui.
 Clarum est caput 53. Esaiæ, quo pacto Christum sonet, & tam graphice eius per-
 pessionem depingat, ut Iudeos ipsos cacitate cum mirabili tum miserabili esse per-
 cussos planè euincat, qui in tam fulgenti uerbi prophetici splendore, nondum Domi-
 num ipsum cernant. Eoque magis, quòd ista Chaldeus Paraphrastes, quem prima-
 tum tenere inter omnes suos interpretes fatentur, de ipso nominatim explicat, & R.
 David Kimhi (quantus, Deus immortalis, nostri Iesu hostis?) ad extremum illius
 capitis, quod ceteroqui enarrauerat de toto populo Domini, affert Chaldei Paraphra-
 stis intelligentiam & suo ueluti calculo concludit ac approbat. Atqui hoc oraculo-
 rum omnium maxime uidebatur à male erga nostrum Iesum affectis labefactan-
 dum & more Geneuensium (tam illi sunt gloriæ Christi amantes) ad Cyrum detor-
 quendum, uel quemlibet alium, modò non Iesum Mariæ filium ulla ratione insi-
 nuaret. Sed de iis alias. Si quid interim fructus inde res Christiana consequitur, id
 tibi secundum Deum, acceptum ferat, cui nos qualemcùnque hanc interpretationem in
 presens dedicamus. Vale & Deum habe propitium, pridie D. Ioannis Baptistæ 1579.

5
**CHRONOLOGIÆ HE-
 BRAEORVM MAIORIS
 CAPVT PRIMVM.**

Interprete G. Genebrardo Theologo Parisiensi diuinarum Hebraicarumque
 literarum professore Regio.

De mun-
do Origi-
nario.

Gen. 4.

Enoch.

De mun-
do post di-
luisum re-
nascente.

Mendose
in uene-
tiano. 45.
Heber
Prophe-
ta:
Genes. 11.

Abrahã

Genes. 15.

Exod. 12.

Genes. 22.

B Adam usque ad diluuium
 mille sexcenti quinquaginta
 sex anni, qui singulatiim hoc
 modo numerantur.

Adam huius summæ primos
 annos 130. præbet, quibus filium
 suum Seth antecessit.

2 Seth annos 105.	6 Jared 162.
3 Enos 90.	7 Enoch 65.
4 Cainan 70.	8 Mathusale 187
5 Maalaleel 65.	9 Lamech 182.

10 Noë denique an. sexcentos, quot erat natus
 propinquante diluuiio.

Enoch Adamum sepeliit, vixitque post eum
 quinquaginta septem an.

Mathusale dies suos ad diluuium ipsum pro-
 tendit.

A Diluuiio ad diuisionem usque (gentium &
 linguarum) 340 an.

Post hanc diuisionem, Noë communis om-
 nium parens annos decem vixisse comperitur.

Abraham pater noster diuisionis tempestate
 attingeret 48 annum.

Heber, ut scriptum reliquit R. Iose, magnus
 fuit propheta, quoniam afflatu Spiritus sancti
 filium suum Phaleg nominauit. Nam scribitur.

Quia diebus eius diuisa est terra &c. Non qui-
 dem dierum vitæ eius initio. Nam certè lectan
 frater eius natu erat minor, qui tamen tredecim
 cognationes siue stirpes & familiarum capita,
 quæ in hanc uenerunt diuisionem, procreauit.

Non in medio. Nam id minime occultasset
 Mosaica Genes. historia, sed indicasset. Quod
 ergo ait diebus eius diuisam fuisse terram, ad fi-
 nem dierum & vitæ ipsius pertinet.

Abraham pater noster, quando ipsum Deus
 est colloquio suo dignatus inter diuidendum
 victimas, peruenerat ad annum septuagesimum
 Idliquet ex eo, quod in Exodo legitur, Fuit-
 que in fine quadringentorum triginta anno-
 rum, ut egrederetur omnis exercitus domini de
 terra Aegypti.

Post hoc colloquium descendit in Haran,
 ibique commoratus est annos quinque Hinc il-
 lud, Et Abraham septuaginta quinque anno-

rum erat cum egrederetur de Haran.

A generali diuisione gentium ad Abrahæ exi-
 tum de Haran, anni viginti septem reperiu-
 tur.

Illi isti sunt, de quibus scriptum. Duodecim
 annis Sodomitæ & reliqui pentapolitani ser-
 uierunt Codorlaomer Elamitarum regi. b tre-
 decimo quarto ab eo superueniente superati
 sunt.

Is ipse annus, quo exiit Abram pater no-
 ster de Haran, est annus famis, cuius causa
 descendit in Aegyptum, ubi transegit tres
 menses. Deinde ascendens, rediit in terram
 Chanaan seditque in Alone Mamre, quæ in
 Hebron. Atque iste est annus, quo supra dictum
 Codorlaomerem & reliquos reges deuicit. Il-
 lic mâsit annis decem priusquam duceret Ha-
 garem. Nam scriptum, Accepitque Sara vxor
 Abram Hagaræ Aegyptiam ancillam suam post
 annos decem, quam habitare cõeperant in ter-
 ra Chanaan & dedit eam viro suo vxorem, præ-
 terea scriptum extat, Abram autem octoginta
 sex annorum erat, quando peperit ei Hagar
 Ismaelem.

Ismael maior natu Isaac reperitur an-
 nis 14.

A diuisione gentium ad patris nostri Isaac
 ortum 52 anni.

Habitata fuit Sodoma quinquaginta vno
 ann. Ex illis floruit & beatè tranquilleque ste-
 tit tam ipsa, quam ipsius vicina oppida 26, Nam
 proditum est à Mose, sicut paradysus Domini
 & sicut Aegypti uenientibus in Soar.

A Diluuiio, ad natiuitatem Isaac anni 392.
 quorum hæc est singularis enumeratio.

Istæ sunt generationes Sem. Sem centena-
 rius erat & procreauit Arphaxad biennio post
 diluuium.

Arphaxad 35 annorum erat, dum genuit
 Sale.

2. Sale 30 an.	5. Rehu. 32.
3. Heber 34.	6. Sarug 30.
4. Phaleg 30.	7. Nahor 29.
	8. Thare 70.

Abraham postremo centenarius erat, quan-
 do sustulit Isaac filium suum.

a videtur
 è seq. 26.
 legendu

Gen. 14.

b Sic in-
 terpreta-
 tur Abbè

Ezra non
 tredecimo
 ut alij in

Genesi
 uerunt.

multo qu-
 dem pro i

babilus-
 sed samè
 hoc uult

auctor no-
 ster nèpe
 generali

diuisione
 gentium
 ad exitu

Abrahæ
 sunt de
 Charris

sunt. 26.
 annis duo

decim qui-
 bus Sodo-
 mita ser-
 uierunt, &

tredecim,
 quibus re-
 bellarunt

& unus
 quo supe-
 rati sunt.

Sūma 26.
 Gen. 16.

Ibid.

Genes. 17.

Isaac.

c Hæc ex
 Genes. c.

13. per cõ-
 iecturam
 addidi-
 mus. A-

lioqui e-
 xēplar e-
 rat man-
 cum.

Gen. 22.

Isaac pater noster peruenerat ad 37 annum, quando super altare ligatus est.

Abraham autem peregrinatus est in terra. Philistinorum multis diebus Hi dies superarunt eos, quibus hæsit in Hebron. Nam in Hebron mansit annis viginti quinque tantum, at apud Philistinos annos viginti sex. Hoc ipso temporis articulo nata est Rebeca.

Constat patrem nostrum Isaac accepisse in matrimonium Rebecam, dum quartum decimum ageret.

Pater noster Abraham Thare patrem suum sepeliit duobus annis ante mortem Sarae.

Iacob pater noster ministravit patri nostro Abraham annis quindecim, & Patriarchæ Sem annis quinquaginta.

Ex his colligitur omnibus Iacob patrem nostrum versatum esse cum Sem annis 50. & Sem cum Mathusale annis 98, & Mathusale cum Adamo 243. atque ita hos quatuor viginti duas generationes esse emensos.

Quinimo septem sunt homines, qui metiuntur totam ipsius mundi durationem, Adam primus videlicet, Mathusale, Sem, Iacob, Amram, Ahaia Silonites, & Elias, qui adhuc est superstes & uiuit.

CAPVT II.

ITERNOSTER Iacob, quando benedictionem patris est adeptus, com- plebat sexagesimū tertium annū, quo temporis pūcto mortuus est Ismael, vt indicat iste locus, Videns Esau, quod benedixisset Isaac Iacob, misissetque eum in Mesopotamiam, vt inde vxorem duceret, quodque obediens Iacob patri suo isset in Syriam, probansq; Esau quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus, iuit ad Ismaelem & duxit vxorem Melech filiam Ismael filij Abraham sororem Nabaioth; Nam nisi mortuus fuisset Ismael, non erat operæpretium dicere Sororem Nabaioth. Cum verò id pronuntiauit Scriptura, docuit Ismaelem quidem eam desponsasse ipsi Esau, posteaque esse mortuum: At Nabaioth fratrem matrimonium absoluisse, ipsiq; Esau suam sororem à patre desponsatam collocasse.

Degit pater noster Iacob in terra Ismael, annos duodecim absconditus (propter metum Esau) & ministrans Patriarchæ Heber. Heber autem decessit ex hac vita, postquam descendisset Iacob in Mesopotamiam. Iam à duobus annis egressus fuerat * inde & peruenerat in Mesopotamiam. Cum stetit ad puteum septuaginta septem erat annorum, viginti annis subsidit in domo Laba Nempse septē priusquā duceret matres Liam & Rachelem, septem alios, ex quocumque duxit, sex denique postquam geniti sunt vndecim tribuum principes & Dina. inueniuntur enim omnes tribuum Patriarchæ intra septem annos procreati præter Benjamin, singulis singulis 7 mensibus.

Egressus est Iacob de Mesopotamia, perueniensque in Succoth, ibi hæsit mensibus octodecim. Nam scriptum, Iacob venit in Succoth, vbi ædificata domo & fixis tentoriis appellauit nomen loci Succoth. Relicto illo loco, accessit Bethel, ibique est commoratus menses sex oblati Deo sacrificiis.

Inde digressus natus est Benjamin, mortuaque Rachel. Eodem etiam temporis puncto vitam cum morte commutarunt Rebecca & Debora.

Constat Rachelem ingressam ex hac vita anno ætatis 36. Lia autem non excessit annum 46.

Quin inueniuntur Rachel & Lia in matrimonium acceptæ anno ætatis 22. Nam eodem partu sunt editæ.

Peruenit Iacob ad Isaac patrem suum in terram Chanaam, eique ministravit 22 annis. At Ioseph nouem duntaxat cum auo est versatus.

Istæ sunt generationes Iacob. Ioseph septemdecim erat annorum, quo tempore hoc reliquit seculum Lia.

Descendit Ioseph in Ægyptum & mansit apud Putipharem mensibus duodecim. Nam scriptura proditum, A quo præpositus omnibus gubernabat creditam sibi domum & vniuersa, quæ ei tradita fuerant. Benedixitque Dominus domui Ægyptij propter Ioseph, & multiplicauit tam in ædibus, quam in agris cunctam eius substantiam. In ædibus quidem propter æstum, in agris verò propter frigus.

In carcere mansit annis duodecim. Vnde Psalmographus, Afflixerunt compedibus pedem eius, &c. Donec veni verbum eius, &c.

Anno tricesimo exiit de carcere. Nam legitur. Ioseph autem triginta erat annorum, quando stetit in conspectu Pharaonis & circuit omnes regiones Ægypti.

Eo tempore obiit Isaac. Hinc septem anni vbertatis & duo anni famis. Ioseph, quando descenderunt patres nostri in Ægyptum, agebat annum tricesimum nonum. Leui autem erat annorum quadraginta quatuor.

Sic inuenitur Ioseph à patre suo Iacob fuisse separatus, vt ei non ministraret, viginti duobus annis. Quo temporis interuallo duxit Iuda filiam Sux Chananæ, dicente scriptura, factumque est illo tempore vt descenderet Iuda à fratribus suis, videretque ibi filiam hominis Chananæ vocabulo Sux. Et accepta vxore ingressus est ad eam. Anno primo satus est Her, annis septem educatus auctusque, & accepit vxorem, Habes octo annos. Annum, vnum Her, potitus est illo coniugio, deinde Onan, qui fratri relictam duxit, annum alterum. Anno sequenti dictum est Thamari. Sede vidua in Domino patris tui. Anno præterea post impletum est, quod eodem Genesis loco sequitur, Euolutis autem multis diebus mortua est Sux vxor Iudæ; Anno primo concepies Phares, qui postea creuit septem annis, deindeque vxorem accepit. En anni octodecim. Annus

Iacob quandiu vidit Abraham & Sem. Consecrauit enim superiorum omnium.

Iacob.

Gen. 27.

Gen. 28.

* id est ab Heber. Gen. 29

Genes. 33. Gen. 35.

Genes. 39

Gen. 41.

Gen. 38.

Ibidem.

sequens

Gen. 46. sequens fuit Hezronis, postremus Hamol. Hezron autem & Hamol descenderunt cum eo in Ægyptum.

a Quia si gnificat Phares genuisse Ezeron anno ætatis nono, quod prodigij est simile, conatur aliis exemplis id effigere. Genes. 11.

Genes. 12. Vel etiam, quia cernebat futura, attentaque erat ad prophetiam, quod indicauit Deus Abraham, Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara fac & audi vocem eius. Quia in Isaac tibi vocabitur semen.

Genes. 17. Pater noster Abraham hora circumcisionis suæ erat annorum nonaginta nouem, vt his verbis scripturæ declaratur, Abraham autem nonaginta nouem annorum erat, quando circumcidit carnem præputij sui: vita verò fungitur centesimo septuagesimo quinto ætatis. Sara moritur anno vitæ suæ 127. Eo enim pertinet illud Genesis, & fuit vita Sarae centum viginti septem annorum & mortua est in ciuitate Arbee.

Genes. 23. Genes. 35. Gen. 48. Isaac moritur 180. anno. Iacob 147 dicente scriptura, factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.

CAPVT III.

Genes. 15. **D**ICTVM est Abraham dum diuideret victimas. Cognoscendo cognosces quia peregrinum erit semen tuum quadraginta annis. Quodnam verò semen? Isaac de quo pronuntiatum, In Isaac vocabitur tibi semen. Quæ promissio contigit anno vno ante eius ortum. Deinde Isaac legitur sexagenarius, quando procreauit Iacob & Esau Iacob autem testificatus est apud Pharaonem dies suæ peregrinationis peruennisse ad annos 130 qui omnes summam 190 exhibent. Restant igitur 210, qui exprimentur annis vitæ Iob, illa tempestate orti. Quod sic demonstrari potest, Vixit Iob (ait scriptura) post flagella hæc 140 annis. Cùmque præmissum sit, Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Iob, duplicia, ante flagella attigisse eum oportet annum 70 sicque constat quando descenderent Israelitæ in Ægyptum natum fuisse Iob. quando autem ex Ægypto ascenderunt, iam mortuum.

Sed fortasse inquires, totis quadringentis annis fuerunt Israelitæ in Ægypto. At nonne

Caath fuit de descendentibus in Ægyptum: Nonne etiam scriptum est, Anni vitæ Caath 133. & anni vitæ Amram 137, qui ad octoginta Mosis additi, duntaxat reddunt annos 350. Tot enim natus erat Moses cum Israele ex Ægypto eduxit. Quid igitur respondendum? Quo pacto hæc inter se concilianda? Nempse quod dicitur Et seruiet eis & affligent eos quadringentis annis, docet totum tempus, quo semen Abraham fuit in terra non sua comprehensum quadringentis annis. Dum ait, seruiet, respicit dies seruitutis atque habitationis in terra aliena, dum verò, affligent, dies, quibus oppressi afflictique sunt à Pharaone, qui quidem omnes. (ab Isaac nato & versato cum suo semine in aliena ditione) vsque ad Mosis liberationem, quadringentos annos cõplent.

Mortuus autem est Ioseph & cuncti eius fratres. Ioseph mortuus est anno vitæ centesimo decimo. Nec est qui minus diu vixerit inter omnes fratres, quemadmodum nullus est qui inter eos diutius vixerit ipso Leui.

Quandiu Leui fuit in viuis, Israelitæ non sunt oppressi Ægyptiorum seruitutē. Nā scriptum, Mortuusque est Ioseph & cuncti fratres eius, surrexitque rex nouus, qui non cognouit Ioseph: postquam verò fatis Leui concessit, cœperunt Ægyptij seruituti eos subiicere. hinc manauit proverbium, vno fratrum mortuo dolent cuncti fratres, vno sociorum satis functo, dolet vniuersa societas.

Filij autem Israël creuerunt & quasi germi- nantes multiplicati sunt ac roborati nimis impleuerunt terram. Surrexit interea rex nouus, & cætera. Numerantur anni ab obitu Leui ad exitum Israël de Ægypto 116. Proinde seruitus Ægyptiaca nec plus nec minus 87 annis durauit, quatenus fuit annorum Mariæ sororis Mosis numerus. Vnde Maria appellata est ab amatorem (quem tota ipsius ætate senserunt.)

Plagæ Ægypti duodecim fuere mensium. Nam scriptum, & dispersus est populus in omnem terrā Ægypti ad colligendas paleas. Quando verò itum est ad paleas. In mense Iiar siue Aprili, ipsi verò exierunt ex Ægypto mense Nisan, qui est Martius.

Percussi sunt vicissim Ægyptij decem plagis per 12. menses. (Sic) plagæ Iob 12 fuerunt mensium. Nam in eius libro commemoratum est, Hæreditare factus sum menses vanitatis & noctes, laboris constituerunt vel numerarunt mihi. Sicut noctes constitutæ fuere & numeratæ, ita & menses.

Iudicium Gog futuris temporibus duodecim quoque mensium erit Eo enim pertinet istud Esaiæ, & æstiuabit super eo ales, cunctaque bestia agri super eo hyemabit.

Iudicium impiorum in Gehenna tot vigebit mensibus. Nam scriptum, à mense in mensem & à Sabbato in Sabbatum, veniet omnis caro, vt adoret coram facie mea dicit Dominus. Et egredientur & videbunt cadauera virorum,

Exo d. 10

Genes. 1

Genes. 50.

E. mod. 1.

Ibidem

Plagas Ægypt. 100 cat. quibus Ægyptij Israelitarum calamitatem auxerunt. Exod. 5.

Iob 4.

Es. 18.

Es. 66.

qui prauaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur & ignis non extinguetur, & erunt vsque ad satietatem visionis omni carni. R. Iohanan Nuri filius a Paschate interpretatur ad octauam eius, quia additum est, & a Sabbato in Sabbatum.

Nugamentum Iudeorum. De mortuorum impiorum statum.

Malach.

Post duodecim menses prauicatorum Israelis, qui violarunt legem & precepta, animae veterascent & corpus consumetur, redigenturque in cineres. Et Gehenna eiiciet eos foras, ventus autem disperget subter plantas pedum iustorum. Nam pronuntiatum a Malachia, Et conculcabitis impios, cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum, in die qua ego facio dicit Dominus exercituum. Qui autem se, separarunt a communione fidei, exempli gratia, haeretici, apostatae, proditores populi Dei, hypocritae Epicurei & qui terrorem sui incusserunt in hac viuentium terra, item qui negarunt mortuorum resurrectionem, & praedicarunt non esse legem traditam diuinitus atque riserunt sapientum dicta in sua presentia Gehennae fera claudi cernent, intra eam luan vt pœnas in saeculorum saecula Scribitur enim, Egre dientur & videbunt cadauera virorum qui prauaricati sunt in me. Praeterea, quod grauius est, infernus veterascent. Hinc illud Psalmi, & forma eorum ad veterascendum in inferno ab habitaculo suo, hoc est, propter habitaculum suum vetustate conficiet formam eorum, & forma eorum erit ad infernum vetustate conficiendum. Quidnam huic rei causam attulit? Quia extenderunt manus suas in tabernaculum, sicut scriptum est, ab habitaculo suo. Nec verò per tabernaculum, siue habitaculum istud, quicquam aliud intelligendum praeter aedem sanctuarij. Nam scripto, proditum, aedificando aedificauit domum tabernaculi tibi.

Es. 66.

Pf. 49. que locum coacte interpretatur.

Pf. 49.

Reg. 8.

CAPVT IIII.

DILUUIUM durauit menses duodecim, vt liquet è discursu historiae Noe. Nam cepit anno sexcentesimo vitae Noe. Vbi obsecrandum homines aetatis illius non, frui aeterna vita, sed nec esse iudicatos siue damnatos, quoniam scriptum, Non iudicabit spiritus meus in homine in saeculum.

Inepta observatio.

Genes. 6.

R. Iosue tradit decimo septimo die mensis secundo Iiar siue Aprilis, qui sequitur Nisan siue Martij, pro luctu is est mensus, quo & hyades siue oculus Tauri occidit cepisse Diluuium. Deum euerisse mundi ordinem, propterea quod homines opera sua ante peruerterant.

R. Eliezer mauult decimo septimo die mensis secundi Marhesvan, siue Octobris, qui secundus est a Tirzi siue Septembri, quo creatum mundum asserit. quo & hyades siue oculus tauri oritur, vt quod tempus sit pluuiæ atque imbrium.

Sapientes sequuntur sententiam R. Eliezer quantum ad diluuium, at R. Iosue, quantum ad anni tempestates.

Facta autem est pluuia per quadraginta dies & quadraginta noctes vsque ad 27 mensis Cisleu, qui Decembri consonat. Et inuoluerunt aquae super terram quinquaginta diebus, ad vsque primum mensis Siuan, id est Maij. Tum atque consistebant & silentes conuiescebant, impijs intra eas supplicium debitum luentibus, prout quisque suis operibus commuerat. Expletis centum quinquaginta diebus minui ceperunt aquae, cumque sensim deficerent requieuit arca mense septimo vicesimo die mensis super montes Armeniae.

Aquae celsiores erant terra quindecim cubitis, & per sexaginta dies consumebantur, singulis quaternis diebus cubito, quotidie sesqui palmo. Et requieuit arca mense septimo decimo septimo die mensis Siuan siue Maij. Quando verò numerare incipis a tempore quo cessarunt pluuiae descendere, reperitur quieuisse ad decimum sextum diem. Erat autem eleuata a terra quatuor cubitis, mersa autem intra aquas vndecim.

Cumque transissent quadraginta dies, id est, post quadraginta dies, quibus ceperunt aquae deficere, nempe decimo die mensis Tammuz, ceu Iunij. Aperiens Noe fenestram arcae, quam fecerat, emisit coruum, &c. Expectatis autem septem diebus alijs emisit columbam ex arca que non inuenit, &c. Distulit ad huc septem dies, & decimo emisit columbam que non est reuersa ultra ad eum, sed abiit & confedit in montium cacuminibus.

Decimi mensis primo die apparuerunt montium cacumina. Iste verò decimus mensis erat Ab, siue Iulius, a primo tempore, quo ceperunt pluuiae descendere, a primo die Iulij vsque ad Septembris siue Tizri diem primum absorptae sunt aquae.

Et factum est sexcentesimo primo anno vitae Noe, primo mense prima die mensis imminuta sunt aquae super terram. Pars mensis habetur pro toto, hinc discimus, vbi dies vnus mensis effluxit mensum numerari pro integro, item, vbi mensis vnus iniiit annum illum censi integro & completo. Nam pars mensis pro integro & completo mense aestimatur, & anni pars, pro toto anno.

Exiccata sunt aquae super terram, aquas, quae supernè descenderant, desiccavit ventus. Quae verò infernè eruperant & super terram ascenderant, in loco suo sub se absorptae sunt. Adhuc autem terra erat humida & ad speciem turbidi & crassi limi redacta. Vnde dilata est satio, donec descenderent pluuiae. Aquae enim diluuij argumentum & speciem praebant maledictionis. Nec verò cum maledictione stat benedictio.

Mensis autem secundi 27 die nempe Marhesvan siue Octobris, aruit terra & ad siccitatem reducta est. Sic voluti sunt duodecim menses integri & dies praeterea vndecim. Nempe, si rationem postulas, vt doceremur annum solarem

Nam annum ordiuntur ab aquinoctio uerno.

Percurrit contextum Genes. cap. 7. & 8.

Siuan septimus ab Octobris quo cepit diluuium.

Genes. 8.

Ibidem.

Genes. 8.

excedere

excedere lunarem diebus vndecim, Atqui, ait R. Eleazar, nonne ab initio mundi conditi annus solaris excedebat lunarem diebus vndecim? Cum praesertim Sol & Luna creata sint plena (in plenilunio) decimo quinto die, è quo numero, si tollis quatuor, quae eorum procreationem antecesserant (Nam quarto die tantum producta sunt) supererunt vndecim. Cui cum dixissent auditores, at post primum embolismum peruenit Luna ad Solem, ipse respondit, Luna ipsa progreditur & retrocedit, Rabban Simeon Gamalielis filius, qui vult (inquit) scire, an annus Solis sit maior Lunae anno diebus vndecim, notet punctum in solstitio aethiio mense Iunio. Tum percipiet anno sequenti lunam non peruenturam ad illud idem punctum, antè vndecimum diem. Sic cursum solis lunarem diebus vndecim excedere deprehendas.

CAPVT V.

OTI S septem diebus collocutus est Deus cum Mose in Rubo, vt ex his verbis colligi potest. Dixitque Mose ad Dominum, obsecro Domine, non sum eloquens & ab heri & nudius tertius, & ex quo locutus es ad seruum tuum. Nam nudius tertius tres dies exhibet, tres autem coniunctiones, Et, Et, Et, tres alios, qui iuncti diei, quo cum Mose loquebatur, septem efficiunt. Erat autem agni paschalis hora. Nam eum praeparabant ad 15 Nisan siue Martij. Quo tempore anno proxime sequenti egressi sunt Israelitae de Aegypto.

Exod. 4.

Genes. 15.

Genes. 18.

Exod. 12. Nisan siue Martij.

Nota die Iouis Patris in Aegypto immolasse agnum vt Christus. Ibidem.

Num. 33.

Exod. 14.

Sic etiam 15 die Nisan conuenit Abrahamum Deus inter sectas victimas. Decimo quinto Nisan venerunt Angeli ad Patrem nostrum Abraham ad nunciandum Isaaci conceptum, & eodem temporis puncto anno sequenti natus est Isaac Pater noster. Nam scriptum, reuertens veniam ad te tempore isto. Decimo quinto item die Nisan exierunt Israelitae de Aegypto. Nam scriptum Expletis triginta & quadringentis annis, quibus manserunt in Aegypto, eodem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Aegypti Istorum autem omnium vnus idemque terminus. Decimo quarto die immolarunt Israelitae agnos suos paschales in Aegypto; qui dies erat quintus (i. Iouis) Hac ipsa nocte percussi sunt primogeniti. A crastino Paschatis, vesperè Sabbati profecti sunt de Ramesse. Nam scriptum, profectique sunt filij Israel de Ramesse in Succoth, item, & profecti sunt de Ramesse mense primo, decimo quinto die mensis & paulò post, videntibus cunctis Aegyptiis & sepehientibus primogenitos, quos percusserat Dominus. Et, de Ramesse in Succoth, de Succoth, autem in Ethan, ante libertatem. Sic tres dies consumpti sunt.

Quarto die, & nunciatum est regi Aegyptio

rum, quod fugisset populus. Quinto & sexto, persecuti sunt Aegyptij filios Israel, &c. vbi illuxit septimus descenderunt ad mare. Nam scriptum, & erat nubes tenebrosa & illuminans noctem, sub auroram ascenderunt Israelitae de mari, Aegyptij autem submersi sunt. Illaque hora cecinerunt Israelitae canticum, quoniam dictum est, Tunc cecinit Moses & filij Israel carmen Domino & dixerunt, Cantemus Domino Gloriose enim magnificatus est, &c. Iste autè dies septimus erat quintus hebdomadae, itémque festus, nempe extremus celebratis paschalis.

Ibidem.

Exod. 15.

15

Genes. 2.

Gen. 18. 12

Leuit. 24. Coniectura frigida ad elicicnda septem precepta legis naturae.

Genes. 9.

Ierem. 3.

Leuit. 5.

Genes. 9.

Num. 33.

Alia.

declaratur,

mensis septimum Aprilis vocat, qui est primus a Septembris.

Exod. 16.

Raphidim.

Exod. 16.

17

Desertum Sinai.

Exod. 24. Moses in monte Sinai se agit.

Iunius. Exod. 39.

Deut. 9.

Ibidem.

Deut. 10.

Iulius.

Augustus. Augustus in monte.

declaratur, profectique de Elim venerunt Israelitae in desertum Sin, id est. Alus, decimo quinto die mensis septimi ab exitu Israelitarum de Aegypto, qui primus dies fuit Hebdomadae. Vnde docemur principium mensis Iiar, id est, Aprilis incurrisse in primum hebdomadis diem. Praeterea Israelitas viderunt panibus subcineritiis, quos exportauerant de Aegypto, totis triginta diebus, isto autem die panes illos defecisse, & ad vesperam coturnices esitasse, mane vero collegisse manna.

Ceterum in Alus acceperunt sabbatum, ibique primam sabbati celebratam agitarunt. Eo enim pertinet istud Exodi, Et sabbatizauit populus die septimo. Sequenti die, qui primus erat hebdomadae & vicesimus tertius Iiar siue Aprilis, descendentes de Alus accesserunt ad Raphidim, vbi putei miraculum sunt consecuti, pugnarunt contra Amalechitas, celebrarunt secundum sabbatum.

Hinc e Raphidim progressi sunt ad desertum Sinai, in quo repererunt nubes diuinae maiestatis. Omnibus quinque diebus Moses ascendebat ad montis verticem & descendebat ut populo Dei oracula declararet, & responsa populi Domino renuntiaret. Sexto die mensis tertij traditus est Decalogus. Erat autem Sabbatum.

CAPVT VI.

POST datum Decalogum die septimo Moses in montem conscendit. Nam scriptum, Et habitauit gloria Domini super montem Sinai, cumque rexit nubes senis diebus ad purificandum Mosem. Die autem septimo dominus clamauit ad Mosem de nubis medio, sicque Moses ingressus medium nubis ad montem ascendit, illicque haesit quadraginta diebus, & 40 noctibus. Decimo septimo mensis Tammuz, qui ferè cadit in Iunium, descendit fregitque tabulas & crastino conuocatam plebem arguit sceleris, Vos peccastis, &c.

Iterum ascendit decimo octauo eiusdem mensis Iunij & misericordiam Dei pro Israele implorauit. Nam legitur, Et procidi ante dominum 40 diebus & 40 noctibus, quibus eum suppliciter deprecabar, &c. Qua hora placatus est dominus Israelitis, iussitque Mosem alteras tabulas sculperet & denuo ascendere, Hinc illud, tempore illo dixit Dominus ad me, sculpe tibi secundas tabulas lapideas prioribus similes Et summo mane iuit Moses &c. Ascendit autem vigesimo nono mensis Ab, qui est Iulius, & iteratam renouatamque legem secundo est consecutus Quod ille sic testatum reliquit, Ego steti in monte iuxta dies primos diebus 40 & noctibus totidem, exaudiuitque me dominus etiam hac vice, & te perdere noluit. Cum autem posuisset, iuxta dies primos significauit diebus primis & postremis Deum fuisse placatum, inter diis vero iratum.

Decimo die Tizri siue Septembris, qui quidem dies erat expiationum de monte descendit, reuerentiae eorum causa, ob quam in gratiam a Domino erant recepti, iuxta illud, & ut auferas iniquitates nostras atque peccata, nolque possideas. Ex quo constitutus est dies solennis & memorabilis sequentibus generationibus. Nam scribitur, & erit istud vobis in statutum sempiternum. Cumque descendisset Moses venerunt etiam ad eum omnes filij Israel, quibus praecipit cuncta quae audierat. Quanam vero sunt ista, quae illis imperauit Moses? nempe ut facerent tabernaculum. Atque ita ceperunt incumbere in opus tabernaculi & singuli obtulerunt mente promptissima atque deuota, &c. Quae postquam Moses cuncta vidit completa, quemadmodum mandauerat dominus, benedixit eis. Benedictio autem haec erat Maneat, obsecro, diuina maiestas in manuum vestrarum opere, populo respondente, Et sit suauitas domini Dei nostri super nos, &c.

R. Meir putat Mosem non hac fuisse usum benedictione, sed ista, Dominus Deus patrum vestrorum adiiciat, sicut estis, mille vicibus & benedicat vobis sicut locutus est. Praeterea super vos, Beati Israelitae estis qui ministerium tabernaculi meruistis. Quemadmodum autem illud meruistis, sic meritis vestris efficit, ut vobis aedes electa tribuatur & habitet diuina maiestas in vestri medio. Nam scriptum, Et facient mihi sanctuarium & habitabo in medio eorum, iuxta omnem similitudinem tabernaculi, quod ostendam tibi.

CAPVT VII.

LOCVTVSQUE est Dominus ad Mosem dicens. Mense primo, prima die mensis eriges tabernaculum conuentus & pones in eo arcam, dimittesque ante illam velum, & illata mensa pones super eam &c. Ceperunt septem consecrationum dies, 23 die mensis Adar. i. Februarij, primoque die Nisan siue Martij expleti sunt Cunctis septem diebus consecrationum erigebat Moses tabernaculum mane quolibet, & ad illud offerebat oblationes, posteaque disungebat atque dissolvebat. At die octauo erigebat quidem sed non disungebat. R. Iosue filius R. Iehudae in alia est sententia. Nam, inquit, etiam die octauo erigebat & deponebat. Comedebant autem Aaron & filij eius carnes Arietum & panes qui in canistro erant positi.

Septem diebus nocte & die, manebitis in tabernaculi ostio vsque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestrae, feceruntque Aaron & filij eius cuncta quae locutus est dominus per manum Mosi. Facto autem octauo die vocauit Moses Aaron, &c. post, septem consecrationum dies, qui primus erat hebdomadae & principium mensis Nisan siue Martij. Illo vero die Aaron & filij eius abluerunt manus pedesque e concha & suis officiis atque ministeriis

Septembris. Exod. 34. Ibidem. 35. Exod. 39. Psalm. Deut. 1. Exod. 25. Exod. 41. a Sic a mense Septembris in tabernaculi structure consumpti sunt quae suorum mensis integri. Exod. 29. Leuit. 8. Leuit. 8. Secundus annus ab exitu hic incipit. Ita 1911 liber Exodi ad annum primum pertinet. Martij secundus die anni.

iuxta

Num. 7.

Diei dominici prerogativa. Ne igitur meminimus, o Iudaei, si ei sabbatum vestrum cesserit.

Leuit. 9.

Cantic. 4. 5.

Moses Aaron Naafson.

Num. 19.

Num. 1.

iuxta ordinem constitutum functi sunt. Quin & ipso die capere principes offerre. Sic enim scripto traditum est. Primo die obtulit oblationem suam Naafson filius Aminadab de tribu Iuda, fueruntque in ea aca tabulum argenteum pondo centum triginta siclorum &c. Primus dies orbis conditi primus fuit dies oblationis principum. Primus, quo infedit diuina maiestas Israelitico populo, iuxta illud & habitabo in medio filiorum Israel. Primus quo prohibita est Idolorum ara. Primus, quo institutum, sacerdotium, primus, quo benedictus populus, primus solemnium sacrorum, primus mensium, primus immolarum hostiarum ad Septentrionem. Primus quo sacra manducata sunt, primus, quo ignis caelitus descendit, scribente Mose. & ecce egressus ignis a Domino deuorauit holocaustum & adipem, qui erant super altare.

Illo ipso die Israelitae iuge sacrificium, sacrificia vorua & spontanea, sacrificia pro peccatis, pro delictis, primitias & decimas obtulerunt. Ac de isto die Salomon scriptum reliquit, Excitare Aquilo, veni Auster, perfla hortum meum, fluant aromata eius. Nam excitatio Aquilonis est holocaustum, quod in parte Aquilonari immolabatur, Aduentus Austris pacifica, quae in parte Australi maetabantur. Perflatio horti tabernaculi conuentus fluxus Aromatum incensum odoramentorum. Quae autem apud Salomonem sequuntur, sic debent intelligi, Veniat dilectus meus in hortum suum, diuina maiestas & praesentia. Et comedat fructum deliciarum eius, oblationem. Veni in hortum meum soror mea sponsa. die octauo. Messui Myrrham meam cum aromate meo, incensum & thus oblationum. Comedi fauam meam cum melle meo. membra holocaustorum & adipem sacrorum solennium. Bibi vinum meum cum lacte meo, libamina & adipem communium sacrorum. Comedite facij, o Mose & Aaron. Bibite & inebriamini dilecti, o Synagoga Israel.

Ipsa illo die Eliezabet filia Aminanab affecta fuit in Israel quatuor insignibus gaudiis, & vno luctu. Nam Leuir eius erat Rex, maritus pontifex sacerdotum maximus, frater princeps filij Cardinales secundum pontificatus gradum obtinentes. At duos filios suos igne caelesti crematos laxis. Quidam addunt nepotem ipsius vinctum etiam fuisse ad bellum, nepe Phineem.

Secundo die mensis Nisan siue Martij cremauit Eleazar Sacerdos vaccam pro peccato & aspersi sunt cuncti Israelitae cocco, hyssopo & cedro. Decimo quarto die immolarunt agnos suos paschales. Erat autem Sabbati dies.

CAPVT VIII.

LOCVTVSQUE est Dominus ad Mosem in deserto Sinai in tabernaculo conuentus prima die mensis secundi, anno altero egressionis eorum

ex Aegypto, dicens. Tollite summam vniuersae congregationis filiorum Israel per cognationes & domos suas & nomina singulorum, quicquid sexus est masculini a vigesimo anno & supra omnium virorum fortium Israel & numerabitis eos per Turmas suas, tu & Aaron, eruntque vobiscum. Et postea, Numeri primogenitos sexus masculini de filiis Israel ab vno mense & supra, Et mox, Tolle summam filiorum Caath de medio Leuitarum per domos & familias suas a tricesimo anno & supra vsque ad quinquagesimum annum. Et iterum, Tolle summam etiam filiorum Gerson. Rursum, Tolle summam filiorum Merari, denique, iuxta os domini numerati sunt per manum Mosi principes tribuum ac domorum in cognationibus suis.

Decimo quarto mensis Iiar immolarunt immundi pascha secundum Quo pertinet, factumque est ut viri qui erant immundi anima, qui non poterant facere pascha in die illo, accedentes ad Mosem & Aaron dicerent illis, Immundi sumus super anima hominis. Quare fraudamur, ut non valeamus oblationem offerre domino in tempore suo inter filios Israel. Quibus respondit Moses, state ut consulam, quid praecipiat dominus de vobis, locutusque est dominus ad Mosem, dicens: loquere filiis Israel, Homo qui fuerit immundus super anima, faciat pascha mense secundo quarta decima die mensis ad vesperam.

Anno secundo, mense secundo, vigesima die mensis eleuata est nubes de tabernaculo foederis. Sic inueniuntur morati in deserto Sinai duodecim mensibus, demptis duntaxat diebus decem. Testante autem scriptura, scripsit Moses exitus eorum per ipsorum profectiones, quas domini iussione mutabant.

Profecti autem a deserto Sinai & venerunt a sepulchra concupiscentiae, vbi haeserunt diebus triginta, ut ex sequenti loco apparet, Comeditis non vno die, nec duobus vel quinque, sed vsque ad mensem dierum.

De sepulchris concupiscentiae profecti sunt ad Haferoth, manseruntque ibi septem diebus, ut hinc probari potest, Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus. De Haferoth profectus est populus in desertum Phara vigesimo quinto die mensis Siuan, vigesimo autem nono eiusdem mensis Moses exploratores misit, ut colligi potest ex eo, quod scribitur. Erat autem tempus, quando iam praecoque vna ad possunt. Redierunt vero ab exploratione terrae expletis 40 diebus, id est, nono die mensis. Ab. Ex quo traditum a maioribus nostris reperitur, Nono mensis Ab decretum est, ne patres nostri ingrederentur terram.

Post exploratorum reditum accidit Chora Seditio eiusque, hiatu terrae, consumptio. Nam scribitur, sane non induxisti nos in terram affluentem lacte & melle, nec dedisti nobis possessiones agrorum & vinearum. Et exarsit ira Domini in Israel. Porro in Deuteronomio lo-

Aprilis anni secundi. Num. 6. Num. 20. Num. 32. Cap. 11. 12. 13. Maius. Iulius. Cap. 16. Deut. 2.

gimus

legimus, Tempus autem, quo ambulamus de Cades-Barnea usque ad transitum torrentis Zared triginta & octo annorum fuit, donec confumeretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris, sicut iurauerat Dominus.

Decimo nono anno iterum insanierunt, & manserunt nouemdecim annis in Cades-Barnea. Hinc illud, Sedebitis ergo in Cades-Barnea, iuxta dies, quibus antea federatis. Cum ergo prius illic mansissent 19 annis, & postea alii nouemdecim manserint, ab exitu planè fluxerunt 38. Omnes autem mansiones inueniuntur quadraginta duæ numero.

CAPVT IX.

VENERUNTQUE filij Israël & omnis multitudo in desertum Sin mense primo, & mansit populus in Cades. Mortuæque est ibi Maria & sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus, conuenerunt aduersus Moysen & Aaronem, quia defecerat puteus. Quadragesimus uolebatur annus & principium mensis Nisan. Quo temporis puncto, misit Moyses nuntios de Cades ad regem Edom, &c. Ibi confederunt Israëlita lucrum facientes tribus mensibus.

Ascendit autem Aaron pontifex in monte Hor, ibique moritur, natus annos centum viginti tres. Eo mortuo disparuerunt nubes gloriæ, & Chananei accurrerunt ad pugnandum contra Israel. Hinc illud, & audiuit Chananeus rex Arad, uenisse Israël & pugnavit contra eum & victor existens duxit in eo prædā. Quidnam, obsecro, audiuit? Certè mortuum fuisse Aaronem & obiisse præcipuum Israelitarum ducem, itémque desuisse columnam nubis, quæ pro illis pugnabat. Irruit igitur, bellum cum eis commisit, vertit fugauitque, adeo ut retrocederent per septem mansiones, & castra ponerent in Mosera. Sic enim scriptum. Filij autem Israel mouerunt castra ex Beeroth filiorum Iachan in Mosera, ubi Aaron mortuus & sepultus est. Vbi tamen quæstio est quo pacto mortuus dicatur in Mosera, cum in numeris obiisse tradatur in monte Hor. Nempe è monte Hor in quo vita excesserat Aaron, retro cesserant septem mansiones, donec castra collocarent in Mosera. Inde autem uenerunt in Gadgad, de quo loco profecti castra metati sunt in Iarbata terra aquarum atque torrentium. Et inde in Beer, nempe ad puteum, de quo locutus est Dominus ad Moysen, congrega populum & dabo ei aquam: illis enim puteus illo loco denovo apparuit. Post modum profecti filij Israël castra metati sunt in Oboth, & de Oboth uenerunt in Ieabarim, quæ est in sinibus Moabitarum. Egressique illinc castra fixerunt in torrente Zared. Denique castra collocarunt à latere Amon qui est terminus Moab, diuidens Moabitas Ammonitas. Ibi que dimicarunt cum Seon

& percusserunt acie gladij. Verteruntque se & ascenderunt per viam Basan, & occurrit eis Rex Og cum omni populo suo. Dixitque Dominus ad Moysen, Ne timeas eum, quoniam in manu tua tradidi illum, & omnem populum & terram eius, facièsque ei, sicut fecisti Seon regi. Vnde & percusserunt eum cum filiis suis, profectique castra metati sunt in campestribus Moab, ubi trans Iordanem Iericho sita est. Post Plagā illā locutus est Moyses & Eleazar ad eos in campestribus Moab super Iordanem contra Iericho, cumque eos numerasset, dixit Dominus. Istis diuideretur terra iuxta numerum uocabulorum in possessiones suas. Tumque stantes in campestribus Moab filios reduxerunt ad patres & loco patrum hæreditatem assignarunt filiis.

Sara filia Aser ex iis extitit, qui ascenderunt in Ægyptum & de ea exierunt. Ascendisse in Ægyptum ex hoc Scripturæ loco liquet, Sara quoque loror eorum. Exiisse autem & in terram promissionis esse ingressam ex isto, Nomen autem filia Aser Sara.

Iocabed similiter uenit in Ægyptum, & ex ea rediit. Venisse docet iste locus, nomen uxoris Amram Iocabed filia Leui, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios Aaron & Moysen & Mariam sororem eorum. Iair & Machir filij Menassis nati sunt uiuo Iacob auo patre nostro. Mortui autem sunt post Moysen obitum. Nobe inter eos fuit qui nati sunt in Ægypto. cæterum post Moysen magistris nostri mortem interiit, sepultusque est in Iordanis latere, nec uero relictus est eorum quisquam, nisi Caleb Iephuné & Iosue filius Nun.

CAPVT X.

QUADRAGESIMO anno, undecimo mense primo die mensis locutus est Moyses ad filios Israël, omnia quæ præceperat illi dominus, ut diceret eis, postquam percussit Seon Regem Amorrhæorum, qui habitauit in Hesebon & Ob Regem Basan, qui mansit in Aseroth & in Edrai trans Iordanem in terra Moab. Caputque Moyses explanare legem & dicere quæ Deuteronomio comprehenduntur. A primo die Sebat usque ad sextum mensis sequentis Adar sine Februarij per sex & triginta dies explanauit Moyses doctor noster legem uniuersam. Sexto autem die Februarij ait dominus ad Moysen, Ecce instat dies mortis tue. Sexto autem die, Abiit itaque Moyses & locutus est omnia uerba hæc ad uniuersum Israël & dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. Vbi particula *Hodie* declarat Moysen septimodie Adar fuisse natum, & eodem esse mortuum. Quod etiam innotescit è libri sine & initio Iosue, mortuusque est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab iuxta oraculum Domini, & sepeliuit eum in ualle terræ Mob contra Phogor, &

Num. 21.
Num. 22.
25
a Trans comparatione loci in quo erant.
Num. 26.
Prodigy Similia.
Genes. 46
Num. 26
Num. 26. sed locus ille nihil concludit
Num. 32
Num. 26.
Deut.
Ianuarii anni quadragesimi.
Deut. 31.
Ibid. sed initio capit.
Deut. 34.

Num. 14.
Deut. 1.
Num. 33.
Num. 20.
De 39 an no ab exitu.
Ibidem.
Aaron mortuus.
Num. 21.
Deut. 10.
Num. 20.
Deut. 20.
Num. 33.
22.

CAPVT XI.

non cognouit homo sepulchrum eius Moyses autem centum viginti annorum erat, quando mortuus est. Non caligauit oculus eius, nec humor eius emotus est. Et factum est post mortem Moysen serui Domini, ut loqueretur Dominus ad Iosue filium Nun ministrum Moysen & diceret ei, Moyses seruus meus mortuus est. Nunc igitur surge & trāsi Iordanem istum. Præcepit itaque Iosue principibus populi, dicens, Transite per medium castrorum & imperate populo ac dicite. Preparate uobis cibaria, quoniam post diem tertium transibitis Iordanem & intrabitis ad possidendam terram quam dominus Deus noster daturus est uobis.

Populus autem ascendit de Iordane decimo die mensis primi & castra metati sunt in Galgalis contra Orientem plagam urbis Iericho. Omnia ista retexit & ex illis sursum uersus subducito triginta tres dies. Sic disces septimo die mensis Adar Moysen fuisse mortuum.

Tres pastantes pastores & nutritij astiterunt Israëlitis, nempe Moyses, Aaron & Maria. Tria insignia dona illorum interuentu concessa sunt, Puteus, columna nubis & Manna. Manna quidem Moysen, columna nubis Aaronis, Puteus Mariæ meritis. (Vnde) mortua Maria sublatus est puteus, recuperatus tamen postea meritis Aaraonis & Moysen. Mortuo Aaron disparuit nubis columna, etsi postea sit illis Moysen merito reddita. Mortuo Moysen perierunt tria hæc, nec recuperata. Nam scriptum, & Excidi tres pastores mense uno. Etsi enim mense uno eodemque tres hi minime ex hac uita migrauerint, sed eodem potius anno (Maria quippe fati concessit decimo die Nisan, Aaron primo Ab, Moysen septimo Adar) tamen quoniam, quo die mortem subiit Moyses, tria ista ita interciderunt, ut non amplius apparuerint, tres pastores uno dicuntur mense excisi.

Qui interea collegerant Manna septimo die Adar, eo usque sunt usque ad decimum sextum Nisan. legitur enim, Defecitque Manna postquam comederunt de frugibus terræ; nec fuit ultra filiis Israël Manna, sed comederunt de frugibus presentis anni terræ Chanaan. Atque hinc exponi potest quod commemoratum fuerat in Exodo, filij autem Israel comederunt Manna quadraginta annis donec ueniret in terram habitabilem, id est, usque ad diem mortis Moysen. Illo enim die desijt Manna de cælo decidere. Hoc autem cibo pasti sunt, quo usque tangerent fines terræ Chanaan, id est, usque ad illum diem quo in ipsorum manibus consumptum est Manna. Quæ quadraginta annorum summa existit. Desiderantur quidem dies triginta, at illi triginta, quibus usque sunt tortis, quas secum de Ægypto exportauerant, quæ & uictum eis abundè suppeditauerunt Manna instar, istum suppleunt numerum atque perficiunt.

Partis prima Finis.

POPVLVS autem ascendit de Iordane decimo mensis huius & tulerunt sibi duodecim lapides de exteriore Iordanis ripa, & posuerunt eos, ubi steterant pedes sacerdotum. Præterea tulerunt alios 12 lapides de medio Iordanis alueo & posuerunt eos in Galgal contra Orientem urbis Iericho.

Postquam ascenderunt de Iordane uenerunt ad montem Garizim & ad montem Ebal, qui erat in agro Samariæ à parte Sichem, iuxta Alone More. Sic enim scriptum est. An non isti sunt in latere Iordanis, post uiam, quæ uergit ad Solis occubitum, in terra Chananei, qui habitat in campestribus contra Galgalam. Illic Israëlita proclamauerunt benedictiones & maledictiones, easque disposuerunt iuxta ordinem, quem mandauerat illis Moyses dicens, Tollite de medio Iordanis alueo, ubi steterunt pedes sacerdotum duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, ubi fixeritis hac nocte tentoria. Porro duodecim illos lapides, de Iordane sublato erexit Iosue in Galgal. Vbi autem eos compegissent calce, supernè inscripserunt legem septem linguis. Sic enim memoratur in Deuteronomio. Et scribes super lapides omnia uerba legis huius planè & lucidè. Præterea obtulerunt sacrificia pacifica ibique epulati sunt. Hinc illud eodem loco, Et offeres super eo holocausta domino Deo tuo, & immolabis hostias pacificas, comedèsque ibi & epulaberis coram domino Deo tuo.

Hac illa hora Israëlita cœperunt obligari & astringi ad præcepta de polenta & de præputio, & de Neomenia. Illo tempore dixit Dominus decimo die Nisan, fecitque Iosue quod iusserat dominus & circūcidit filios Israël in colle præputiorum.

Decimo quarto Nisan immolarunt Israëlita agnos suos Paschales, iuxta illud manseruntque filij Israël in Galgal, & fecerunt Phase quarta decima die mensis ad uesperum in campestribus Iericho.

Decimo sexto Nisan obtulerunt filij Israël manipulum. Nam sequitur, & comederunt de frugibus terræ die altero.

Post Pascha uigesimo secundo Nisan mandatum acceperunt de circumcunda Iericho. die deinde septimo diluculo consurgentes circumcuerunt urbem, sicut dispositum fuerat septies. Quem diem fuisse sabbati affirmat R. Iose.

Bella Ierichuntis & Hay & Gabaonis facta sunt intra trimestre tertio die Tammuz. Dixitque Iosue coram uniuerso Israel. Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra uallem Hailon. steteruntque Sol & Luna, donec uicisceretur se gens de inimicis suis. Quem diem

Ios. 4.
Deut. 11.
Ios. 4.
Deut. 27.
Ibid.
Primus mensis primi anni introitus in terrā.
Ios. 5.
Ibid.
Martius.
Ibid.
Iosue 6.
Iunius.
Ios. 10.

tradit incurrisse in solstitium æstiuum R. Ioseph. Vnde colligimus principium mensis Nisan siue Martij illo anno fuisse diem æquinoctij verni.

Iof. 14. Caleb allocutus Iosue, Quadraginta & quinque anni sunt (inquit) ex quo misit me Moses ad explorandam terram. Nunc autem hodie octoginta quinque annorum sum. Vnde licet colligere septem annos Israelitas consumpsisse in subigenda terra Chanaan. (Secundo enim anno ab exitu ista ad explorandum missio contigit.) Cæterum si quæras, vnde liqueat, quod septem aliis annis terram sortitò diuiserint, priusquam inciperent numerare decimas, & annos remissionum, & Iubileos, responderetur ex eo, quod octingentis quinquaginta confederunt Israelitæ in sua terra, ab eo die, quo in illam ingressi sunt, donec ex ea sint eieci per integros & plenos iubileos septendecim. Et quidem id declarat Ezechiel, vigesimo quinto anno (inquit) exilij nostri in exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, facta est super me manus Domini. Quod ipsi dictum est initio Iubilei At, inquit, si septemdecim Iubilei pleni perfectique extiterunt, quo pacto redundarunt anni quatuordecim. Nempe quatuordecim hi anni sunt, quos transegerunt Israelitæ in Galgal, septem quibus subegerunt terram & septem, quibus eandem diuiserunt. Postea enim congregata est omnis multitudo Israel in Silo. Atque tum cœptum est numerare decimas, remissionis annos Iubileos.

Iof. 22. Eodem tempore vocauit Iosue Rubenitas & Gadditas & dimidiam tribum Manasse, allocutusque eos dimisit in sua tabernacula & benedixit eis. Illi autem ingressi terram suam, monumentum sui ædificarunt, altare admirabilis magnitudinis. Iosue agitauit cum eis annum remissionis a primum, secundum non potuit absoluere quia ante fato concessit. Aedes autem electasita in Silo infernè ædificata erat structura lapidea, supernè habebat pelles & cortinas. Stetit trecentis sexaginta nouem annis. Demum in solitudinem est redacta.

CAPVT XII.

Iof. 24. Iosue rexit Israelẽm 28 annis. Post hæc mortuus est Iosue filius Nun seruus Domini ætatis centesimo & decimo, sepelieruntque eum in finibus possessionis suæ in Tamnath Sare, ad montem Ephraim. Eodem tempore mortuum Eleazar: filium Aaron sepelierunt in colle Phinees, filij ipsius, ad eundem montem Ephraim. Seruiuitque Israel Domino cunctis diebus Iosue & seniorum, qui prodixerunt dies post Iosue & qui nouerant omnia opera Domini, quæ fecerat in Israel. Vbi notandum literè veritatem dicere, qui prodixerunt dies non item annos.

Post Iosuem Othomel filius Cenez tenuit principatum annis 40, sed ab illis aufer octo annos, quibus seruiuerunt regi Cusan Rishatam, cuius tempore extitit Michæ sculptile. Nam scribitur. Et crexerunt sibi filij Dan sculptile & Ionathan filium Gerson filij Moïsis ac filios eius sacerdotes posuerunt in tribu Dan vsque ad diem captiuitatis suæ. Huius quoque diebus fuit concubina Gabaa, vt ex Iudicum historia apparet, statim surrexit (inquit) & venit contra Iebus, quæ altero nomine vocatur Ierusalem, qui dixit, Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non est de filiis Israel, sed transibo vsque ad Gabaa.

Othonieli successit Aioid filius Ghera 80 annos. Subducendi hinc sunt anni octodecim quibus seruiuerunt Egloni Moabitarum regi. Huius extremis diebus viguit, Sangar filius Agath. Quin & Eglonis diebus accidit historia libri Ruth, quæ nupserat filiis Elimelech. Quod sic demonstrari potest. Naasson filius Aminadab mortuus anno secundo ab exitu Israelitarum de Egypto. Salmon eius filius fuit de ingredientibus terram, mortuusque est post Iosue, vt & tota illa ætas. Elimelech autem Salomonis erat frater.

Post quem Iair Galaadites viginti duobus annis. Extrahe annum vnum qui vtriq; fuit communis. Filij autem, Israel peccatis veteribus iungentes noua fecerunt malum in conspectu Domini. Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philistim & filiorum Ammon per annos decem & octo, vsque ad secundum annum Iephthe.

Secundo anno, Iephthe Regi filiorum Ammon nunciauit, Quando Israel habitauit in Hesebon & viculis eius & in Aroer & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos, quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentasti. Principatum autem exercuit sex annos.

Abesam de Beth-lehem iudicauit septem annos, sed annus extrahendus est, vt potè ipsi & Iephthe communis.

Rursumque filij Israel fecerunt malū in conspectu Domini qui tradidit eos in manus Philistinorum quadraginta annos Viginti scilicet Iephthe temporibus & alios viginti diebus Salomonis.

Iud. 3.

Iof. 18.

Iud. 19.

Aiod.

Iof. 24.

Debora & Barac.

Iud. 4.

Gedeon.

Iud. 9.

Iud. 10.

Ibid.

Inter regnum.

Ibid.

Iephthe.

Iud. 11.

Abesam.

Iud. 13.

CAPVT XIII.

Heli.

Psal.

1. Reg. 6.

7

S. mucl. e pu. i. p. s. au. lem duos annos dū tuxat regnasse, quod sal. su m.

a Nimis abruptè à 7. c. 1. Reg. ad 6. secundi ir. 2. fit, fallitur in eo quod exi. s. t. m. e. l. m. e. l. e. m. e. & Saul. 13. t. an. tū annos principatum tenuisse, cum vt minimū imperauerint 40. an. At. 13. Saul. 1. Reg. 13. 1. Reg. 10. 11. 13. 16.

Gabaon ciuitas su. cerdora. lis post Nob de structum.

ELI gubernauit Israelẽm annis quadraginta. Quo autem die interit, Dominus deseruit tabernaculum Silo & repulit tentorium Ioseph, & dedit in captiuitatem fortitudinem suã. Fuitque arca Domini in agro Philistinorum septem mensibus, & post hæc vocauerunt Philistinim sacerdotes & diuinos dicentes, quid faciemus de arca Dei. Cùmque eam remisissent venerunt viri Cariath Iearim & reduxerunt illam & intulerunt in domum Aminadab in Gabaa. Et factum est, ex quo die mansit arca Domini in Cariath Iearim multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus vigesimus. Quod si abstuleris septem illos annos quibus Dauid regnauit in Hebron super Iuda, supererunt tredecim e quibus Samuel vndecim imperauit solus & reliquos duos cum Saule.

Initio autem istorum viginti annorum intulerunt tabernaculum fæderis siue conuentus in Nob. Et quamuis arca Domini esset in Cariath Iearim, offerebant tamen in Nob cunctis annis, tredecim primis & septem postremis in Gabaa.

Expletis viginti annis extulit arcam Domini Dauid de Cariath Iearim in domum Obed Edom Gethei. Mansit autem arca Domini in domo Obed Edom Gethei tribus mensibus & ei benedixit dominus & vniuersè domui eius. Vnde colligendum Obed Edom non nisi fuisse benedictum propter Dei arcam.

Filius vnius anni erat Saül cum regnare cepisset. Duobus autem annis regnauit super Israel. Nempe quando Samuel dixit Sauli post illum in regem consecratum, Et descendes ante me in Galgala, Ego quippe ascenda ad te vt offeras oblationem & immoles victimas pacificas, annus cepit primus. Quando autem Saul, percussit Naas regem Ammonitarum atque ab Israele vnctus fuit, secundus. Quando autem descendit in Galgal, neque promissum seruauit audiens ex Samuele, stulte egisti nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepi tibi. Quod si non fecisses iam nunc preparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quasi enim Dominus sibi virum iuxta cor suum, tum certè vnctus est Dauid, dicente Domino ad Samuelem (sic enim memorat scriptura) Vsq; quo tu luges Saul, Cum ego proiecerim eum ne regnet super Israel. Et paulò post, Tulit ergo Samuel cornu olei & unxit Dauidem in medio fratrum eius. Porrò Dauid tum attigerat vigesimum nonum ætatis annum. Non reëtis autem oculis Saul eum aspiciebat à die illa & deinceps. Spiritus autem Domini recessit à Saul & exagitabat eum Spiritus nequam à Domino. Et directus est Spiritus Domini à die illa in Dauid & deinceps. Illo tempore destructa est Nob, & migravit sibi in Gabaa.

18

18

16

Gabaon ciuitas su. cerdora. lis post Nob de structum.

Vniuersi dies Samuelis videntis concluduntur annis quinquaginta duobus, maximè quoniam scriptum, Heli sacerdote sedente super sellam ante postes domus Domini, cum esset Annamaro animo, orauit ad Dominum flets largiter & votum vouit &c. Illo enim temporis articulo in futurum iudicem destinatus est. Postea enim legitur. Iptèque iudicauit quadraginta annis. Ita supersunt anni tredecim, à quibus tollendus est annus concepti Samuelis. Vndecim autem quibus Samuel iudicis munere functus est & primus annus Saulis his quadraginta duos perficiunt.

Samuel moritur ante Saulis obitum quatuor mensibus. Scribitur enim fuit autem numerus dierum, quibus habitauit Dauid in regione Philistinorum, quatuor mensium. Post quos consuluit Dauid dominum dicens. Num ascendam in vna de ciuitatibus Iuda. Et ait dominus ad eum, ascende in Hebron. Natus erat Iboferh 40 annos, cum regnare cœpisset super Israël, duobus annis regnauit in Ierusalem Sola autem domus Iuda sequebatur Dauid, fuitque numerus dierum, quos commoratus est Dauid imperans in Hebron super domum Iuda, septem annorum & sex mensium. Sic constat regnum Israël quinque vacasse annis. Venerunt autem vniuersæ tribus Israel ad Dauid in Hebron. Venerunt quoque & seniores, vnixeruntque Dauid in Regem super Israel, quæ postrema fuit vnctio.

Filius triginta annorum erat Dauid cum regnare cœpisset & quadraginta annis regnauit.

CAPVT XIII.

DAVID & seniores Israel & tribuni congregati sunt vt adducerent arcam Dei in medium tabernaculi quod tenderat ei Dauid (in monte Sion.) Cùmque complefferet Dauid offerens holocausta & pacifica benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus est vniuersæ multitudini Israel, tam viris quàm mulieribus singulis collyridam panis vnã & assaturam bulbulæ carnis vnã & simillam frixam oleo, & dimisit ad sua populum. Constituitque coram arca domini de Levitis, qui ministrarent & recordarentur operum eius & glorificarent dominum Deum Israel, Asaph principem & secundum eius Zachariam. In die illo fecit Dauid principem ad confitendum domino Asaph & fratres eius. Mane dicebant, Confitemini domino & inuocare nomen eius, & noras facite in populis actiones eius, & reliquas Psalms. vsque hunc versum, Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignare.

Inter duas vespèras cantabant sequentem psalmum, Cantate domino omnis terra, annunciate de die in diem salutare eius, ad finem vsque, Et dicat omnis populus amen & hymnum

1. Reg. 22. Tempora ista nimium sunt contracta. Nam pendent à falso principio, quod Saul tantū bienium im perauerit. Ita que cuncta gesta libri primireg. de illud referre coguntur. 1. Reg. 1. Reg. 1. Reg. 2. Reg. 2. Sic vocat Regnum Iboferh siue domus Saulis ad discrimen regni Dauid, que sequitur vtriusque 2. Reg. 5. 2. Reg. 6. 1. Par. 15. Initio regni, Dauid constituit Dei cultum & religionem 1. Par. 16.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

2. Reg. 2.

Deo Atque ista quotidie per quadraginta tres annos in Sion ante arcam, quo vsque eam collocaret Salomon in æde fixa & immobili, quam ipse ædificauerat.

Cum fugit Dauid à facie Absalon filij sui pontificatum exercebat Abiathar, aded vt ascendens in montem oliuarum oraculum Vrim & Thumim apud ipsum consulerit. At summo- tus est Abiathar pontificatu & in locum eius successit Sadoc. Reducta autem arca in locum suum, tabernaculum fœderis sine conuentus quod fecerat Moses in deserto, itemque altare aheneum, quod perfecerat Beseleel, candelabrum, mensa, ignis diebus Mosis de cælo lapsus, erant in excelsis in Gabaon. Sadoc autem sacerdotem & fratres eius sacerdotes reliquit Dauid coram tabernaculo Domini in excelsis, quod erat in Gabaon, vt offerrent holocausta super altare holocausto matris iugiter mane & vesperi, iuxta omnia quæ scripta sunt in lege domini. Et cum eis Heman & Ieduthun canentes tuba & quatientes cymbala & omnia musicorum organa ad canendum domino. Quæ omnia ad hunc modum peregerunt cunctis quinquaginta annis in Gabaon, donec venirent in adem Salomonis fixam & immotam: nempe à primo anno regni Davidis vsque ad decimum vel vndecimum Salomonis quod demum templum absolutum dedicatumque est.

2. Reg. 16
quo tem-
pore re-
bellio Ab-
salon.

Expletis quadraginta annis dixit Absalon ad regem Dauid, Vadam & reddam vota mea, quæ voui domino in Hebron. Vouens enim vouit seruus tuus, cum esset in Gessur Syria &c. Hic autem annus incidit in 37 regni Dauid. Rabbi Nehorai nomine R. Iosua terminat hos 40 annos ad finem illius temporis, Postularunt Israëlita regem. Nempè annum decimum Samuelis viuentis. Vnde colligis Salomonem, cum regnare inciperet, fuisse annorum duodecim. Nam quo tempore genitum Salomonem misit Dauid in manum Nathan prophete, factum est vt Absalon filij Dauid sororem speciosissimam vocabulo Thamar adamaret Ammon filius Dauid & deperiret eam valde: factum est autem post tempus biennij vt tenderentur oues Absalon in Balasor quæ est iuxta Ephraim, & vocauit Absalon omnes filios Regis, è quibus Ammon fratrem interfecit. Absalon autem cum fugisset & venisset in Gessur fuit ibi tribus annis. En anni quinque. Reuocatus deinde Absalon, mansit in Ierusalem duobus annis & faciem Regis non vidit. En nunc septem. Facta est quoque fames in diebus Dauid tribus annis iugiter. Audis numerum annorum decem. Iam vndecimum accipe. Et lustrata (inquit) vniuersa terra affue- runt (destinati numerando virum populo) post nouem menses & viginti dies in Ierusalem. Anno denique vltimo reformauit Dauid custodias sacerdotij & cleri & ordinauit vniersam religionis adem, de quo & scriptum legi-

2. Reg. 12

13

Ibid.

Ibid.

14

21

24

1. Par. 36

26

tur, Quadragesimo anno regni Dauid recensiti sunt & inuenti sunt viri fortissimi in Gazer Galaad, &c.

CAPVT XV. De Salomone.

DIES autem, quibus regnauit Dauid super Israël quadraginta anni sunt, factum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno egressionis filiorum Israël de terra Ægypti in anno quarto mense Ziu, qui erat secundus mensis regni Salomonis super Israël, ædificare cepit demum Domino. Nam hæc summa sic facile potest ostendi. Scriptum est in historia Iephte. Habitauit Israël in Hesebon & vinculis eius & in Aroer & villis illius vel in cunctis ciuitatibus iuxta Iordanem per trecentos annos. A secundo autem anno Iephte, quo vsque ædificatum est templum sunt anni centum quadraginta. Deinde quadraginta annis Israëlita hæserunt in deserto. Qui anni in vnum collecti reddunt quadringentos octoginta.

In medio Iubilei ædificatum est templum anno quarto hebdomadæ, itemque quarto Regni Salomonis. Nam sic scriptum. cepit autem ædificare mense secundo anno quarto regni sui demum Domino. Et in anno vndecimo mense Bul, qui est octauus, perfecta est domus in omni opere suo & in vniuersis vtenilibus, ædificauitque eam septem annis, Domum autem suam ædificauit tredecim annis & ad perfectum vsque perduxit. Tunc congregati sunt omnes maiores natu cum principibus tribuum & duces familiarum filiorum Israël ad regem Salomonem in Ierusalem, vt deferrent arcam fœderis domini de ciuitate David, id est, de Sion. Conuenitque ad regem Salomonem vniuersus Israël in mense Bethanin in solenni die. Ipse est mensis septimus. Ex quibus intelligitur Deum non exhibere suæ præsentiam maiestatis, nisi in congregatione siue Ecclesia. Hinc illud, viditque omnis populus & iubilauerunt, &c. Rursum, Propinquaueruntque omnis congregatio Israël & steterunt coram domino &c. Sic in legis promulgatione scriptum est, die tertio descendit dominus ob oculos totius populi super montem Sinai. Item de templo fixo & Salomonico. Cum desisset Salomon orare, ignis descendit de cælo, omnibus filiis Israel cernentibus. Atque de illa tempestate intelligitur illud Salomonis, Egreimini filia Sion, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius & in die lætitie cordis eius. In die, inquam, desponsationis, id est, die octauo post septem consecrationum. Et in die lætitie cordis eius. i. in die templi completi & absoluti.

Dilexit verò Salomon Dominum, aded vt ambulavit in statutis Dauid annos quatuor priusquam inciperet templum construere. At postquam

3. Reg. 2.

6

Iud. 11.

De Heb-
domada
annorum
non die-
rum lo-
quitur.
2. Par. 6.
6

3. Reg. 6.

7

8

Exod. 19

3. Reg.

Cant. 3.

Re. 11.

cepit

cepit ædificare templum, filiam Pharaonis coniugio acceptam introduxit in ciuitatem David. Habuitque Adad Idumeum hostem itemque Razon Regem Damasci. fecitque vt tanta esset abundantia argenti in Ierusalem quanta & lapidum. Educebat equos de Ægypto & de Choa. Emebat quadrigas ex Ægypto sexcentis siclis argenti & equos centum quinquaginta, Admauit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis & Moabitidas & Amomitidas, Idumeas, & Sidonias & Cetheas, de gentibus, quas prohibuerat dominus, ne auerterent corda Iudæorum & sequerentur deos earum, vt licuerit dicere illud Ieremia, Quia in furore & in indignatione mea facta est mihi ciuitas hæc, à die quo ædificauerunt eam vsque ad diem istam, quæ auferetur de conspectu meo propter malitiam filiorum Israël & regum eorum & principum eorum.

Interea sub senium Salomon propè mortem Spiritum sanctum habuit inhabitantem & dictauit libros istos, Prouerbia, Canticum Cantorum & Ecclesiastem. Ahia autem locutus est ad Hieroboam nomine domini. Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi & ambulaueris in viis meis sicut fecit Dauid seruus meus, ero tecum & ædificabo tibi domum fidelem & tradam tibi Israel, sicut ædificauit Dauidi domum. Nempè quemadmodum dedit Dauidi regnum triginta & sex annorum super Israël, ipsimet Dauidi videlicet triginta trium annorum. (Tandiu enim regnauit in Ierusalè super vniuersum Israel præter alios septem, quibus in Hebron rex fuit solius tribus Iuda) Salomoni vero filio eius regnum annorum trium: ad hunc profecto modum si Ieroboam filius Nebar meruisset, habuisset sibi regnum Israel per triginta tres annos & filios per tres. Vnde subiungitur in Regibus; Et affligam semen Dauid super hoc, verumtamen non cunctis diebus, vt illud super hoc refertur ad 36. annos, quibus affinitate coniunctus fuit Pharaoni Ægyptio, &c. Verumtamen non cunctis diebus ad Asam, quem dominus liquido sciebat altaria peregrini cultus & excelsa subuersurum & statuas lucosque succisurum, præcepturumque Iudæ, vt quæreretur dominum Deum patrum suorum.

3. Reg. 11.

2. Par. 14.

3. Reg. 14.

2. Par. 11.

CAPVT XVI.

REIGNAUIT Salomon in Israel quadraginta annis. Roboam filius eius septemdecim. Abia filius eius tribus. Anno autem vigesimo Ieroboam filij Nebar, quadraginta & vnus annorum erat Roboam, cum regnare inciperet, regnauit autem septemdecim annis in Ierusalem. Vnde Dauid auus illum non vidit nisi annum vnum. Obseruauit autem legem ipse & filij eius tribus annis. Quarto verò rebellarunt, vt locus iste

indicat, Quia ambularunt in viis Dauid & Salomonis annis tantum tribus, & quarto præuicati sunt, vt alter ostendit. Cum roboratum fuisset (inquit) regnum Roboam & confortatum dereliquit legem Domini & omnis Israël cum eo. Quin etiam cynedi erant in terra. Anno autem quinto regni eius Sefac Rex Ægypti ascendit in Ierusalem, quia peccauerat Domino cum mille ducentis curribus & sexaginta milibus equitum & sustulit thesauros domus Domini, &c. Persecutus est autem Abia fugientem Ieroboam & cepit ciuitates eius Bethel & filias eius & Hiesana cum filiabus eius. Ephron quoque & filias eius. Nec valuit vltra resistere Ieroboam in diebus Abia. Quem percussit Dominus & mortuus est. Nec verò facile intelligis vtrum dominus percussit. Ambiamne an Ieroboam. Sed de Abia est accipiendum, vt quem Ieroboam sepelivit. Verum cur non percussit Ieroboam sed Abiam? Quoniam subsistens ad montem Samariæ, qui erat in Ephraim exprobrans Israeli dicensque, Habetis vitulos aureos, quos fecit vobis Ieroboam in deos, & quæ illic sequuntur Abia verba ad Israëlitis exercitum, Sar habuit capere Bethel filiasque eius, vnde quoniam conspectum vitulum aureum missum fecit nec sustulit vel fregit, ided à Domino percussus est.

Asa regnauit quadraginta vno annis. Eius Imperio quieuit terra decem annis. Decimo quinto regni anno venit Zarah Æthiops & Asa restituit vniuersam prædam, quam exportauerat Sefac Rex Ægypti de Ierusalem cepitque eam Asa anno illo, id est, anno 35 à Salomonis morte, quando suscitauit ei Deus aduersarium Razim filium Eliadæ.

Ieroboam rexit Israelem viginti duobus annis Nadab filius eius duobus. Anno tertio Asa regis Iuda regnum Israël suscepit Baasa filius Achia per 22 annos. Anno 36 regni Asa ascendit Baasa Israël Rex contra Ierusalem, Hæc quidem habet scriptura. At fortasse dicens, Nonne Asa Baasam sepeliuit anno regni sui vigesimo sexto? Quæ ista possunt conciliari? Nempè triginta sex anni isti dicuntur respectu 36 annorum, quibus Salomon coniugio filia Pharaonis Ægypti Regis potitus est, itemque respectu 36 annorum, quibus decretum est, vt Regnum Dauidicæ familia diuideretur, & ad extremum redintegraretur. Denique respectu 36 annorum, quibus decretum fuit, vt de regibus Syria, esset aduersarius Israeli, tandemque manu & potentia domus Dauidicæ concideret. Ideo enim sic dictum est, Anno tricesimo sexto regni Asa ascendit Baasa, &c. Id est, anno 16 Asa postquam manu ipsius cæsus est Zara Æthiopus Rex. Nam hic annus est tricesimus sextus à morte Salomonis. Tuncque hoc ipso temporis articulo pepigerunt fœdus Reges Israel, & Syria, vt ascenderent contra Asam commissioque prælio perderent. Protulit autem Asa argentum & aurum de Thesauris domus Domini, misitque

3. Reg. 14.

2. Par. 11.

Melius
aliq. d. etc
roboam.

Asa.

4. Re. 11.

Ieroboam.

2. Par. 16.

Ibidem.

ad Benadab regem Syriae, qui habitabat in Damascus dicens, Foedus inter me & te est. Quo comperto Benadab misit Principes exercituum suorum ad vrbes Israëli, qui perculserunt Ahion & Dan & vniuersas vrbes Nepralim muratas. Quod cum audisset Baasa desit adificare Rama & intermisit opus suum. In tempore illo venit Hanani propheta ad Asam regē Iuda & dixit ei. Nonne Æthiopes & Lybes multiplices erant, quos quia in Domino credidisses, tradidit in manu tua. Nec destiterunt Reges Syriae esse hostes Israëlis vsque ad Achaz mortem, cuius diebus foedus agitarunt cum Regibus Israëli, vt iunctis copiis ascenderent & pralearentur contra Achaz. Cūque nihil haberet iustitiae & meriti Achaz, cuius causa vtrique armis Iuda caderentur, conciderunt ambo manu Teglath Phalassar Assyriorum monarchae.

CAPVT XVII.

ASA rexit Israëlem 24 annis. Elia filius eius duobus. Ita liquet Asam sepelisse Elam anno regni sui vigesimo septimo.

Zamri interfecit Elam regnavitque post illum septem dies in Tarfa, porro exercitus obsidebat Gebbethon vrbes Philistinorum. Cūque audisset populus Israel rebellasse Zamri & occidisse regem, tunc diuisus est in duas partes. Media pars populi sequebatur Tebni filium Gineth, vt constitueret eum regem & media pars Amri. Praualuit tamen populus, qui erat cum Amri. Durauit autem istiusmodi contentio annis quatuor vsque annum tricesimum primum Asae. Tum enim mero dominatu regnare cepit Amri, praualuitque populus, qui ipsius partes sequebatur. Amri enim postquam ipsius filiam Asa accepit vxorem filio suo Iosaphat, Tibni competitorē occidit. Regnavitque Amri in solidum annis duodecim (connumeratis annis discordiae quatuor) vsque ad 38 Ase.

Anno tricesimo octauo Ase regis Iudae rexit Israëlem Achab filius Amri, 22 annis. Anno ipsius quarto, regnum 25 annorum auspicatus est in Iuda Iosaphat natus annos triginta quinque.

Anno tertio Achab fuit vehemens fames in Samaria per tres annos, & bellum Benadab per duos annos & semis. Quieuerunt tribus annis sine praelio tam Syri quam Israelitae.

Ochozias filius Achab biennium functus est Israelis principatu. Anno ipsius secundo reconditus est Elias, neque comparebit donec veniat Christus. Tum enim apparebit & reconderetur secundò, donec prodeat Gog & Magog. Nunc inter singularum ætatum res & acta conscribit. Mortuus autem est Ochozias iuxta verbū Domini, quod locutus fuerat Elias, & regnavit Ioram frater eius pro eo anno secundo Ioram

filij Iosaphat regis Iuda. Non enim habebat filium. Atqui inquies, Nonne anno 19. Iosaphat regis regnare cepit? Respondeo Iosaphat quando descendit in praelium inita cum rege Israëli societate & lapsus in manus hostium, exclamauit, merebatur quidē illa hora interfici, sed tamē quia exclamauit, inuocauitque Deum, ita septem annis supervixit, vt tamen Scriptura eos filij ipsius regno attribuat & assignet.

Anno quinto Ioram filij Achab regis Israel & Iosaphat regis Iuda, dum redirent de praelio, postquam interemisissent Ammonitas, Moabitas & Idumeos constituerunt regem Ioram filium Iosaphat super Iuda, qui habuit fratres filios Iosaphat sex. Deditque eis pater suus multa munera argenti & auri & pensationes cum ciuitatibus munitissimis in Iuda. At postquam mortuus est Iosaphat surrexit Ioram & occidit omnes fratres suos gladio, quemadmodum in Paralipomenis scriptum extat. Allatae sunt autem eiliterae ab Eliae propheta in quibus res ipsi euenturae scribebantur. Nimirum de caelo. Nam iam septem erant anni, ex quo Elias reconditus disparuerat.

Ioram autem erat triginta duum annorum quando regnare cepit. Octo verò annis regnavit in Ierusalem. De filio ipsius Ochozia relinquitur aliquod dubium. Nam in regibus dicitur, 22 annorum erat Ochozias cum regnare cepisset, & vno anno regnavit in Ierusalem. At in Paralipomenis, Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cum regnare cepisset & vno anno regnavit in Ierusalem. An enim (inquit R. Iose) potest esse filius senior patre duobus annis? Respondendum, ex quo Asa rex Iudae dedit Iosaphat filio suo in matrimonium filiam Amri regis Israel, diuinitus decretum est (detestandae impiae illius affinitatis gratia) vt regnum Iuda periret cum regno domus Achab & Israel, (nempe quadraginta duobus annis ante praesentem historiam). Hoc significatum fuit ista posteriore numeri notatione, item eo quod subiectum est. A Domino quippe fuit conculcatio Ochoziae, vt veniret ad Ioram, & cum venisset & egrederetur cum eo, aduersum Iehu filium Namsi, interficeretur, Athaliaeque regnum familiae Dauidicae labefactaret. Sicque ambo reges eodem die simul sunt extincti (annis 42 post contractam affinitatem).

CAPVT XVIII.

IEBUS Ioram filij Achab, contigit grandis fames in Samaria per annos septem, quo spatio Benadab bellabat cum Israel. Anno autem extremo maledixit Eliseus ipsi Giezo, abiensque Damas cum vixit Hayaelem regem Syriae & misit Ioram filium Amrithei, qui consecraret Iehu regem Israel in Ramoth Galaad.

Cum ergo verteret Iehu Domum Achab inuenit principes Iuda & filios fratrum Ochoziae, qui ministrabant ei & interfecit illos. Ipsum quoque

quoque perquirens Ochoziam comprehendit latitantem in Samaria, adductumque ad se occidit. Athalia autem mater eius videns, quod mortuus esset filius suus, surrexit & interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram. Porro Iosabeth filia Regis tulit Iosam filium Ochoziae & furata est eum de medio filiorum Regis cum interficerentur, fuitque cum ipsa in domo Dei absconditus sex annis, quibus regnavit Athalia super terram, atque illud est quod legitur in Psalms, Quia abscondit me in tabernaculo suo & in petra exaltabit me, id est, in Ioiada pontifice homine petrae simili. Vixit ergo illum Ioiada Pontifex & filij eius & comprecati sunt ei atque dixerunt, Viuat Rex, & lætatus est vniuersus populus terrae.

Septennis erat Iosam, cum regnare inciperet. Regnareque cepit anno septimo regni Iehu, & regnavit 40 annis in Ierusalem. Anno 23. Regni restaurauit facta recta templi Dei, anno centesimo quinquagesimo quinto, post qua fuerat ædificatum à Salomone. Fecitque Iosam re-ctum in oculis domini quamdiu vixit Ioiada. Senuit autem Ioiada plenus dierum & mortuus est cum centum triginta esset annorum. Nempe Oriente diebus. Salomonis labe & ruina, natus est simul Ioiada, qui eam corrigeret. Postquam autem obiit Ioiada ingressi sunt principes Iuda & adorauerunt regem. Qui dilinitus eorum obsequiis, acquieuit eis. Se ipsum enim Rex Iosam Deum consecravit & nominavit. Nam hoc declarat, quod ponitur. Et adorauerunt regem, item illud, Acquieuit eis Rex.

CAPVT XIX.

EHV regnum Israel gessit 28 annis. Et dixit Dominus ad Iehu, &c. Istius dicti nuncius fuit Ionas Amithei filius, qui in duodecim minoribus prophetis numeratur. In diebus illis cepit dominum tadere super Israel. Percussitque eos Azazel in vniuersis finibus Israel à Iordane, contra Orientalem plagam, omnem terram Galaad & Gad & Ruben & Manasse. Anno vigesimo tertio Iosam regnavit Ioachaz filius Iehu super Israel in Samaria decem & septem annis. Anno 37. Iosam regis Iuda regnavit. Iosam filius Ioachas super Israel sedecim annis. Heliseus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est. Descenditque ad eum Iosam rex Israel & flebat coram eo, anno nimirum regni sui decimo. Ex quo colligis quot annis Eliseus pauertit Israel. Nempe ab anno decimo nono Iosaphat ad hoc vsque tempus per annos plus sexaginta.

Anno secundo Iosam regis Israel regnum Iuda suscepit Amazias, vicesimum quintum ætatis agens, administrauit viginti nouem in Ierusalem. Anno sui regni duodecimo percussit Idumeos in valle Salinarum. Postea statuit Deos eorum in Deos sibi & adorabat eos & illis adolebat incensum. Quamobrem iratus dominus co-

tra Amaziam, misit prophetam ad illum, qui diceret se cogitare de occidendo eo. Si quaeras, quanam fuerit cogitatio siue consilium, quod contra Amaziam dominus instituit & sequentibus historiae respondetur. Igitur Amazias rex Iuda initio pessimo consilio, misit ad Iosam filium Iosam regem Israel, dicens, Veni videamus nos mutuo. Dixisti, percussi Edom & idcirco erigitur cor tuum. Noluit audire Amazias, eo quod domini esset voluntas, vt traderetur in manus hostium propter Deos Edom. Corruitque Iuda coram Israel & fugit in tabernacula sua. Porro Amaziam regem Iosam cepit & adduxit in Ierusalem, destructo muro à porta Ephraim vsque ad portam anguli quadringentis cubitis. Omne quoque aurum & argentum, & vniuersa vasa, quae repererat in domo Dei & apud Obed Edom, in Thesauris etiam domus regiae, necnon filios obsidum reduxit in Samariam. Illo temporis puncto mortuus est Iosam & venit sibi Amazias Ierusalem, vixitque postquam mortuus est Iosam Rex Israel quindecim annis. Ceterum à tempore, quo recessit Amazias à domino, tetenderunt ei insidias in Ierusalem. nempe audiuerant, quod propheta ante ei dixerat, mala à Domino comminatus. Sicque interfectum reportarunt super equos & sepelierunt cum patribus suis in ciuitate Dauid.

Ozias agebat 16 annum cum regnare inciperet & quinquaginta duobus annis regnavit in Ierusalem. Et exquisiuit dominum in diebus Zachariae intelligentis & videntis Deum, Cūque requireret Dominum prosperatus est in omnibus. In quo obsecro? Aedificauit Elath & restituit eam Iuda, postquam dormiuit Rex cum patribus suis. Quid istud est, postquam dormiuit rex cum patribus suis. Nempe diebus patrum suorum Amaziam regnasse significatur. Indicari etiam potest, sic Amaziam diceisse ex hac vita morte violenta & ab aliis illata, quemadmodum Ioram, Ochozias & Iosam à percussoribus violente fuerant interempti.

Ozias & Ieroboam simul regnarunt, nisi quod Ieroboam regnavit diebus patris eius annum vnum. Sic enim scriptum est. Anno autem vicesimo septimo Ieroboam regis Israel regnavit Azarias filius Amaziae regis Iuda. Quod si istes, vtrumque simul regnasse, respondeo regnum eius fuisse percussum lepra atque ita attributum alteri. Nam scriptum reperitur, fuitque Ozias rex leprosus vsque ad diem mortis suae & commoratus est in domo libera leprosus quia excisus erat à domo Domini & Ioatham filius eius in domo regia iudicabat populum terrae. Itaque omnes illi anni attribuuntur diebus Ioathan regis Iuda & diebus Ieroboam regis Israel. Quod si obicias Oziam sepeliuisse Ieroboam & tres reges Israel ipso posteriores, idem respondebo. Nam 25 anni, quibus Ozias fuit leprosus, Ioatham filius eius in domo regia iudicabat populum terrae.

Ieroboam filius Iosam quadraginta vno annis

Reg. 15 regnum Israel moderatus est. Anno tricesimo octavo Ozia regis Iuda Zacharias filius Iero-

CAPVT XX.

Zach. 14 TERRAEMOTVS, qui contigit sub Ozia, meminit Zacharias his verbis, Et fugietis ad vallem montium meo-

rum quoniam coniungetur vallus montium vsque ad Athal. Et fugietis, sicut fugistis a facie terramotus in diebus Iosif regis Iuda. Porro Esaiam, Oseam, Amos, Micheam prophetas his viguisse temporibus probari potest ex ipsorum met librorum principis, Visio, (inquit) Esaiæ filij Amos, quam vidit super Iudam & Ierusalem in diebus Ozia. Iothan, Achaz & Ezechia regum Iuda, Verbum domini, quod factum est ad Oseam filium Beerj in diebus Ozia, Iothan, & Achaz & Ezechia regum Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israel. Verba Amos, qui fuit in pastoribus Tecue, quæ vidit super Israel in diebus Ozia regis Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israel ante duos annos terramotus. Verbum domini quod factum est ad Micheam Morastitem in diebus Iothan, Achaz & Ezechia regum Iuda. Quis autem alterum antecesserit non facile scias, præsertim cum commetoretur, Hoc esse principium sermonis Domini cum Osea. Sic in Amos, ante duos annos terramotus, Et in Esaiam, Anno, quo mortuus Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, Et commota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis, & domus repleta est fumo. Quæ quidem extrema verba declarant id contigisse diebus terramotus. Interea quoniam Michæas non meminit Ozia, sed Iothan & duorum sequentium Regum, intelligitur aperte reliquos fuisse ipso superiores & antiquiores. Visio Abdia, Hæc dicit Dominus de Edom: Surgite & consurgamus aduersus eam in prælium. Quando istud prælium contigit! Diebus Amaziæ. Nec erat tunc rex constitutus in Edom. (Sic dictum de sæculo Regis Iosaphat.) Ex quo autem conciderunt Idumæi tempestate Amaziæ non constituerunt regem in loco suo, neque caput exereunt ad hunc vsque diem. Nam postquam collapsi sunt iuxta verbum Elisei, se nunquam exereunt, nisi quod excitarunt bellum diebus Achaz, sed mox sunt oppressi. Similiter Palestini ex quo ceciderunt regnante Ezechia, non habuerunt proprium regem ad hunc vsque diem. Hoc idem contigit Assyriorum Regibus. Nam ex quo, Ezechia sæculo occisi sunt, huc vsque gentili rege caruerunt. Hoc idem Ægyptiis. Postquam enim Ægyptus armis Nabug-

donozoris succubuit, non amplius eleuata est super gentes vsque hodie. Sic fuerat prædictum Domini oraculo, Inter cætera regna erit humilima. Et non eleuabitur vltra super nationes & imminuam eos, ne imperent gentibus.

Filij Zaræ Zimri, Ethan, Heman, Calcol, Dará prophetæ fuerunt, qui vaticinabantur in Ægypto.

Filij Choræ Afir, Elcana & Ebiafaph prophetæ munere functi sunt in deserto. Virum prophetam misit Dominus ad filios Israel, qui inuitaret eos ad penitentiâ tempore iudicij, dum affligerentur à Madianitis sub Gedeonis tempora. Iste autem Propheta erat Phinces.

Elcana vir ille Dei erat, qui scribitur venisse ad Heli & dixisse. Nunquid non aperte reuelatus sum domui patris tui, cum essem in Ægypto in domo Pharaonis. Quare ergo calce abiicistis victimam meam, &c.

De quibus legitur, Hos constituerunt Dauid & Samuel vidēs in fide sua, tam ipsos quam filios eorum in ostiis domus domini & in tabernaculo vicibus suis, pertinet ad 24 familias Sacerdotum & Leuitarum.

Gad videns & Nathan propheta rem templi & diuinam cum Dauide disposerunt.

Afaph, Heman & Ieduthun vaticinabantur rege Dauide.

Ahias Silonites apud Salomonem vatis onere ter functus est.

Samaias bis apud Roboam & principes eius. Maxime autem cum fugerunt a facie Sefac rege Ægypti. Vbi annotandum istum Sefac appellari Zebub alio loco, sine muscam, Sibilabit Dominus ad muscam Ægypti. Sefac autem ibeo dicebatur, quia attentē & veluti sedens observabat quando moreretur Salomon. Ei enim nobis non erat similis. Postea quam ergo intellexit, Salomonem mortuum venit & tulit Thesauros domus Domini.

Iddo propheta vaticinatus est contra altare in Bethel dicatum à Ieroboam, dicens: Altare, altare, hæc dicit Dominus, Ecce filius nascetur domui Dauid Iosias nomine & immolabit super te sacerdotes excellorum, qui in te thura succendunt & ossa hominum super te incendet.

Iddo propheta vaticinatus est contra altare in Bethel dicatum à Ieroboam, dicens: Altare, altare, hæc dicit Dominus, Ecce filius nascetur domui Dauid Iosias nomine & immolabit super te sacerdotes excellorum, qui in te thura succendunt & ossa hominum super te incendet.

Azarias filius Odeb facto in se spiritu Dei egressus est in occursum Asæ, & dixit ei, Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo, &c.

Illo tempore venit Hanani videns ad Asam regem Iuda, & dixit ei. Quia habuisti fiduciam in Rege Syriae & non in Deo tuo, idcirco euasit Syriae regis exercitus de manu tua.

Micheas vaticinatur apud Achab quinque. Nam eum esse dicunt, de quo legitur, Et vnus de filiis prophetarum dixit socio suo in sermone Domini, Percute me, & abiit, occurritque regi in via & mutauit aspersione pulueris os & oculos suos, clamās ad regem, &c. Item de quo. Et accedens vnus vir Dei dixit ad Regem Israel, Hæc dicit dominus, Quia dixerunt Syri, Deus montium est dominus & non est Deus vallium,

Eze. 29

Catalogus prophetarum. 1. Par. 2. Exod. 6. Iud. 6.

1. Reg. 3.

1. Par. 9.

2. Paral. 11. & 12.

Esa.

3. Reg. 14.

Iddo.

3. Reg. 13.

2. Par. 15.

16. 3.

3. Reg. 39.

Ibidem. Ibidem.

dabo

dabo omnem hanc multitudinem grandem in manu tua, & scietis, quia ego sum Dominus. Item de quo paulo supra, Et ecce propheta vnus accedens ad Achab regem Israel ait ei. Hæc dicit Dominus. Certè vidiſti omnem multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradam eam in manum tuam hodie, vt scias, quia ego sum Dominus. Et quarto, Accedens autem propheta ad Regem Israel dixit ei, Vade, & confortare, & scito, & vide quid facias. Sequenti enim anno rex Syriae ascendet contra te. Quinto, Quis decipiet mihi Achab regem Israel, vt ascendat & cadat in Ramoth Galaad.

Diebus Iosaphat Dominus prophetis vtebatur Iehu filio Hanani & Iaziele filio Zachariae filij Banaia & Eliezere filio Dodia de Marisa.

Diebus Ioram coelitus allatae sunt literae ab Elia propheta, in quibus futuri istius regis casus describentur.

Diebus Ioas mittebat Dominus ad populum prophetas, vt reuerterentur ad Dominum, quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Ioiadae sacerdotem & stetit in conspectu populi, & dixit eis, Hæc dicit Dominus Deus, Quare transgredimini præceptum Domini, &c.

Diebus Amasias venit homo Dei ad illum, & ait, ô Rex, ne egrediarur tecum exercitus Israel Qui postremo ad ipsum descendens, Scio, inquit, quod cogitauerit dominus occidere te, quia fecisti hoc malum & insuper non acquieſtisti meo consilio. Hunc autem prophetam ferunt esse Amos fratrem eius, Esaiæ patrem.

Sæculo Achaz erat ibi propheta Domini Oded nomine qui egressus obuiam exercitui venienti in Samariam dixit eis. Ecce iratus Dominus Deus patrum vestrorum contra Iudam tradidit eos in manus vestras, & occidistis eos atrociter, ita vt ad caelum pertingeret vestra crudelitas,

Ioel, Nahum & Habacuc vaticinabantur tempestate Manassis. At quoniam improbus erat Manasses, subtricerunt eius nomen, neque se appellarunt de eius vocabulo. Itaque etiam scriptura, locutusque est (inquit) Dominus ad eum & ad populum illius & attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum, ceperuntque Manassem & vincuntum catenis atque cõpedibus duxerunt in Babylonem.

Verbum Domini factum est ad Sophoniam filium Chusi filij Godolia filij Amasia, filij Ezechia in diebus Iosia filij Amon regis Iuda tertio decimo anno regni eius. Fuit quoque vir prophetans in nomine Domini Urias filius Semiei de Cariath-Iearim & prophetauit aduersus ciuitatem & terram iuxta omnia verba Ieremiae. Factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldaeorum secus flumen Chobar. Nempè vniuersi isti prophetae vaticinationes suas funderunt propè excidium.

Baruch Neriae filius, Seraia Mahasia filius, & Daniel vir desideriorum Nabugdonozoris tempore.

Mardocheus Indeus, Haggeus, Zacharias, Malachias anno Darii secundo.

Inter eos, decem reperiuntur insigniti titulo viri Dei, Moses Elcana, Samuel, David, Semaias, Iddo Elias, Elifeus, Micheas, Amos Esaiæ pater. Duo nomen videntis consecuti Samuel & Hanani. Duo vocabulum filij hominis fortiti Daniel & Ezechiel.

Secunda libri partis Finit.

CAPVT XXI.

RATER noster Abraham donatus est propheta vocabulo in Genesi. Nunc igitur redde vxorem viri, quia propheta est. Quo pacto de Sara tale ali-

quid significatur alio loco, Haran pater Melcha & pater Iescha (Sic enim vocabatur Sara, quasi speculans.) Inde autem intelligis vniuersos sanctos patres & matres prophetarum vocabulo decoratos, quod in Psalmis sit scriptum. Et abierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Nolite tangere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari.

De Maria Mosis & Aaronis Sorore legitur, Sumpſit ergo Maria prophetissa soror Aaron Tympanum in manu sua, egressaque sunt omnes mulieres post eam cum Tympanis & choris. quibus præcinebat dicens, Cantemus Domino. Gloriosè enim magnificatus est.

De Debora, Erat autem Debora prophetissa, vxor Lapidoth, quæ iudicabat populum in illo tempore, & sedebat sub palma, quæ nomine illius vocabatur inter Rama & Bethel in monte Ephraim.

De Hanna Samuelis matre, Et orauit Hanna, & ait, Exultauit cor meum in Domino, & & exaltatum est cornu meum in Deo meo, &c.

Abigail prophetauit apud Dauidem, quem admodum de illa David testificatur. Benedictus Dominus Deus Israel. qui misit te hodie in occursum meum, & benedictus sensus tuus, & benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem & vlciscerer me de manu mea.

Holdam quoque vatem fuisse scriptura nominatim commemorat. De Ester autem his significat verbis. Scripsitque Hester regina filia Abiathil & Mardocheus Iudæus etiam secundam epistolam, vt omni studio dies ista solennis sanciretur in posterum, &c.

Hi sunt quadraginta octo prophetae & prophetissa, qui apud Israelitas vaticinati sunt, quorum & mentio facta in scripturis.

Extiterunt quidem & alij inter exeuntes de Ægypto, at nomina eorum nõ sunt literis sacris mandata. Si dicas id factum, quod essent

Eze. 29

Genes.

Genes. xi

De Prophetis.

Exod. 15.

Iud. 4.

1. Reg. 2

25.

4. Reg. 22. Ester. 9.

4. 3. Propheta.

pauci

4. Reg. 2. pauci numero, refutaberis loco isto Scripturæ, Ierunt igitur ambo pariter (Elias & Elifeus) & quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, vbi multi fuisse dicuntur propheta & ramen nominibus suppressuntur. Rursum si id tribuas nescitiæ eorum, eadem Scriptura refelleris, quæ illos declarat fuisse scientiæ laude atque dono præstantissimos, dixerunt (inquit) Eliseo, Nunquid nosti, quia Dominus hodie tollet dominum tuum à te? Cumque dixerunt Dominum tuum de Elia, non item *Dominum nostrum*, quid aliud, obsecro, putas significare scripturam quàm vniuersos illos fuisse pares Elia & eiusdem cum Eliseo momenti atque ponderis? Et sic ait Moses, Quis det eos talem habere mentem, ut timeant me, & custodiant vniuersa mandata mea in omni tempore, ut bene sit eis & filiis eorum in sempiternum. Præterea, Quis tribuat ut omnis populus propheteret & det eis dominus spiritum suum? Præterea Abdias dicebat Eliæ. Nonne indicatū est domino meo, quid fecerim dum occideret Iezabel prophetas Domini, quo modo ex eis absconderim centum viros, quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pauerim eos pane & aqua. Quo tamen numero non comprehendebantur propheta, qui erant in Iuda & Benjamin. Rursum Elias sic alloquebatur Eliseum, sede hic, quia dominus misit me vsque in Bethel, Cumque descendissent Bethel, egressi sunt filij prophetarum, qui erant in Bethel. Item, sede hic, quia Dominus misit me in Iericho. Cumque venissent Iericho, accesserunt filij prophetarum, qui erant in Iericho. Et post, sede hic quia Dominus misit me vsque ad Iordanem. Ierunt igitur & quinquaginta filij prophetarum secuti sunt eos. Nam nulla erat vrbs in terra Israël, quæ non haberet prophetas. Inter ea prophetia eorum tantum est commemorata, quæ ad necessitatem legis faciebat, de quibus intelliguntur ista Salomonis in Canticis Canticorum. Quàm pulchri sunt amores tui soror mea sponsa. Quàm boni sunt amores tui præ vino. Et odor vnguentorum tuorum præ omnibus aromatis. Fauum stillant labia tua sponsa. Mel & lac sub lingua tua, &c.

Genes. 2. Aliquid fuisse doni prophetici in Adam apparet eius historia. Immisitque Dominus Deus Soporem in Adam. Cumque obdormisset tulit vnã de costis eius & repleuit carnem pro ea & edificata muliere, dixit Adam Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, &c.

Genes. 6. In Noe. Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis, cum Deo ambulauit, & genuit tres filios.

9. In Iaphet, Dilatet Deus Iaphet & habitet in tabernaculis Sem.

Ibidem. In Sem, Benedictus dominus Deus Sem : & in psalmis, Tu es Sacerdos secundum ordinem Melchisedech.

10. In Heber, Vocauitque nomen eius Phaleg,

eo quod in diebus eius diuidenda esset terra. Hi sunt propheta, qui in mundo steterunt, priusquam Abraham pater noster veniret in mundũ. Post Abraham verò ortum fuere Balaam eiusque pater, Iob de terra Huz, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, Sophar Naamatlites, Elihu & Baraceel Buzites, qui quidem prophetiæ munere functi sunt apud exteras nationes priusquam sanciretur lex Israeli.

Postquam autem concessa lex est Israëlitis, desiit Spiritus sanctus afflare gentes. Quod quo temporis momento contigerit, colligi potest è Moysis verbis In quo (inquit) cognoscetur nunc quod inuenierim gratiam in oculis tuis, ego & populus tuus, nisi ambulaueris nobiscum ut glorificemur ab omnibus populis, qui habitant super terram. habetur verò Deum Opt. Max. Moysis voluntatem perfecisse paulò post Ecce ego in eo pactum videntibus cunctis, Signa faciam, quæ nunquam visa sunt super terram, nec in vllis gentibus, ut cernat populus iste, in cuius es medio, opus domini terribile, quod facturus sum. Illa enim hora Spiritus sanctus gentes deseruit.

CAPVT XXII.

SELIUM filius Iabes Zachariam interfecit, pro eoque regnavit in Samaria, dierum mensem. Et ascendit Manahem filius Gaddi de Tirza, venitque Samariam & Percussit Sellum filium Iabes & pro eo interfecto regnavit, anno tricesimo nono Azariæ regis Iuda, super Israël decem annis.

Anno quinquagesimo Azariæ Regis Iuda regnavit Phaccias filius Manahem biennium.

Anno quinquagesimo secundo Azariæ Phacee filius Romeliæ super Israël regnum occupauit in Samaria annis viginti. Eius anno secundo Ioathan filius Azariæ siue Oziæ agens 25 ætatis annum regnum Iuda suscepit & sedecim annis administravit in Ierusalem.

Anno decimo septimo Phacee filij Romeliæ regnum Iuda consecutus est Achaz agens annum vicesimum & obtinuit annos sedecim. Eodem anno, decimo septimo regni sui Phacee occidit de Iuda centum viginti millia in die vno, omnes viros bellatores, eo quod reliquissent dominum Deum Patrum suorum. Venieruntque Idumæi & percusserunt multos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam, Philistim quoque diffusi sunt per vrbes campestris & ad meridiem Iuda, ceperuntque Bethsames & Ahilon, & Gadiroth, Socho quoque & Tamnam & Ganzo cum viculis suis & habitauerunt in eis. Humiliauerat enim Dominus Iudam, propter Achaz regem Iuda, eo quod nudasset eum

au xilio

Ibidem.

Esa. 7.

4. Reg. 16.

2. Par. 28.

Esa. 7.

4. Reg. 15.

Esa. 7.

4. Reg. 17.

Ose 10.

Am. 3.

Vbi R. David Kimbi illic citat.

auxilio & contemptui habuisset dominum. Eodem tempore occidit Zechri vir potens ex Ephraim Maasiam filium regis & Ezricam ducem domus eius, Helcanam quoque secundum à rege Ceperuntque filij Israel de fratribus suis ducenta millia mulierum, puerorum & puellarum & infinitam prædam pertulerunt que eam in Samariam. Hoc autem accidit anno Phacee vicesimo.

Et factum est in diebus Achaz filij Ioathan filij Oziæ regis Iuda, ut ascenderet Rasin rex Syriæ & Phacee filius Romeliæ rex Israel in Ierusalem ad præliandum contra eam, & non potuerunt debellare eam. Et nunciauerunt domui Dauid, Et dixit dominus ad Esaia, Egredere in occursum Achaz, & dic ad eum : Vide, sile & ne timeas, eo quod consilium inierit contra te Syria in malum, Ephraim & filius Romeliæ dicentes, Ascendamus in Iuda & sufficemus eum, & euellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio eius filium Tabeel. Hæc dicit Dominus Deus, Non stabit, neque erit istud. Illa ipsa hora, quo ista tractabatur à Domino, accepit Achaz argentum & aurum, quod inueniri potuit in domo Domini & in Thesauris regiis & misit regi Assyriorum munera postulatū auxiliū, qui & acquieuit voluntati eius & ascendit cum multis copiis in Damascum.

Anno vicesimo Phacee regis Israel venit Teglah-Phalassar Rex Assur, abstulit vitulum aureum in Dan, atque ita discessit. Hinc illud, venitque contra eum Teglah-Phalassar Rex Assur & afflixit eum & nullo resistente vastauit. Quia Achaz spoliata domo domini & domo regum & principum dederat regi Assyriorū munerata. Audierat enim id quod ad ipsū locus fuerat propheta. Non stabit neque erit istud.

Illam autem hora coniuravit & tetendit insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ & interfecit eum regnavitque pro eo vicesimo anno Ioathan filij Oziæ, id est, anno quarto Achaz. Et sic potuisset notare Scriptura, nisi id iam à sæculo Ioathan fuisset decretum. Est & altera ratio. Voluit scriptura attribuerer hos annos Regi mortuo Ioathan & non Achaz viuo (quod esset impius.)

Contra Oseam ascendit Salmazar Rex Assyriorum & factus est ei Osee seruus, reddebaturque illi tributa. Anno autem nono Osee cepit Rex Assyriorum Samariam & transtulit Israel in Assyrios. Sic inueniuntur Achaz rex Iuda, & Oseas rex Israel seruisse regi Assyriorū annos octo. Anno duodecimo regis Achaz excitauit Dominus Deus Israel spiritum regis Assur & abstulit vitulum aureum qui erat reliquus in Bethel, discessitque implens illud quod scriptum erat Etiam ipse in Assyriam portabitur. De quo R. Nehorai nomine R. Iosue, Ecce scriptura inquit, Hæc dicit Dominus Deus Quo modo si pastor eruat de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ, sic eruen-

tur filij Israel, qui habitant in Samaria in plaga siue angulo lectuli & in Damasci grabato. Quod asserit. *In plaga siue angulo lectuli*, docet nõ relinquendos fuisse in eo nisi vnum de octo, & reliquias a populi peregrinaturas Damascum ad implendum, quod alibi oraculo, traditum est. Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit Dominus, Deus Exercituum nomen eius.

Illam tempestate cernens Oseas filius Ela rex Israel abductos esse vitulos aureos sustulit præsidia quæ posuerat Ieroboam filius Nabat in terræ suæ limitibus, ne quis Ierolimam ascenderet. Nã de vniuersis regibus Israël nominatim scriptum est. Ambulauitque in viis Ieroboam filij Nabat, & in peccatis eius. At de Osea fecitque malum coram domino, sed non sicut reges Israël, qui ante eū fuerūt. Quare igitur (inquies) sententia iudicij eorum, ut abirent in captiuitatem, executioni mandata est ipsius tēpore? Certè ut ostenderetur non omninò fuisse crimen regum suorum, in quos ipsi Israëlita omne reiciebant culpam dicente oraculo. Ego noui Ephraim, & Israel non est absconditus à me. Quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israel, &c.

Illam ætate animaduertens Oseas Regem Assyriorum velle ascendere contra se & abducere in captiuitatem Israel, tertio societate inuit cum regibus Ægypti.

Duodecimo anno Achaz Regis Iuda Oseas filius Ela regnum in Israel suscepit, nouè annis. Atqui (inquies) Oseas nonne regnavit ab anno quarto Achaz. Respondendum nouem annos, quibus regnasse scribitur, numerandos esse à tempore, quo cepit rebellare contra regem Assyriorum. Hinc enim in eius historia sequitur, Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee, quod rebellare nitens misisset nuntios, ad Sua regem Ægypti, ne præstaret sibi tributa, obsedit eum & vinctum misit in carcerem.

Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat septimus Osee filij Ela regis Israel, ascendit Salmazar rex Assyriorum Samariam & oppugnauit eam & recepit. Nam post tres annos, sexto Ezechiæ, id est, nono Oseæ, ab ipsius scilicet rebellionem, capta est Samaria & transtulit rex Assyriorum Israel in Assyrios, collocauitque eos in Hayla & in Abor fluuio, Gozan & in ciuitatibus Medorum, quia non audierunt vocem domini Dei sui, & euulsit eos de terra sua in ira & in furore & in indignatione maxima, proiecitque in terram alienam, sicut hodie comprobatur. Adduxit autem Rex Assyriorum viros de Babylone, de Cutha, & de Abaioth & de Emarth & de Sepharuaim, Dineos, Apharathsos, Tarphaleos, Archueos, Aphasaceos, Babylonios, Suseos, Dyaeos Elamitas & ceteros de gentibus, quas transtulit Assennaphar magnus & gloriosus & habitare eas fecit in ciuitatibus Samariæ & in vrbus eius,

a Kimbi illic legit strati.

Amos. 5.

4. Reg. 17.

Ose. 5.

4. Reg. 17.

Ibidem.

Ezechiel. 18.

Deut. 29.

Ezra 4.

CAPVT

CAPVT XXIII.

Ezechias

4.Reg.18.

10 tribus
res passa
sunt capi-
uitates.

Esa.9.

2.Par.36.

Esa.20.

Esa.16.

Esa.36.

Esa.37.

Esa.45.

4.Reg.18.

NNO quarto decimo regis Ezechia ascendit Senacherib rex Assyriorum ad vniuersas ciuitates Iuda munitas & cepit eas. Quemadmodum 8 anni intercellerant inter primam captiuitatem & secundam, item 8 anni inter secundam & tertiam, ita dominus interposuit octo annos inter tertiam Israelis captiuitatem & hunc regis Senacherib contra Ezechiam & Iuda ascensum, ad implendum id quod scriptum apud Esaiam, sicut primo tempore alleuiata est terra Zabul6 & terra Neptalim, nouissimo aggrauata est via maris trans Iordanem Galilee siue termini gentium. Sed, inquit R. Iosue filius. Corha, vehementer errauit Senacherib.

Post qua huiscemodi veritatem venit Senacherib rex Assyriorum & ingressus Iudam obsedit ciuitates munitas volens eas capere. Ea autem hora misit Tarthan Regis Assyriorum prefectus in Azothum in eamque ingressus est vt scribit Esaias, inundauit Ammonitas & Moabitas, qui ipsum iuuabant, cum Samariam obsideret, per tres annos, vt impleretur oraculum. In tribus annis quasi annis Mercenarij auferetur gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur in eo, sicut racemus paruus & modicus, nequam multus.

Tum misit Rex Assyriorum Rabfacem de Lachis in Ierusalem, ad regem Ezechiam cum manu graui & egressus est ad eum. Eliachim filius Helchiaz, qui erat prefectus domus, & Sobna scriba, & Iohaha filius Afaph a commentariis. Et venerunt postea serui regis Ezechiaz ad Esaiam, & dixit ad eos Esaias. Hac dicetis Domino vestro. Hac dicit dominus: Ne timeas a facie verborum, qua audisti. Ecce ego dabo ei spiritum & audiet nuntium & reuertetur in terram suam. Quemnam vero nuntium? De Tharacha rege Ethiopiz, quod egressus sit vt contra ipsum pugnet. Inundauit Sobna Theaurarius & eius socij, profectique sunt in Aethiopiam & tulerunt pretiosissima quaeque terrarum, redieruntque Ierusalem, sicque impleuerunt, quod ab Isaija fuerat oraculo pronuntiatum. Hac dicit Dominus. Labor Aegypti & negotiatio Aethiopiz & Sabaim, viri sublimes ad te transibunt & tui erunt. Labor Aegypti pertinet ad Pharaonem Aegypti regem, Negotiatio Aethiopiz ad Aethiopi regem Tharacham Sabaim viri proceri ad eorum copias & exercitus. Illi omnes o Ierusalem (ait Esaias) super te transibunt, & tui erunt, pace iam tecum facta. Post te ambulabunt o Ezechia, vincti pergant torquibus & monilibus. Er te adorabunt, teque deprecabuntur, id est, tribuent laudem Deo in tui medio & dicet, Tantum in te est Deus, & non est Deus extra te, verum tu es Deus absconditus.

Illam tempore misit rex Assyriorum Tartham & Rabfacem de Lachis ad regem Ezechiam cum manu valida Ierusalem. Qui cum ascendissent:

vocauerunt regem. Misit autem Esaias filius Amos ad Ezechiam dicens. Iste est sermo, quem locutus est dominus de eo. Cui exprobrasti & quem blasphemaisti Contra quem exaltasti vocem tuam, & eleuasti in excelsum oculos tuos? contra sanctam Israel. Per manum nuntiorum tuorum exprobrasti Domino, & dixisti, Ego fodi & bibi aquas alienas & siccaui vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas, &c. Factum est igitur in nocte illa venit Angelus Domini & percussit in castris Assyriorum cetum octoginta quinque millia. Cuncti autem reges redimiti erant coronis in suis capitibus. Porro ante stragem hanc Senacherib, aegrotauit Ezechias tribus diebus. Ac dies tertius morbi eius, iuxta R. Ioseph, incidit in hac cladem Senacherib, stetitque illi sol, quemadmodum steterat patri Achaz. hoc enim testatur scriptura. Ecce ego reduco umbram graduum per quos descenderat in horologio Achaz in sole retrorsum decem lineis. Et reuersus est sol decem lineis, per gradus, quos descenderat.

Eodem die decem stationes percurrit Senacherib. Venit in Aiath. Transibit in Magron, apud Magmas commendauit vasa sua. Transierunt cursim, Gabaa sedes nostra. Obstupuit Rama Gabaa Saulis fugit. Hinni voce tua filia Galilim. Attende Lais pauperula Anahot, Migratu in Madmenā. habitatores Gabiaz collegerunt sese Adhuc dies est, vt in Nobe stetur. Sic enim inuenias Esaiam dicentem isto die Senacherib decem profectones confecisse.

Vndecimo anno Iubilei, anno quarto hebdomadae ascendit Senacherib vt ex eodem Esaiā colligitur. Tibi (inquit) hoc esto signum. Comede hoc anno, qua sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere. Anno autem tertio seminate & metite & plantate vineas & comedite fructum earum Nam ascendit in benedictione Paschae, vt non poterint seminare & comederint germina, qua sponte nascuntur. Anno autem secundo poma siue fructus per se a radicibus pululantes. Nam truncos arborum exciderunt. Anno vero quarto seminarunt, & messuerunt, plantarunt vineas & vvas earum comederunt. Ex quibus intelligitur de hebdomadae vnum duntaxat annum superuisse.

Post cladem Senacherib Ezechias liberos dimisit milites qui se vinctos dederant & religionem atque regnum Dei sponte amplexi fuerant, ad implendum alterum Esaiā oraculum, in illa die erunt quinque ciuitates loquentes lingua Chanaan & iurantes per Dominum exercituum. Quin & profecti adificauerunt altare & Deo caeli super illud obtulerunt holocausta, iuxta eundem Esaiam. In die illa erit altare domini in medio terrae Aegypti, & titulus Domini iuxta terminum eius. Praeterea numine adorato precati sunt versus Ierusalem. Sic enim idem Esaias alio loco, ad te adorabunt, & ad te deprecabuntur.

Ante aduentum Senacherib obturauit Eze-

19
Ibidem.

Esa.38.

Esa.10.

Esa.37.

Esa.19.

Ibidem.

Esa.45.

2.Par.32

chias aquas Gion. hinc illud inito cum principibus consilio, virisque primariis obturauerunt cunctos fontes & riuum, qui fluebant in medio terrae, dicentes, Ne veniant reges Assyriorum, & inueniant aquarum abundantiam. Erat autem annorum viginti quinque, cum regnare inciperet & viginti nouem annis regnavit in Ierusalem.

CAPVT XXIII.

DODECIMO annorum erat Manafses cum regnare cepisset, & quinquaginta quinque annis regnavit in Ierusalem. Anno regni 22 abductus est captiuus Babylonem cum Idolo Michae Sic enim praedictum, Posueruntque sibi filij Dan sculptile & Ionathan filium Gersom filij Moyse ac filios eius sacerdotes in tribu Dan usque ad diem captiuitatis terrae. Postquam autem coangustatus est, orauit Dominum Deum suum & egit poenitentiam valde, coram Deo patrum suorum, deprecatusque est eum & obtulit intentem & exauditus est atque reductus in Ierusalem in regnum suum. Reperitur scilicet egisse poenitentiam 33. annis ante suum obitum.

Viginti trium erat annorum Amon, cum regnare cepisset & duobus annis regnavit in Ierusalem, fecitque malum in conspectu domini, sicut fecerat Pater eius, & multo maiora deliquit lege ex Israel consumpta & incensa.

Octo annorum erat Iosias cum regnare cepisset & triginta & vno annis regnavit in Ierusalem, fecitque quod erat rectum in conspectu domini. Anno octauo decimo regni sui munda iam terra & templo domini, misit Saphan filium Ezeliaz & Maasiam principem ciuitatis, & filium Ioachaz a commentariis, vt instaurarent domum Domini. Eodem anno inuentus est liber legis in domo Domini, qui & erat principium Iubilei Eodem Iosias refecit templum. Atque ita lapsi sunt ducenti octodecim anni, ex quo Iosias illud restaurauit, ad hanc usque reparationem. Ideo autem tempore Iosias tam cito refectum est, post Salomonem, quoniam Athalia impia & filij eius illud ruperant. Eodem anno Iosias agitauit poenitentiam, nec habuit ante se regem similem, qui sic conuerteretur ad dominum, &c.

Iosias recondidit arcam. Sic enim scriptum. Leuitis quoque, ad quorum eruditionem omnium Israel sanctificabatur domino, locutus est. Ponite arcam in sanctuario templi, quod adificauit Salomon filius Dauid Rex Israel. Nequam enim eam ultra portabitis.

Diebus eius ascendit Pharo Necho Rex Aegypti contra regem Assyriorum ad flumen Eufratem. Et abiit Rex Iosias in occursum eius. At ille missis ad eum nuntiis ait, Quid mihi & tibi rex Iuda? Noluit Iosias reuerti, sed preparauit contra eum bellum, itaque vulneratus dixit pueris suis, vt se educerent de praelio

Qui transtulerunt eum & asportauerunt in Ierusalem, vbi & mortuus est & sepultus in Mausoleo patrum suorum. Vniuersus autem Iuda & Ierusalem luxerunt eum, Ieremias maxime, cuius omnes cantores usque in praesentem diem lamentationes super Iosiam replicant. De eo lamentatus, est spiritus naris nostrae Christus domini captus est in retibus suis, de quo dicebamus in umbra tua viuemus inter gentes.

Tulit ergo populus terrae Ioachaz filium Iosiae & constituit regem pro patre suo in Ierusalem. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cepisset & tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Vixitque eum Pharo Necho & regem constituit Eliachim filium Iosiae fratrem eius pro patre suo.

Viginti quinque annorum erat Ioachim Eliachim cum regnare cepisset & vndecim annis regnavit in Ierusalem, fecitque malum coram domino Deo suo. Sic reperitur natu grandior quam frater Ioachaz, duobus annis.

Initio regni Ioachim filij Iosiae regis Iuda Ieremias propheta ad vniuersum Iuda & Ierusalem concionatus est. Hac dicit dominus exercituum. Deus Israel: Conuertimini quaso, quisque a via sua mala, & a prauitate operum vestrorum, &c. sapius enim eos redarguit. Cumque minime resipiscerent, rursum est concionatus, adiecta vaticinatione, Nisi audieritis, sic dicit Dominus exercituum. Ponam domum istam, sicut Silo, &c. Principio regni Ioachim filij Iosiae regis Iuda. Hac dicit dominus ad me. Fac tibi vincula & catenas & pones ea in collo tuo & mittes ad reges Edom, &c. Ego feci terram & homines & omnia quae in ea sunt, dedi que ea in manu Nabugdonozor Regis Babylonis serui mei, & seruiet ei omnes gentes & filio eius & filio filij eius. Gens autem & regnum, quod non seruerit Nabugdonozor Regi Babylonis, visitabo super gentem illam in gladio, & fame, & peste, donec consumam eos manu eius. Tum Ioachim Vriam interfecit nam scriptum Eduxeruntque Vriam de Aegypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim, & percussit eum gladio, proiecitque cadaver eius in sepulchra vulgi ignobilis, quod prophetaffer aduersus ciuitatem & terram Iuda, iuxta omnia verba Ieremiae.

Qualia fuerat vaticinatus Vrias, talia vociferabatur & inculcabat Ieremias. Verum manus Aichan filij Saphan fuit cum Ieremia, vt non traderetur in manus populi, & interficeret eum.

Quarto anno Ioachim, Nabugdonozor Rex Babylonis percussit Pharaonem Necho, Hinc illud, factum est verbum Domini ad Ieremiam Prophetam contra gentes in Aegypto aduersus exercitum Pharaonis Necho regis Aegypti, qui erat iuxta fluuium Eufratem in Charchamis, quem percussit Nabugdonozor rex Babylonis anno quarto Ioachim filij Iosiae regis Iuda.

2.Par.29

Manafses.

2.Par.35.

Iud.18.

2.Par.33.

Sic Tal-
mudicos
scripsisse
auhor
Kimhi in
4.Ezech.
Amon.
Ibidem.

Iosias.
2.Par.34

4.Reg.22

2.Par.35.

4.Reg.23
2.Par.35.

Lamer.4

Ioachaz.
2.Par.36.

4.Reg.23

Ioachim
2.Par.36

Ierem.27

Ierem.26

Ibid.26.
cap.

Iere. 46

Nabug-donozor.
 Anno primo subegit Nabugdonozor Ni-niuem, secundo ascendens in Iudæam subiugauit Iochim, factusque est Iochim illi seruus annis tribus & rursus rebellauit contra eum. Et ultra non addidit rex Aegypti, vt egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex Babylonis à riuo Aegypti, vsque ad fluium Euphratem, omnia, quæ fuerant regis Aegypti.

Anno quarto Iochim ob signata est sententia iudicij Israël, vt abducerentur in captiuitatem Babylonicam, & vt Ierusalem biberet calicem vini furoris.

CAPVT XXV.

ANNO tertio regni Iochim regis Iuda, Venit Nabugdonozor Rex Babylonis Ierusalem & obsedit eam, & tradidit Dominus in manum eius Iochim regem Iudæ. Ita quidem Daniel. At Ieremias prodit, quartum annum Iochim filij Iosifæ Regis Iuda fuisse annū primum Nabugdonozoris, locus ergo Danielis sic exponendus. Anno tertio rebellionis Iochim venit Nabugdonozor, &c. Sic alio loco, vbi Ieremias annum septimum Nabugdonozoris, liber regum habet, annum octauum, quoniam idem annus erat octauus & septimus, octauus regni Nabugdonozoris & septimus a subacto Iochim.

Est etiam notandum loco iam citato Daniëlis; Iochim traditum in manum Nabugdonozoris, & tamen Ieremias. Sepultura (inquit) asini sepelietur. Præterea alio scripturæ loco dicitur vincus fuisse compedibus. Nempe vincus quidem fuit, at mox in vinculis interiit, indeque raptatus & obiectus bestiis ad implendum quod ex Ieremia commemoratū est.

Transtulit Ierusalem & vniuersos principes & omnes fortes exercitus decem millia in captiuitatem, de Iuda tria millia, & de Benjamin & reliquis tribubus septem millia, omnes viros fortes & bellatores. Atqui qualis esse possit fortitudo in viris in captiuitatem abactis? Item quod bellum gerere possint homines compedibus vincis, & in vinculis positi? Est igitur sensus, omnes fortes, fortitudine scilicet legis, sic enim loquitur scriptura. Benedicite Domino omnes Angeli eius potentes siue fortes robore. Bellum autem gerebant, quoniam se vltro rетроque exercebant in præliis legis, de quibus legitur. Vnde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torréibus Arnon. In eo quod sequitur in historiategū. Transtulit etiam artifices & inclusores mille viros, fortes terræ, artifices appellantur Heres à silendo quod vno loquente, tacerent reliqui, inclusores autem Masgher à claudendo, quod ab ipsi sedentes auditores docerentur, metaphora, qua scriptum, Aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit, Denique fortes terræ sunt nobiles de tribu Iuda & Benjamin, de quibus scribitur, hæc dicit Dominus Deus Israël. Sicut ficus hæ bonæ, sic cognoscam transmigratiorem

Iuda, quæ emisi de loco isto in terram Chaldæorum in bonum.

Octo annorum erat Iechonias cum regnare cepisset & tribus mensibus regnauit in Ierusalem. Alio loco scribitur octodecim annorum fuisse cum regnum suum auspicaretur. Quid ergo sentiendum? Certè octo annorū ei at cum regnauit (cum patre.) At postquam regnasset, octauum decimum agebat, quando ob signata est iudicij sententia vt abduceretur in captiuitatem, dicente Nabugdonozor, è prauo canecatulus probus non nascitur.

In medio Iubilei migravit Iechonias, anno quarto hebdomadæ, vt notat scriptura his verbis. Cùmque annuus circulus volueretur misit Nabugdonozor rex nuntios, qui & abduxerunt eum in Babylonem, asportatis simul prætiosissimis vasis domus Domini, id est arca. Regem verò constituit Mathanian patrum eius super Iudam & Ierusalē quem nominauit Sedechiam. Viginti & vnus anni erat Sedechias, cum regnare inciperet, & vndecim annis regnauit in Ierusalem.

Factum est anno illo in principio regni Sedechiæ regis Iuda, in anno quarto, mense quinto, dixit ad me Ananias filius Azur propheta de Gabaon in domo Domini coram sacerdotibus & omni opulo dicens Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël. Contriui iugum regis Babylonis: Adhuc duo anni erunt & ego referri faciam ad locum istum, omnia vasa domini, quæ tulit Nabugdonozor de loco isto Babylonem. In hanc falsam prophetiam adductus est Ananias occasione Ieremiæ sic de Elam ipso præsentati vaticinati. Hæc dicit Dominus exercituum. Ecce ego confringam arcum Elam sumam fortitudinem eorum & indicam super Elam quatuor ventos à quatuor plagis cæli &c. Mortuus est Ananias propheta anno illo mense septimo.

Et hæc verba libri quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigratiōnis, & ad sacerdotes, & ad prophetas & ad omnem populum, quem traduxerat Nabugdonozor Babylonem. Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël omni transmigratiōni, quam transtuli de Ierusalem Babylonem. Aedificate domos & habitate, plantate hortos & comedite fructum eorum. Accipite vxores & generate filios & filias & date filiis vestris vxores, & filias vestras date viris & pariāt filios & filias & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero, & querite pacem ciuitatis, ad quam transmigrare vos feci, & orate pro ea ad dominum quia in pace illius erit vobis pax. Et postea, cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos & suscitabo super vos verbum meum bonum & reducam vos ad locum istum.

Anno quarto regni, Sedechias descendit Babylonem comitatus suis principibus, vt sibi conciliaret gratiam Nabugdonozor Regis

Iechoni-
a:
 4. Par.
 24.
 2 Par. 36.

2. Par. 36.

Sedechi-
as.

Ierem.
 28.

Ierem.
 49.

Ierem.
 28.

Ierem.
 29.

Dan. 1.

Ierem. 25.

Ierem. 52.

4. Reg.
 24.

Dan. 1.

4. Reg.
 24.

Allego-
rica inter
pretatio.

Psal.

Num. 21.

Esai.

Ierem.
 24.

Babylonis. Deinde rediit Ierofolymam in regnum suum.

CAPVT XXVI.

LACTVM est tricesimo anno, in quarto, in quinta mensis verbum domini ad Ezechielem filium Buzi in terra Chaldæorum. Ipse est annus quintus transmigratiōnis regis Iechoniæ. Triginta hi anni sumuntur ab eo tempore, quo repertus est liber in domo Domini. Et veni ad transmigratiōnem ad aceruum nouarum frugum, ad eos qui habitabant iuxta flumen Chobar & sedi, vbi illi sedebant, & mansi ibi septem diebus, merens in medio eorum. Post septem dies Ezechieli dictum est. Et tu dormies super latus tuum sinistrum, & pones iniquitates domus Israël super eo numero dierum quibus dormies super illud & assumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum, trecentos & nonaginta dies & portabis iniquitatem domus Israël. Docebarur Israelitas pronouasse iram domini ab ingressu in terram Chanaan, quousque ex ea dimigrarent per 390 annos integros. Et cum compleueris hæc dormies super latus tuum dextrum secundo & assumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus. Diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi. Significabatur domum Iuda irritasse dominum contra se quadraginta annis, postquam exulatum abductæ essent decem tribus, donec vastaretur Ierusalem Qui anni omnes sunt 430.

Et factum est anno sexto, sexto mense, quinta mensis, ego sedebam in domo mea & fenestru Iuda sedebant coram me. Indicat illum annum fuisse intercalarem ac tredecim habuisse menses, Et cecidit ibi super me manus Domini Dei. Tum Deus Ezechieli monstrauit gloriam maiestatis suæ recedentem de medio ardis siue templi. Et eleuantia Cherubim alas suas exaltata sunt à terra coram me. Et stetit in introitu portæ domus Domini Orientalis, & gloria Dei Israel erat super illos. Et ascendit gloria domini de medio ciuitatis, stetitque super montem, qui est ad Orientem vrbis, & spiritus leuauit me, adduxitque in Chaldæam, & sublata est à me visio. Illic reperies decem Domini ab æde sacratissima profectiōnes.

Et factus est anno septimo, quinti mensis decimo die. Venerunt viri de senioribus Israël vt interrogarent dominum & sederunt coram me. Et factus est sermo domini ad me dicens: fili hominis, loquere senioribus Israël, & dices ad eos. Hæc dicit dominus Deus. Nunquid ad interrogandum me vos venistis, &c. Tunc percussit rex Sedechias fœdus, cum omni populo in Ierusalem, prædicans, vt dimitteret vnusquisque ancillam suam, Hebræum & Hebræam liberos, & nequaquam dominarentur eis, id est, Iudæo & fratri suo. Audierunt igitur & dimiserunt, sed

reuerfi sunt deinceps, & retraxerunt seruos suos & ancillas suas, quos dimiserant liberos, & subiugauerunt in famulos & famulas. Et paulò post. Non obseruauerunt verba fœderis, quibus assensu sunt in cōspectu meo, vitulum, quem considerunt in duas partes, & cuius inter diuisiones tranterunt principes Iuda & principes Ierusalem, Eunuchi & sacerdotes, & vniuersus populus. sicque rebellauerunt contra Dominum. Nam hæc & eiusmodi commemorat, propter rebellionem. Tunc igitur rebellauit Sedechias contra Babylonium regē & sese adiunxit Aegypti regibus.

Hic obserua omnia in Israele siue decem tribubus & Iuda siue duabus tribubus paria reperiri. Illi societatem cum Aegyptiis regibus iniisse leguntur. Isti similiter. Illi tribus diuersis exiliis exportati è sua terra, isti totidem exiliis abacti in alienā. Illi triennium obsidionem Assyriorum sustinuerunt, antequam caperentur, isti tribus annis à Babyloniis circumfessi sunt, donec expugnaretur ciuitas. Illi esitarunt carnem filiorum suorum & filiarum, isti explere famem eodem nefando cibi genere coacti sunt. Eiusmodi profecto est, quod propheta prædixerat, in via sororis tuæ ambulasti, & dabo calicem eius in manu tua Hæc dicit dominus Deus. Calicem sororis tuæ bibes profundū & latum. ebrietate repleberis, calice sororis tuæ Samaritæ.

Anno octauo Sedechiæ regis Iuda venit exercitus regis Babylonis contra Ierusalem. Et exercitus Pharaonis egressus est de Aegypto, & audientes Chaldæi, qui obsidebant Ierusalem huiuscemodi nuncium, recesserunt ab Ierusalem. Exercitus autem Pharahonis vastata Gaza rediit in Aegyptum.

Factum est verbum domini ad Ezechielem anno nono mensis decimi die decimo dicens, fili hominis scribe tibi nomen huius diei, in quo confirmatus est rex Babylonis aduersus Ierusalem hodie. i. die decimo mensis Teuet siue decembris.

Anno decimo duodecimo die mensis decimi factum est verbum domini ad me dicens, fili hominis, pone faciem tuam contra Pharaonem regem Aegypti & propheta de eo & de Aegypto vniuersa loquere. Illo tempore, Ecce Ananeel filius Sellum patruelis Ieremiæ ad eum venit, dicens, Eme tibi agrum meum qui est in Anathor in terra Benjamin. Tibi enim, competit ex propinquitate, vt emas, &c.

Et factum est vndecimo anno, primi mensis die septimo verbum domini ad Ezechielem dicens. Fili hominis brachium Pharaonis regis Aegypti confregi & ecce non est obolutum, vt restitueretur ei sanitas. Item ad eundem factum verbum domini anno eodem vndecimo, primo die mensis tertij, dicens. Fili hominis, dic Pharaoni regi Aegypti & populo eius. Cui similis factus es, in magnitudine tua? Rursum vndecimo anno, primo mensis dicens, fili hominis pro eo quod dicit Tyrus de Ierusalē,

Ibid.

Ierem.
 37.

Ezec.
 24.

Ezech.
 39.

Ierem.
 32.

Ezec.
 30.

Ezec.
 31.

Ezec.
 26.

luge contracte sunt porte populorum, con-

ecta est ad me. Implebor. deserta est. propterea haec dicit dominus, &c. Die tertio mensis Tizri siue Septembris,

Ezech. 33.

Cap. 32.

Ibid.

Anno duodecimo, decimo mense quinta mensis transmigratio, venit ad Ezechielem, qui fugerat de Ierusalem, dicens. Vastata est ciuitas. Eodem anno, mensis duodecimi die primo factum est verbum domini ad eundem dicens. Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regem Aegypti, & dices ad eum. Ieron gentium assimilatus es. Eodem duodecimo anno, sed decima quinta mensis, factum est quoque verbum domini ad Ezechielem dicens fili hominis, cane carmen lugubre super multitudinem Aegypti, & detrahe eam in terram, cum his qui descendunt in lacum. Tumque monstratum est Ezechieli exterarum nationes addici puto interitus.

Ezech. 29.

Alij malunt Ieremiam lapidatum fuisse a Iudaeis in Aegypto. Ezech. 40.

Anno decimo tertio Nabugdonozoris tradita est in manum eius Tyrus, & quadam veluti inundatione raptauit vniuersos Iudaeos, qui in ea, itemque apud Ammonitas, Maobitas, vicinasque regiones exulabant, ad septingentos quadraginta quinque. Anno viceesimo septimo, imperij Nabugdonozor Aegyptum occupauit, cepit multitudinem eius, depradatus est manubias eius diripuit spolia eius & ea in mercedem exercitui data, transtulit Ieremiam & Baruc Babyloni.

Vicesimo quinto anno transmigratio nostrae, exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno postquam percussa est ciuitas, facta est super Ezechielem manus domini & adduxit eum Ierosolymam in visionibus Dei. Illo die per visionem Ezechieli monstrauit Deus exemplum aedis siue templi futuris saeculis aedificandi.

CAPVT XXVII.

Ierem. 39.

4. Reg. 25.

Nono regis Sedechiae mensis decimi die decimo venit Nabugdonozor rex Babyloniae & omnis exercitus eius ad Ierusalem & obsedit eam. Undecimo autem anno Sedechiae mensis septimi die nono prevaluit fames in ciuitate, nec erat panis populo terrae. Et rupta est ciuitas & omnes viri bellatores fugerunt & exierunt de vrbe nocte per portam, quae est inter duplicem murum ad hortum regis. Porro Chaldaei obsidebant in circuitu ciuitatem, & profecti viam solitudinis persecuti sunt regem, comprehenderuntque eum in planicie Iericho, & omnes bellatores, qui erant cum eo dispersi sunt & reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem duxerunt ad

regem Babyloniae in terram Emach, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem Sedechiae mastrauit coram ipso, atque principes Iuda in Rablatha. Et oculos eius effodit, vincitumque catenis adduxit Babyloniae, recluistiue in custodiam vsque ad diem mortis suae.

4. Reg. 25.

Toris viginti octo diebus Nabugdonozor diruit & complanauit montem. Hinc illud, Mense quinto, septimo die mensis (Ipse est nonus decimus annus regis Babyloniae) venit Nabuzardan princeps exercitus in Ierusalem & succendit domum domini, &c. Alio tamen loco id contigisse dicitur decimo octauo anno Nabugdonozoris, sed haec sic sunt concilianda. Decimo nono anno a regno scilicet Nabugdonozoris cepto, dirutum est templum, decimo autem octauo a Ioachim subiugato. Item septimo die mensis quinti, quoniam eo primum ingressae sunt gentes illae profanae in templum, indeque sustulerunt Mare, bases, columnas & sequentibus duobus diebus, octauo scilicet & nono. ceptam die septimo a fundamentis euerisionem continuerunt, donec dies ille (decimus) appellaret. Quare Ieremias, adornate (inquit) super eam bellum, confurgite & ascendamus in Meridie. Hei nobis, quia declinavit dies, quia inclinatae sunt umbrae vesperis. Surgite ascendamus in nocte & dissipemus domum eius. tempore tenebricose succenderunt tunc ignem, & decimo mensis exustum est. De qua aetate Moses haec commemorat. Scio enim figmentum eius, quod facturus sit hodie, antequam introducam eum in terram, quam ei pollicitus sum. Et postea, Ego enim scio rebellionem tuam & ceruicem tuam durissimam. Et mox. Noui enim quod post mortem meam inique ageritis & corrumpe-mini, atque cito declinabitis de via, quam praecipui vobis & occurrent vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malum in conspectu Domini, ut irrite sitis eum per opera manuum vestrarum. Atque haec sane congruunt cum Sedechiae & hominum illius aetatis factis Nam de illis sic scribitur. In regem quoque Nabugdonozor rebellauit, qui adiurauerat eum per Deum, & indurauit ceruicem suam & cor, ut non reuerteretur ad Dominum Deum Israe. Sed & vniuersi principes sacerdotum & populus praeruaricati sunt inique iuxta vniuersas abominaciones gentium, & polluerunt domum Dei, quam sanctificauerat sibi in Ierusalem. Mittebat autem dominus Deus patrum nostrorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens, & quotidie commonens. At illi subsanabant nuncios Dei & parui pendebant sermones eius & adduxit super eos regem Babyloniae & interfecit Inuenes eorum gladio in domo Sanctuarij. Vniuersaque vasa domus domini tam maiora quam minora & Thesauros: templi & regis & principum transtulit Babyloniae, & exussit domum domini & aedes Regias, abducens in captiuitatem eos, qui euaserant gladium, Babyloniae, ut completerent

Hier. 6.

Deut. 31.

2 Par. 36.

Ierem. 25.

sermo

sermo domini ex ore Ieremiae, & celebraret terra Sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit Sabbatum, vsque dum complerentur septuaginta anni.

Ierem. 9.

Deut. 29.

Rabbi Iose non nisi quinquaginta & duos annos terram Iuda putat versaram in solitudine ita vt nullus per eam transiret. Id ex Ieremia colligit, Super montes assumam fletum & lamentum & super caulas deserti planctum, quoniam succensa sunt, eo quod non sit vir pertransiens. R. Iose, Septem, (inquit) annis impleta est haec scriptura in terra Israel, Sulphur & Sal & combustio totum solum eius, ita vt ultra non seratur neque virens quippiam germinet, &c. Percussisque eos rex Babyloniae, partim interfecit, partim in exiliu abduxit de terra sua, animas nimirum octingetas tringinta duas de Iuda, tribus transmigrationsibus quatuor mille sexcentas. Et de Benjamin & reliquis tribubus septem millia captiuorum, qui migrarunt cum Iechonia.

Dan. 2.

Ierem. 52.

4. Reg. 23.

a Sic enim legitur, non 16. vt in exemplari venetiano.

Esaia 14.

b i. Luca's peccata omnium superiorum aiatum. Iere. 34.

Nono secundo Imperij Nabugdonozoris, vidit Nabugdonozor somnium & contritus est spiritus eius & somnus eius fractus est ei Sic dici potest, nisi quod numerat Scriptura annos a templo euerfo. vt & menses ab eo euerfo. Et sic in Ieremia, factu est vero anno tricesimo septimo transmigrationsis Iechoniae Regis Iudae, mense duodecimo, vicefima quinta die mensis, eleuauit Euilmerodach rex Babyloniae ipso anno regni sui caput Iechoniae regis Iudae & eduxit eum de domo carceris. Cu alio scripturae loco legatur vicefima septima die mensis. Que si velis conciliare & inde aliquid certi discere, scito, vicefima quinta die mensis duodecimi Nabugdonozore eius hostem excessisse e viuis & fuisse sepultum, a Vicefima autem sexta eum extraxit Euilmerodach de sepulchro & raptauit, quo ipsius decreta aboleret, vt impleretur quod de illo scriptum reliquerat Esaia, Tu autem proiectus es de sepulchro tuo, qualis stirps inutulis, pollutus & obuolutus cum his, qui interfecti sunt gladio & descenderunt ad fundamenta laci, quasi cadauer putridum. Die autem vicefima septima eduxit ipsum Iechoniam. Ac eo temporis articulo interiit Sedechias & de ipso hunc instituerunt planctum, Heu, qui mortuus est rex Sedechias bibens feces omnium aetatum. Vt illud Ieremiae constaret. Non morieris gladio, sed in pace morieris & secundum combustiones patrum tuorum, regum priorum, qui fuerunt ante te, sic comburent te, Et vae domine, plangent te, quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus. Singulare humanae miseriae exemplum. Nam intelligitur omnibus, qui versantur in bonis, timenda esse mala, & contra quotquot haerent

CAPVT XXVIII.

Nono secundo Imperij Nabugdonozoris, vidit Nabugdonozor somnium & contritus est spiritus eius & somnus eius fractus est ei Sic dici potest, nisi quod numerat Scriptura annos a templo euerfo. vt & menses ab eo euerfo. Et sic in Ieremia, factu est vero anno tricesimo septimo transmigrationsis Iechoniae Regis Iudae, mense duodecimo, vicefima quinta die mensis, eleuauit Euilmerodach rex Babyloniae ipso anno regni sui caput Iechoniae regis Iudae & eduxit eum de domo carceris. Cu alio scripturae loco legatur vicefima septima die mensis. Que si velis conciliare & inde aliquid certi discere, scito, vicefima quinta die mensis duodecimi Nabugdonozore eius hostem excessisse e viuis & fuisse sepultum, a Vicefima autem sexta eum extraxit Euilmerodach de sepulchro & raptauit, quo ipsius decreta aboleret, vt impleretur quod de illo scriptum reliquerat Esaia, Tu autem proiectus es de sepulchro tuo, qualis stirps inutulis, pollutus & obuolutus cum his, qui interfecti sunt gladio & descenderunt ad fundamenta laci, quasi cadauer putridum. Die autem vicefima septima eduxit ipsum Iechoniam. Ac eo temporis articulo interiit Sedechias & de ipso hunc instituerunt planctum, Heu, qui mortuus est rex Sedechias bibens feces omnium aetatum. Vt illud Ieremiae constaret. Non morieris gladio, sed in pace morieris & secundum combustiones patrum tuorum, regum priorum, qui fuerunt ante te, sic comburent te, Et vae domine, plangent te, quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus. Singulare humanae miseriae exemplum. Nam intelligitur omnibus, qui versantur in bonis, timenda esse mala, & contra quotquot haerent

in malis, ne desperent de bonis. Vnde quaeso istud? Certè ex Iechonia & Sedechia.

Nabugdonozor quadraginta quinque annos Imperauit. Euilmerodach eius filius viginti tres. Balsazar ex filio isto nepos tres.

Anno primo Balsazaris regis Babyloniae somnium vidit Daniel. Visio autem capitis eius erat de quatuor diuersis bestiis grandibus de mari ascendentibus, quarum vltima habebat cornua decem, & paruulum aliud, quod postea exortum est de eorum medio.

Anno secundo regni Balsazar visio apparuit mihi. Ego Daniel, post id quod videram in principio. Vidi autem & ecce Aries, cui omnes bestiae non poterant resistere & liberari de manu eius. Et ecce hircus qui cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suae & percussit eum & conculcauit, & nemo quibat liberare arietem de manu eius.

Anno tertio regni Balsazar, &c. Balsazar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille, coramque mille his vinum bibit. Praecipit ergo inter forbendum vinum, vt afferrentur vasa aurea & argentea, quae exportauerat Nabugdonozor pater ipsius, de templo quod fuit in Ierusalem, vt biberent in eis rex & optimates eius, vxoresque eius & concubinae. Tunc attulerunt vasa illa aurea & argentea & biberunt in eis. Bibebant vinum, & eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribentis contra candelabrum, in superficie parietis aulae regiae. Et rex aspiciebat articulos manu scribentis. Tunc species regis immutata est, &c.

Sic impleta est Esaiae vaticinatio. Et clamauit leo. Super speculam domini ego sum, stans iugiter per diem, & super custodiam meam ego sum, stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor, vir bigae equitum, & respondit & dixit, Cecidit, Cecidit Babylon & omnia sculprilia deorum eius contrita sunt in terram &c. Onus Duma, Ad me clamat de nocte? Dixit quid de nocte? Custos quid de nocte? Custos quid de nocte? Deuertimini, Venite Quinam est iste custos? Deus Opt. Max. Scribitur quippe in Psalmis. Ecce non dormitabit, neque dormiet custos Israel. Dominus custodiet te, Dominus protectio tua ad manum dexteram tuam. Dominus custodiet te ab omni malo, custodiet animam tuam dominus, Dominus custodiet introitum tuum & exitum tuum, cum toto Psalmo. Cuiusmodi est ista custodia? Ne ingrediatur gens in gentem & regnum in regnum, ne latum quidem filium. Sed regnum, cuius ruendi tempus per diem appetit, die cadat, cuius per noctem casus imminet, nocte cadat & pereat. Quemadmodum asseruit propheta. Et dabo ignem in Aegypto. Quasi parturiendo dolebit Pelusium, & Alexandria fundetur & in Memphis angustiae diei. Et in Taphnis nigrescet dies, quando conteram ego ibi sceptrum Aegypti.

Dan. 7.

Dan. 8. Vbitamè legitur, anno tertio.

Dan. 5. ubi mentionio anni tertij nulla, sed cap. 8.

Esa. 21.

Ezech. 30. Ibid.

Iohan. 5.
Dan. 9.
Jerem. 25.
Dan. 8.
Dan. 9.
Iere.

Illud est Danielis Eadem nocte interfectus est Balfazar rex Chaldaeus. Et Darius Medus suscepit regnum iam annos natus sexaginta duos.
Quid significat, obsecro, *Iam annos natus sexaginta duos?* Scilicet Nabugdonozori, quod die inuasis in templum, diebus Iechoniae, natus est hostis, nempe Darius. (Sic rebus Deus prouidet.) Quo die vnctus est Iehu in Ramoth-Galaad, inunctus est & Hazael eius aduersarius.
Ita expleti sunt septuaginta anni, ex quo imperauit Nabugdonozor, septuaginta, vno minus, ex quo subiugatus est Ioachim. Adhuc autem annum vnum in Babylone stetit Darius & peregit, vt Daniel narrat, Anno (inquit) primo Darij filij Assuerti de semine Medorum, qui imperauit super regnum Chaldaeorum. Anno vno regni eius ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus est sermo Domini ad Ieremiam prophetam, vt complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni.
Nec reperias annu Medo in scripturis, praeter istum duntaxat.
Animaduerso. Mirum quo pacto affirmet septuaginta annos tunc expletos, ex quo imperauit Nabugdonozor. Nam desideratur vnus. Quando enim numerus triginta septem ab exilio Iechoniae, quod accidit anno illius octavo vsque ad Euilmerodach, si postea recenseras annos Nabugdonozoris sursum versus, non nisi septem existent, nec nisi quadraginta quatuor imperasse Nabugdonozor reperitur, numeratis etiam annis imperfectis & incompletiis.
Istud me adducit in altera admirationem. Nam hoc ipso libro ipsemet narrat regnasse (Medum) tribus annis imperfectis, cum hic tradat non reperiri in scripturis annum Medo praeter istum. Alioqui quo pacto dicimus in tractatu Meghilla fo. 30. quinque esse annos Darij & Cyri. cum non amplius quatuor inueniamus. Responderi potest annum tertium Balfazaris, qui praecessit Darium Medum, non fuisse completum, extitisseque primum Darij. Postquam igitur in praecedenti sectione attribuit cum Balfazari, iuxta id, quod scriptum est, Anno tertio regni Balfazaris regis visio apparuit mihi, de Ariete scilicet & hirco inter se confligentibus, noluit illum assignare Dario. At de anno eius secundo, qui est quartus Darij quo scilicet fuit sepultus, dicit scriptura, Anno vno siue primo Darij filij Assuerti. Interim tamen biennium regnavit, iuxta id, quod Talmudici in tractatu Meghilla numerant, annos quinque inter Darium & Cyrum. Et tamen non occurrit annus Medo in scripturis, nisi iste solus, qui Darij reuera fuit secundus, quoniam primus accensetur Balfazari. Adhuc igitur annum vnum Babylonis stetit Darius & eum compleuit, anno sui regni secundo, qui quidem est primus ipsi proprie ascriptus.
Sic Ieremias ipsis Israelitis dixit, Egredimini de medio eius popule meus, vt saluet vnusquisque animam suam ab ira furoris Domini. Et ne

forte mollescat cor vestrum, & timeatis auditum, qui audietur in terra hac, id est, *audium Balfazaris*, & veniet in anno auditio, de qua Esaias, Et erit Babylonia illa desiderata in Regnis, sicut Sodoma & Gomorraha. Et violentia siue iniquitas in terra, super Ierusalem & dominator Cyrus Persa super dominatorem.
Ego autem anno primo Darij Medi stabam, vt confortaretur & roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, id est, *Cyrus Assuerus & Darius, qui eadem extruxit*, Quid vero disci debet ex eo, quod subiicitur apud Danielelem, Et quartus ditabitur opibus nimis super omnes, & cum inualuerit diuitiis suis, concitabit omnes aduersus regnum Graeciae? *Quartus, a Dario Medo videlicet.*
Fuit autem Daniel vsque ad annum primum Cyri Regis. Quo temporis puncto ei dictum est, Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni vt indicarem tibi, quia vir desideriorum es. Tu ergo animaduerte sermonem & intellige visionem. Septuaginta Hebdomades decisae sunt super populum tuum & super urbem sanctam tuam, vt consummetur prauaricatio & finem accipiat peccatum &c. Scito ergo & animaduerte: ab exitu sermonis, vt iterum edificetur Ierusalem vsque ad Christum duces Hebdomades septem & Hebdomades sexaginta duae erant: & rursum edificabitur platea & muri in angustia temporum. Et post Hebdomadas sexaginta duas excindetur Christus. Hebdomades septem sunt ha, quas transegerunt in exilio & ascenderunt. sexaginta duae ha, quibus in terra Israel post reditum manserunt. Vna autem Hebdomada ea est cuius partem egerunt in terra, partem extra terram, post quam Hebdomadam contigit, quod dictum est, Excindetur Christus & firmabit foedus multis Hebdomada una & dimidio Hebdomadis cessare faciet sacrificium & oblationem.
Rabbi Ioseph numerandas docet hebdomadas septuaginta ab excidio templi prioris, vsque ad posterioris per Romanos excidium Septuaginta scilicet annos, quibus excisum & destructum mansit, & quadringentos viginti, quibus exaedificatum stetit. Sed quid, inquit, septuaginta hebdomadae Danieli ab Angelo memorabantur, cum iam septuaginta anni excidij essent transacti? Nempè decretum hoc iam latum erat ante septuaginta annos (at nunc primum promulgabatur & Danieli reuelatur.) Qua ratione legimus in Genesi, Et erunt dies illius centum viginti annorum cum tamen postea scriptura dicat, Anno sexcentesimo vitae Noe. mense secundo, septima decima die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magna. Quasi illa centum viginti annorum humanae vitae determinatio nondum ad illa pertinere tempora, quibus referebantur. Sed duntaxat domini defectu proponeretur de

Esa. 13.

De Regio. Persa surum.

Dan. 11.

Dec. 1. 9.

Corrum punit odio nostri Christi aperit Danielis verba.

a Sic legendum non decem, in exemplo Venetiano.

Amos.

Ezra 1.

Ierem. 25.

De secunda dinarchia.

Ibid.

Ezra.

Ezra 3.

Ezra 4.

faturo humanae vitae termino. Sic Esaias, Hæc dicit Dominus Deus. Adhuc sexaginta quinque anni & desinet Ephraim esse populus. Nam hæc allerebantur anno quarto Achaz, post quem intra annos octodecim Ephraim siue decem tribuum populus euersus est & in captiuitatem Assyriacam exportatus Dici igitur potest hanc Esaiæ prædictionem atque sententiam fuisse à Domino decretam, non tunc primum, sed, à diebus Amos Prophetæ, Biennio ante terramotum, quando scilicet, sicut scriptum est, prædicabatur istud, Sic dicit Amos, Gladio morietur Ieroboam & Israel migrando migrabit de terra sua. At tunc per Esaiam populo vel repetitam vel reuelatam.

CAPVT XXIX.

ANNO primo Cyri regis Persarum, vt completeretur verbum Domini ex ore Ieremæ, suscitauit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, vt scriberet, Hæc dicit Cyri Rex Persarum, omnia regna terræ dedit mihi dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi, vt ædificarem ei domum in Ierusalem, quæ est in Iudæa. Quis est in vobis de vniverso populo eius. Sit Deus illius cum ipso, Ascendat in Ierusalem & ædificet domum Domini Dei Israel. Et omnes reliqui in cunctis locis, vbiunque habitant adiuuent eum argento & auro & substantia & pecoribus, praeter id quod voluntariè offerunt templo Dei, quod est in Ierusalem.

Et surrexerunt Principes patrum de Iuda & Benjamin & sacerdotes & Leuitæ & omnes, quorum Deus suscitauit spiritum, vt ascenderent ad edificandum templum Domini. Vniuersique qui erant in circuitu, adiuuerunt manus eorum, in valis argenteis & aureis, in substantia & iumentis & supellectili, exceptis iis, quæ sponte fuerant oblata.

Tota autem multitudo quasi vir vnus quadraginta duo millia, trecenti sexaginta, praeter seruos eorum & ancillas, qui erant septem millia trecenti triginta septem, & in ipsis cantatores & cantatrices ducenti.

Vniuersè quidem quadraginta duo millia, at singulatim non nisi existunt triginta millia trecenti sexaginta. Vbi ergo sunt duodecim millia? In iis sane, qui ascenderunt de reliquis tribubus & locauerunt altare super bases suas, de terrentibus eos per circuitum populis terrarum, & obrulerunt super illud holocaustum Domino manè & vesperi, dederuntque pecunias latomis & cementariis: cibum quoque & potum & oleum Sidonijs Tyriisque vt deferrerent ligna cedrina de libano ad mare loppe, iuxta id, quod præceperat Cyrus rex Persarum.

Cyri regnum tenuit annis tribus, non tamen integris.

In regno autem Assuerti in principio regni eius scripserunt accusationem aduersus habita-

tores Iudæ & Ierusalem. Tunc intermissum est opus domus domini in Ierusalem, & cessauit vsque ad annum secundum regni Darij regis Persarum.

Tertio anno imperij sui fecit grande conuiuium cunctis principibus & serujs suis fortissimis Persarum & Medorum & præfectis prouinciarum coram se.

Totis quatuor annis Ester delitescebat in Susa urbe & ducta est ad regem Assuerum mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni eius.

Totis quinque annis complectebatur animo Haman spolia Mardochei. Mense autem primo (cuius vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assuerti, missa est sors in urnam, quæ Hebraicè dicitur Phur, coram Haman, quo die & quo mense gens Iudæorum deberet interfici, & extuit mensis duodecimus qui vocatur Adar.

Decimo tertio die mensis Nisan Haman scripsit literas ad omnes Sarrapas Regis & Iudices prouinciarum, diuersarumque gentium, vt occiderent atque delerent omnes Iudæos à puero vsque ad senem. paruos & mulieres vno die, hoc est decimo tertio die mensis duodecimi, qui vocatur Adar.

Decimo quinto Nisan siue Martij ingressa est Ester in conspectum Regis. Decimo sexto eiusdem mensis suspensus est patibulo Haman, quod parauerat Mardocheo.

Vicesimo tertio mensis terrij qui appellatur Siuan Mardocheus scripsit epistolas ad Iudæos & ad principes, procuratoresque & iudices, qui centum viginti septem prouincijs ab India vsque ad Æthiopiam præsidebant, vt reuocaret ipsius Haman literas.

Decimo tertio Adar, qui fuerat trucidandis Iudæis destinatus percussit Iudæi omnes inimicos suos plaga magna, & occiderunt eos, reddentes eis, quod sibi parauerat facere, in tantum, vt etiam in Susa quingentos viros interficerent & suspenderent decem filios Haman, propterea quod scripserant accusationem aduersus habitatores Iudæ & Ierusalem. Die illo numerus eorum, qui occisi erant in Susa, ad regem relatus est.

Illo tempore anno sequenti contigit, quod scripsit Ester regina filia Abihail & Mardocheus Iudæis etiam secundam epistolam, vt omni studio dies ista solennis sanciretur in posterum.

Anni septuaginta, de quibus pronuntiat Ieremias, cum coeperint impleri Babyloni septuaginta anni, visitabo vos, vt reducam vos ad locum istum, numerandi sunt ab excidio Ierusalem Nempè quinquaginta & duos annos post eius excidium Israelitæ traduxerunt in Chaldaeorum regno, & visitati sunt, ascenderuntque. Hinc deinceps tres anni Cyri, quatuordecim Assuerti & secundus Darij, quo ædificatum est templum. Hanc enumerationem confirmat

Ester 1.

2.

3.

Ester 5.

7.

Ester 8.

9.

Ester 9.

Ierem. 29.

Zach.1. Zacharias, Et respondit Angelus Domini & dixit. Domine exercituum usquequo tu non miserereberis Ierusalem & urbium Iuda, quibus iratus es his iam septuaginta annis. Nam hoc factum est die vicefimo quarto vndecimi mensis Sebat, anno secundo Darij.

Exre.6. Per continuos quatuor annos (sequentes) templum edificatum est, ut fidem facit Ezras. Et completa est (inquit) domus ista usque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darij regis.

Ezra.7. Quo tempore anno sequenti ascendit Ezras de Babylone cum alia exulum cohorte. Nam dicitur, Ipse Ezras ascendit de Babylone & ipse scriba velox in lege Moysis, quia dominus Deus dedit Israëli, & dedit ei rex, secundum manum domini super eum, omnem petitionem eius, Et ascenderunt de filiis Israëli & de filiis sacerdotum & de filiis Lenitarum & de cantoribus & de ianitoribus, & de Nathinæis in Ierusalem anno septimo Artaxerxis regis, & venerunt in Ierusalem mense quinto. Ipse est annus septimum regis Quia in primo die mensis primi cepit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Ierusalem, iuxta manum Dei sui bonam super se. Ezras enim paravit cor suum, ut inuestigaret legem domini, & faceret & doceret in Israel præceptum & iudicium. Venit autem & separavit Israel à mulieribus alienigenis.

a Vitiose decimus in venetiano.

CAPVT XXX.

Neh.1. **V**ERBA Nehemiæ filij Helchæ. Et factum est in mense Cisleu, anno vigesimo, & ego eram in Iusis castro &c. Mansit Nehemiæ annis duodecim in terra Israel, aptavit murum & restituit singulos Israelitas in urbem suam & possessiones suas. Quod ipsemet his testatur verbis. In omnibus autem his, non fui in Ierusalem, nisi anno 32. Artaxerxis regis. Nam in fine dierum rogavi regem & veni in Ierusalem. Ab anno vigesimo usque ad trigessimum secundum duodecim existunt anni. Sanè Ezras, Seniores, inquit, Iudaorum edificabant & prosperabantur iuxta prophetiam Aggei propheta & Zacharia filij Iddæ. Et edificaverunt & construxerunt decernente Deo Israel & iubente Cyro & Dario & Artaxerxe rege Persarum. Et compleverunt domum Dei istam usque ad diem tertium Mensis Adar, qui est annus sextus Darij regis. Atqui non inuenias reges Persarum in scriptura nisi duos Cyrum & Darium, Medorum vero duos alios Darium & Assuerum. Dico igitur tam Cyrum quàm Darium (in hoc Ezræ loco) esse Artaxersem, propterea quòd omnes reges vocabantur Artaxersæ.

Neh. 13.

Ezra 6.

Nehem.7

Summa omnium annorum regum Mediæ & Persidis ducentis & quinquaginta annis comprehenditur.

Habitauerunt autem sacerdotes & Leuitæ &

ianitores & cantores & reliquum vulgus & Nathinei & omnis Israëli in ciuitatibus suis. Et venerat mensis septimus: filij autem Israel erant in ciuitatibus suis. Congregatusque est vniversus populus, quasi vir vnus ad plateam, quæ est ante portam aquarum, & dixerunt Ezræ scribæ, ut afferret librum legis Moysis, &c. Fecit ergo vniversa Ecclesia eorum, qui redierant de captiuitate tabernacula & habitauerunt in tabernaculis. Non enim fecerant à diebus Iosua filij Nun tam celebriter filij Israel, usque ad diem illum, & fuit lætitia magna nimis. Dicitur potest, quod comparat ingressum Israelitarum in terram, diebus Ezræ, cum eorundem in eandem, ingressu diebus Iosua. Quemadmodum diebus Iosua obligati sunt ad decimas, annos remissionis & iubileos, atque sanctificauerunt muratas vrbes: sic in suo ingressu, Ezræ tempore, astricti fuerunt legibus de decimis, de annis remissionis, de iubileis, sanctificauerunt vrbes manibus cinctas & vehementer lætati sunt coram domino Deo. Unde disertè scribitur, ut modo dictum est, Et fuit lætitia magna nimis.

Sic scriptura comparatè ad duo ista loquitur in Deuteronomio, & assumet atq; introducet te in terram, quam possederunt patres tui & obtinebis eam: & benedicens tibi maioris numeri te esse faciet, quam fuerint Patres tui. Comparat enim possessionem tuam (tempore Ezræ) cum possessione Patrum tuorum (tempore Iosua). Quemadmodum possederunt Patres tui terram & eam obtinuerunt cum omnium istarum rerum innouatione: Sic tu possidebis obtinebisque eam cum omnium istorum renouatione. Si dicas potest Moses loqui de tertia hæreditatis adeptione, contrarium te docebit idè scripturæ locus, Et obtinebis eam. Nam dum semel hoc commemorat, quasi dicit, prima secunda vobis hic significatur hæreditatis adeptio, non item tertia.

Porrò Hircus caprarum rex Græcorum est, & cornu grande, quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. Stabit verò rex fortis dominabitur potestate multa & faciet quod placuerit ei. Et cum steterit, conteretur regnum eius & diuidetur in quatuor ventos cæli iste est Alexander Macedo, qui duodecim annis regnauit.

Huc usque prophetæ per Spiritum sanctum vaticinati sunt. Hinc deinceps inclina aures tuas & verba sapientum audi. Nam dictum est, Inclina autem tuam & audi verba sapientum. Appone autem cor ad doctrinam meam. Quoniam pulchrum erit tibi cum seruaris ea in ventre tuo, & redundabunt in labijs tuis, ut sit in Domino fiducia tua. Et mox, Nonne scripti tibi terna in cogitationibus & scientia, ut ostenderem tibi firmitatem & eloquia veritatis, ut respondeas ex his eloquia veritatis, illis qui miserunt te. Quo pacto etiam legitur, Interroga Patrem tuum & annuntiabit tibi senes

ibid.

Deut. 30.

De tertia monarchia. Dan. 8. 11.

Proverb. 22.

Deut.

tuos, & dicens tibi. Quos senes intelligit? vulgaresne, qui in trivis & compitis occurrunt? Minimè, sed eos, qui scientia atque sapientia polent. Ideo enim addidit. Et dicens tibi,

Iuxta sententiam R. Iose, Persarum imperiũ stante templo viguit triginta & quatuor annos, Græcorum Monarchia centum & octoginta, Machabeorum regnum centum & tres, Herodianorũ Tyrannis centum similiter & tres.

Hinc deinceps extrahe & numera à templi (per Romanos) excidio. Porrò in captiuitate scribunt cõtractus, sumpto numerationis exordio, à Græcorum Monarchia.

a Non agnosco isto vñ nominũ maiorem partem.

b Expurgatio viginti in Venetiano.

Psal. 94.

Psal. 72.

Dan. 2.

Hi verò sunt octo Græcorum reges Alexander Macedo, a Phirron, Selimon, Seleucus, Santroc, Anthiochus, Antiochas, Gasclanas. A bello Assueri Phul, vsque ad bellum Vespasiani, octoginta anni. Atque hi stante templo. A bello Vespasiani vsque ad bellum Titi anni quatuor. A bello Titi vsque ad bellum Barcozbæ anni sedecim. Bellum autem Barcozbæ fuit duorum annorum & semis. Atque ita viginti duo anni impleti sunt post templi excidium.

Auctore R. Iosè, deuoluitur meritum in diem meriti, & peccatum in diem peccati. Exempli gratia. Quando templum primo destructum est, dies ille erat vespera sabbati, atque ad eodè extremum anni septimi (id est, remissionis) erat etiam custodia & hebdomas ipsius Ioarib, itèmq; nonus dies Ab siue Iulij. Similiter quando secundo est euersum. Ac in vtraque euerfione Leuitæ stabant in suis suggestis & dicebant canticum. Quòdnam, obsecro, canticum? Et red det illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet eos Dominus Deus noster.

Mense quarto, nona mensis fissa est ciuitas in primo excidio. Eiusdem mensis decima septima in secundo. Benedictus Dominus Deus Israel à sæculo & vsque in sæculum. Et dicat omnis populus, Amen, Hallelu-ia. Benedictus Deus, Deus Israel, quia facit mirabilia solus, & benedictum nomen gloriæ eius in æternum, & repleatur maiestate eius omnis terra, Amen.

Et ipse mutat tempora & tempestates, transfert reges atque constituit, dat sapientiam sapientibus, & scientiam, scientibus disciplinam. Ipse reuelat profunda & abscondita & nouit in tenebris constituta & lux cum eo est, Tempora, id est, tempus Sodomorum. Tempestates, tempestatem siue tempus Ierusalem. Quam restaurari breui contingat, ad quod optatum respondeant omnes, Amen. Aufer Reges, Regem Ioachim. Atque constituit, Regem Babylonis Nabugodonozor.

Dat sapientiam sapientibus, Mosi magistro nostro sapientia patenti, intelligentiaque patri. Et scientiam scientibus intelligentiam, Iosua filio Nun, de quo legitur. Et Iosua filius Nun repletus erat spiritu sapientia. Glossema alterum. Dat sapientiam sapientibus, Iosepho filio Iacob iusto, de quo in Genesi, Non est intelligens neque sapiens similis tibi. Et scientiam scientibus intelligentiam, Danieli & socijs ipsius, quoniam scribitur. Tunc Danieli in visione noctis mysterium reuelatum est. Ipse reuelat profunda & abscondita. Profunda de profunditate Quadrigæ Ezechielis dicuntur. Abscondita de opificio rerum principio procreatarum apud Mosem. Et nouit in tenebris constituta. Supplicia, quæ impijs in Gehenna infliguntur. Et lux cum eo habitat. Premium in futuro sæculo iustis attributum. Glossema aliud. Dat sapientiam sapientibus Iosua filio Nun, de quo affirmatum reperiat. Et Iosua filius Nun, plenus erat spiritu sapientia. Et scientiam scientibus intelligentiam, Ieremia, de quo illud, antequam formarem te in utero, noui te, & priusquam exires de vulua, sanctificauit te, & prophetam in gentibus dedi te.

Qui suspicatur Deum duntaxat præsentia quando fiunt, nosse, contrarium discere debet ex illo Genesi. Hic est liber generationis Adam. Nam his scriptura docet Deum Opt. Max. monstrasse homini singulas ætates, rectores singularum ætatum, suos per singulas ætates prophetas, suos pios, suos sapientes, suos pastores, suos iudices, sapientes singularũ ætatum, prophetas singulorũ sæculorũ, iustos cunctarum generationũ, nominum eorum numerum, dierum ipsorum computationem, horarum ipsorum calculum, gressuum eorum summam. Si quidem in Iob legitur. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Et alibi. Sed & hoc parũ visum est in conspectu tuo domine Deus, nisi loquereris etiã de domo serui tui in lóginquum. Ista enim est lex Adam domine Deus. Et informe meum viderunt oculi tui & in libro tuo omnia illa scribentur, dies formabuntur, & nemo in eis. Mihi autem quàm honorificati sunt amici tui Deus, quàm confortatus est principatus eorum, Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur: exurrexi & adhuc sum tecum.

Atque hinc sit doctrinæ Seder Olam maioris

FINIS.

Deo laus, honor, gloria,

BREVE HEBRAEORVM CHRONICON

quod inscribitur Seder Olam Zuta, eodem Gilberto

Genebrardo interprete.

R'DIAMVR' de mundi ordine compendiarium descriptionem, Dei conditoris ope atque praesidio. Amen.

Partium chronici nouem formulae.

- 1 Ab Adam vsque ad diluuium, anni sunt mille sexcenti quinquaginta sex.
2 A diluuiio vsque ad diuisionem siue linguarum, siue populorum, anni trecenti & quadraginta.
3 Ab illa diuisione ad ortum vsque Isaac anni quinquaginta duo.
4 Ab ortu Isaac donec egredierentur Israelitae ex Aegypto quadringenti anni.
5 Deinde Israelitae quadraginta annis errarunt in deserto.
6 Ex quo in terram ingressi sunt, donec ex ea in exilium Babylonicum demigrarent, anni octingenti quinquaginta.
7 Anni septuaginta inter aedem primam (Salomonis) & secundam (Zorobabelis).
8 Aedis secundae structura stetit quadringentis viginti rotis annis.
9 Ex quo illa aedes (a Romanis) diruta est, ad hoc vsque tempus, anni sunt mille quinquaginta tres. †

Summa omnium istorum quatuor mille octingenti & unus anni.

Partis omnium prima.

DEMONSTRATIO.

Adam natus centum triginta annos genuit Seth. In vniuersum autem annos nongentos & triginta compleuit. Seth vixerat, priusquam ipsi nasceretur Enos, annis centum, & quinque. Peregit nongentos & duodecim annos. Enos vixit, donec ipsi nasceretur, Cainam, septuaginta annis. Expleuit nongentos & quinque annos. Cainam natus erat, dum genuit Malaleel, septuaginta annos. Vita autem ipsius tota annorum fuit nongentorum & decem. Malaleel cum genuit Iared, agebat annum vitae sexagesimum quintum. Transiit vero aetatem octingentorum nonaginta quinque annorum. Iared vitae centesimo sexagesimo secundo generauit Enoch. Perduxit vitam in nongentesimum sexagesimum secundum annum. Enoch vivebat annum sexagesimum quin-

tum dum ei natus est Mathusalé. Ac ambulauit cum Deo trecentis sexaginta quinque annis, nec postea apparuit, quia tulit eum Deus. Mathusalé, dum generauit Lamech, agebat annum aetatis centesimum octogesimo & septimum. Vixit autem diutissime, nempe annos nongentos sexaginta nouem. Lamech anno aetatis centesimo octogesimo secundo procreauit Noë. Vixit autem nongentos quinquaginta. Iam Noe, cum appetiit diluuium, sexcentarius erat. Post diluuium deinde vitam produxit in alios trecentos quinquaginta annos.

En tibi decem aetates Secunda decuria.

Sem vixit, priusquam procrearet Arphaxad, centum annos, deinde quingentos. Arphaxad biennio post diluuium natus, dum ipsi genitus est Sale, agebat annum trigessimum quintum. Post eum editum, anni ipsius fuerunt quadringenti tres. Sale vivebat, dum ipsi natus est Heber, trigessimum annum. Deinde confecit quadringentos tres annos. Heber anno vitae trigesimo quarto genuit Phaleg. post eum genitum vixit annis quadringentis triginta. Phaleg anno aetatis trigesimo procreauit Rehu. Vixit ducentis annis & nouem, ultra illos triginta. Rehu trigesimo secundo anno vitae sustulit Sarug. Expleuit deinde annos ducentos & septem. Sarug trigesimo anno genuit Nahor, quo genito vixit adhuc annos ducentos. Nahor generauit Thare vigesimo nono aetatis anno, vixit postea centum quinquaginta & octo annos. Thare agens annum septuagesimum generauit Abraham, vixit in solidum annos ducentos & quinque. En hic etiam aetates decem. A diluuiio vsque ad natiuitatem Abraham ducenti nonaginta duo anni. A Nato Abraham vsque ad diuisionem linguarum & populorum quadraginta octo anni. Ab illa diuisione vsque ad ortum Isaac quinquaginta duo anni. Sic sunt, centum anni a nato Abraham ad natum Isaac. Vixit autem Abraham centum septuaginta quinque annos. Decuria 3 cuius principium Isaac. Isaac vixerat sexaginta annis, dum genuit

Diuidit tempus a mundo condito, vsque ad captiuitatem Babyl. in quinque, scriptum decurias

Sic enumeratum a Rom. anno mundi 3828. Qui ca dunt in annum a christo nato. 1124

Genes. 5.

48. Anno Abrahama diuisio linguarum

Iacob

Iacob. Numerus autem annorum vitae eius centum octoginta. Iacob aetatis suae anno octogesimo quinto genuit Iudam. Vixit annis centum quadraginta & septem. Iuda anno vitae trigesimo quinto genuit Phares. Vixit annis centum & nouemdecim. Phares vivebat annum nonum, cum ipsi genitus est Ezron. Ezron vero & Hamal descendunt in Aegyptum.

Sic exurgit summa bis mille ducentorum triginta & octo annorum ab orbe condito.

Ruben, quem genuit Iacob anno aetatis octogesimo tertio, expleuit annos 124. Mortuus est post obitum Ioseph annis duobus. Simeon vixit centum viginti annis. Anno primo post mortem Ioseph a vita discessit. Leui vixit annos centum triginta septem. Iada vixit (vt praedictum est) centum nouemdecim annis. Isachar centum viginti duobus annis. Zabulon 124 fato autem concessit duobus annis post Iosephum mortuum. Dan expleuit aetatem centum viginti septem annorum.

Mirum Phares genuisse anno nono.

Digestio ad numerum annorum vitae 12 Patriarcharum.

Cur Neptalim Gad praetermisit, nescio. Reuertitur ad decuria tertia ordinem inscriptionum.

Egressio ex Aegypto 110 an. 2448.

Ruth. 4. Dauid rex.

Nota sunt cessatione perpetua pontificum & prophetarum.

nuit Salomonem. Salomon anno 4 regni aedificare cepit aedem Domini. Perfecit anno regni sui 10 regnauerat 3 annos cum expletus est quadringentesimus quadagesimus annus ab ingressu in terram, siue quadringentesimus octogesimo ab egressu Aegypti, hoc est, annus mundi bis millesimus nongentesimus vigesimus octauus, fundauitque aedem. Ipsi autem tempore Sadoe magnus erat Sacerdos. Ionathan, Iddo & Ahias Silonites prophetae. Hunc subsequutus Roboam filius regnauit annos septemdecim. Achimaa pontificatum administrante. Samaia & Iddo vaticinantibus. Abia filius eius regnum suscepit tribus annis, Azaria pontifice eodemque propheta, Iddo propheta adhuc superstiti. Asa filius post ipsum regnauit quadraginta vno annis. Tum vaticinationis munus obibant Ioram, Azarias filius Oded, Hanani videns, Iehu filius Hanani. Iosaphat post Asam patrem regnum administravit viginti quinque annis, Ioas sacerdote summo, Iehu filio Hanani, Abdia, Michea, Iehiele filio Zachariae. Elezaro filio Dodiae vaticibus. Ioram filius post patrem Iosaphat regnum tenuit annos octo, Ioas pontifice, Elia propheta. Ochozias filius Ioram deinde regnum gessit anno vno. Tum princeps sacerdotum erat Iosaphat, propheta Eliseus, completaque sunt decem aliae aetates. Decuria quinta. Postea surrexit Athalia Ochoziae mater & perdidit posteritatem regiam, vniuersaque Dauidis familiam. Tanta fuit istorum temporum calamitas, vt nullus principum superstes euaserit, praeter Ioas admodum infantem, quem absconderat Ioia pontifex. Regnauit Athalia annos sex, postque trucidata est. Regnum igitur recepit Ioas quadraginta annis Ioia & Pedaia per ordinem sacerdotum principibus, Zacharia Ioia filio sacerdote simul ac propheta, qui iussu Ioas Regis necatus est. Amasias eius filius post patris obitum regnauit viginti nouem annis. Pontificatum obtinebat Sedechias, Prophetiae munus Amos regis Amasiae frater, patereque Esaias prophetae. Ozias filius post patrem Amasiam regnum tenuit quinquaginta duobus annis. Ioel summus erat sacerdos, Oseas, Amos, Esaias prophetae. Ioatham filius eius sedecim annis post ipsum regnauit. Pontifex erat Ioatham & ipse regis habens nomen, Prophetae Oseas, Esaias, Amos, Ozias, Micheas Morastites. Achaz filius ipsius sedecim aliis annis in regno versatur. Vrias praesidebat in Aaronis cathedra. Oseas, Esaias, Amos, Micheas, Oded prophetiae munus exercebant.

Salomō. 2.

Roboā. 3.

Abia. 4.

Asa. 5.

Iosaphat. 6.

Ioram. 7.

Ochoz. 8.

Athalia.

Ioas. 9.

Amas. 10.

Ozias. 11.

Ioatham. 12.

Achaz. 13.

Ezechias

Ezechias 14. Ezechias filius post patrem Achaz viginti nouem annis regnavit, Neria summo sacerdote Osea, Efaia, Amos, Micheas vatibus.

Manasses 15. Manasses post eum regnum obtinuit quinquaginta quinque annis. Ofaia summum sacerdotium exercebat, prophetica functionem Iouil, Nahum, Habacuc.

Amon 16. Amon natus ipsius post eum mortuum regnum tenuit duobus annis. Sellum erat pontifex, prophetabat tum ipse idem, tum Hozai.

Iofias 17. Iofias post patrem Amonem mortuum regnavit annis triginta & vno. Princeps sacerdotum erat Helchias, Sephomias, Hieremias, & Holda propheta.

Ioachaz 18. Ioachaz patri Iofia successit tribus mensibus eodem pontifice simul ac propheta. Tunc etiam Hieremias vaticinabatur.

Ioachim 19. Ioachim superioris regis frater regnavit annis 11. Azaria sacerdotum primo, Hieremia & Vria vatibus.

Atque hic finiunt decem alie atates.

Nabugdonozor 20. Ceterum regni tertio anno captivus factus est Ioachim a Nabugdonozore rege Babylonis, Mortuus ad extremum in vinculis, vt impleteretur prædictum Hieremias, Sepultura a fini sepelietur.

Hier. 22. Tum Nabugdonozor in captiuitatem transtulit ciues Hierosolymitanos eum cunctis principibus. Item e Benjaminia reliquisque tribus septena millia exulum, qui omnes fortitudine ac arte bellica excellabant.

Prima transmigratione Babylonis.

Iechonias 20. Post patrem Ioachim regnavit Ioachim siue Iechonias tribus mensibus diebus decem. Seraias administrabat pontificatum. Hieremias prophetabat. Traxit autem illum in exilium Nabugdonozor rex Babylonis cum octodecim millibus. Sedechiamque patrum eius filium Ioseph in locum ipsius succit.

Sedechias 21. Qui postremò regnavit annis vndecim, eodem pontifice, prophetis autem Iofadac fratre Ezra scribae, Hieremia & Ezechiele.

Anno quinto regni ipsius profecti sunt exercitus Babyloniorum Hierosolymam, castra metati aduersus eam construxerunt vallum per circuitum, obfisione presserunt diuturna, vsque ad annum regni eius vndecimum.

Illo anno Iudam abduxit e patriis sedibus Nabugdonozor, id est, anno octingentesimo quinquagesimo ingressus in terram, & octingentesimo nono exitus de Ægypto. Nempè anno mundi ter millesimo trecentesimo tricesimo octavo.

Nec verò relictus est de familia Davidis vltus, præter Iechoniam, qui genuit Salathielem, Malchiram, Pedaiam & Ganariam, cum tamen existerent 38 cognationes.

Ac imperium obtinuit Nabugdonozor vsque ad annum trigessimum septimum exilij regis Iechoniae.

Post eum mortuum Euilmerodac filius eius imperavit annis viginti tribus. Is anno primo regni sui eduxit Iechoniam de carcere, qui po-

stea discessit de vita, Sedechia iam mortuo.

Decuria 6 cuius initium Iechonias.

Salathiel Salathiel filius Iechoniae, vt quidem narrant sapientes, erat in captiuitate, imperante tribus annis Baltazare.

Zorobabel. Ei mortuo successit Zorobabel filius. Anno quinquagesimo secundo ab excidio templi, id est, anno septuagesimo imperij Babylonici imperavit Darius Medus, desinitque imperium Chaldæorum.

Darius. Ascendit autem Zorobabel Hierosolymam & exules cum ipso anno primo Cyri regis Persarum.

Primus reditus Cyrus. Iosua filius Iosedech sacerdotio supremo fungebatur, Aggæus Zacharias, Ezras prophetia munere.

Iosua. Imperium post Cyrum suscepit Assuerus. Is interpellauit ædificationem templi, expediuitque radicitus delere Israël, sed Deus opr. Max. & ipsum & Aman impium, (qui huius tragediæ author erat & caput) de hoc mundo funditus extirpauit.

Ezras. Anno decimo octauo Medorum, id est, anno septuagesimo templi excisi ascendit Ezras scriba Hierosolymam & alij cum ipso exules. Ædificauit murum vrbs, aptauitque, ædem sanctuarij. Tum Zorobabel rediit Babylonem, ibique est mortuus.

Xerxes. Post Zorobabelem stetit Mesulam filius ipsius. Eius autem diebus incepit imperium Græcorum.

Reditus 2. Anno quinquagesimo secundo Medorum, & Persarum mortui sunt Aggæus, Zacharias, Malchias.

Mesulam Quo tempore cessauit prophetia de Israël, anno videlicet ter millesimo, quadringentesimo, quarto, ab orbe condito.

Hinc deinceps inclina aurem tuam & audi verba sapientum (non scriptura.)

Propheta desinunt. Alexander Macedo rex Græcorum imperavit annis duodecim: Tum obiit Mesulam, successit autem Hananias filius ipsius, vt tradunt sapientes nostri, cuius diebus regnabat Potran, Salmon, Alafcanus, Mapparis Reges Græcorum.

Alexander Hananias. Deinde anno centesimo quadagesimo Græcorum mortuus est Hananias, & Mattathias filius Iohannis filij Simeonis. Stetit autem post eum Barachias filius ipsius, iuxta sapientum nostrorum Historias.

Succesores 4. Alexander aliter a nostris nominatur. Huius tempore erat Nicanor Seleucus, Soter, Antiochus, Antiochus alter, & b Gascarnas. Denique Antiochus, qui ædificauit Antiochiam, & Ptolomæus, qui transcribi insit legem in linguam Græcam.

a alij Syriaco significati sapientes direxerunt eum, & sic deinceps. Anno centesimo septuagesimo regni Græcorum occisus est Simeon filius Mattathia, filij Iohannis, mortuusque Barachias.

Barachias. Ei successit Hafadias filius ipsius, e sapientum scriptis illis verò diebus, tempore Nicanoris c regis Græcorum, Israelitæ affecti sunt insigni calamitate, adeò vt procederent in aciem

1. Mac. 7. Machabei. Hafmonei & eum interimerent, cum vniuerso ipfius exercitu. Iste est annus centesimus septuagesimus quintus regni Græcorum, ac post patrem Simeonem Mattathia filium quem genuerat Hafmoni, regnavit Iohannes triginta septem annis, dormiuitque Hafadias, post quem stetit Efaia, vt à sapientibus est proditum.

Efaias. Ioannes deinde filius Iohannis sacerdotis magni regnavit viginti septem annis.

Ioannes. Ei defuncto successit Aristobulus filius, regnumque administravit annis tredecim, interfectusque est.

Aristobulus. Post eum Antigonus filius viginti sex annis Occisus autem est anno centesimo tertio regni posteritatis Machabæorum.

Antigonus. In eius vicem substitutus est Herodes filius Antipatris Machabæorum seruus, qui rebelans cunctam familiam dominorum suorum trucidauit. Regnavit autem a annis (multis) interea obdormiit Abdias, post quem stetit Samaias filius ipsius vt quidem sapientes nostris commemorant.

Herodes. Sic (a captiuitate) finiunt decem alie atates (familiæ Dauidicæ.

Agrippa. Regnavit deinde Agrippa Herodis filius, & per ordinem Munubaz Agrippæ filius.

Septima decuria, quam auspiciatur Sechanias.

Sechanias. Obdormienti autem Samaia successit Sechanias, quemadmodum prodiderunt sapientes nostri.

Profelytos. Anno centesimo tertio regni profelytorum, qui est annus quadringentesimus vigesimus, a templo restaurato, ter millesimus, octingentesimus vigesimus octauus ab orbe condito venit Vespasianus, & solo æquauit ædem. Traduxit in captiuitatem Israelitas, familias multas domus Dauidicæ & Iudam in Hispanias, quas vocamus Sepharad.

Vespasianus. Agebatur annus centesimus octogesimus Romanorum, ex quo regnauerant stante tēplo.

Herodias. Anno autem quinquagesimo secundo a templo diruto destructa est Bithera. †

Bithera. Anno centesimo sexagesimo sexto ab excidio templi Persæ irruerunt in Romanos. Tum defuncto Sechanie successit Ezechias filius ipsius, vt iidem sapientes nostri tradiderunt.

Obdormiuit. Obdormiuit Ezechias & sepultus est in terra Israel in colle Arbeel, qui erat Iosua filij Nisraph sacerdotis, in Orientali vrbs parte: Huic successit filius suus Nathan nomine, qui cum obdormiisset, pater, b creuit in visceribus matris suæ. Iste est Nathan Derfufita.

Nathan. Nathan vbi defunctus esset, habuit filium suum Magistram Huna successorem. Obdormiuit etiam Akob relicto filio Nahum iuxta scripta sapientum nostrorum.

Magistri. Magistri Huna, Hanana, Mattana, Hananeel ipfius fuerunt sapientes. Deinde obdormienti Nahum successit Iohanan, vt extat in sapientum nostrorum literis, cuius sapientem fuisse

dicunt magistrum Hananelem.

Saphat. Obiens Iohanan filium Saphat successorem reliquit iisdem auctoribus, Magister autem Hananeel sapiens siue doctor ipfius extitit.

Anan. Obeunti Saphat successit Anan eius natus iuxta traditionem sapientum. Magister autem Samuel doctor eius fuit, siue conciliarius.

Pasa. Tum ascendit Pasa Nefardæ filius, vastauitque ipsam Neardeam vrbs ad Euphratis oram ac obdormiuit magister Hona, sepultusque est in terra Israël iuxta Magistrum Haia Rabba.

Magister. Post ipsum stetit filius ipsius Nathan, vt sapientes nostri asseuerarunt, qui habuit doctores Magistrum Iudam Ezechielis filium, & Magistrum Sefeth.

Obtinuerunt. Obtinuerunt imperium Persæ anno ducentesimo quadagesimo quinto ab ædis Domini excidio, decreueruntque persecutionem aduersum Iudæos.

Mortuus. Mortuus interea Nathan primatus familiæ Dauidicæ heredem reliquit Nehemiam filium, iuxta sapientum nostrorum scripta. Iis habuit pro doctore Magistrum Sazbi.

Deinde. Deinde mortuo successit Akabias filius, iisdem narrantibus, cuius doctores fuere Rabbá & Rab Adá. Eius temporibus ascendit Rex Persarum in Syriam, eamque subegit.

Defunctus. Defunctusque est Mar Hakban Retfufita, & sepultus in terra Israël. Habuit autem successorem Honam Mar fratrem suum, cuius doctores commemorantur Abai, Rabba, & Rab Ioseph Hamæ filius.

Istius. Istius temporibus ascendit Sapor in Nisibin cepitque eam. Vbi obdormiisset Hona Mar, dignitatem eius inter Iudæos consecutus est Ocbæ eius frater, vt narrant sapientes, ac magistrum Hananelem pro doctore habuit.

Ocbæ. Ocbæ mortui primatum suscepit Aba filius fratris eius, filij Mar Ocbæ. Eius autem sapientes siue doctores fuerunt Rabba & Rabbena.

Abba. Anno quadringentesimo decimo sexto templi excisi mundus extitit sine Rege.

Discessit. Discessitque ex hac vita Aba relicto successore Magistro Cahaná fratre, cuius doctor fuit magister Saphra.

Magister. Magister Saphra post mortuum fratrem, id est, magistrum Cahaná dignitatem illam est adeptus, vsusque est doctore magistro Aha Matpateo.

Mortuus. Mortuus est Mar Zutra, deinde successit Cahaná filius ipsius, cuius doctor R. fuit Rabena.

Mortuo. Mortuo Magistro Cahaná successit Magister Hona filius fratris prædicti Cahanæ, habuitque pro doctore magistrum Aha Mathpateum Hanilei filium.

Hona. Locum mortui Honæ tenuit magister Hona patruus ipsius. Eius sapientes extiterunt filij Magistri Cahanæ, Magister Meri & doctor Hanina Rabba. Fuit autem filius eius raina & pernicius Domus David, Nempè vxor ipsius Magister Honæ principis exulum, filia erat do-

Doctor Hanina.

ctoris Haninae Academiae rectoris. Porro doctor Hanina vir fuit summus & admirandus. Cum aliquando profectus esset Iudex principis exulum in oppidum Doctoris Haninae Academiae rectoris ac experiuisset interpretari Perék, no id permisit Academiae rector. Ad eum cum venisset princeps exulum, precepissetque insolescens ad se adduci Academiae rectorem eum per portas oppidi tota nocte deduci iussit. Die insequenti venire ipsum iubet & imperat (ministris suis) vt euellent omnes barbae ipsius a angulos, neque ei quisquam hospitium concederet. Abiit igitur Academiae rector, cumque sedisset ante aedem maioris Synagogae, & lachrymans lachrymis oppleuisset b Cokyzan, eamque obebisset, dira pestis lues irruit in domum principis exulum, vnaque nocte cunctos extinxit, excepto solo Mar Zutra, qui in matris suae vtero creuit.

a Extrama.

b Mensura genus

Tum nocte illa infomnis Doctor ac magister Hanina sibi visus est ingredi in hortum cedris constitum atque arrepta securi excidisse cunctas cedros, quae illic essent. Vnam autem puillam crescere cernebat subter terram, ne eam securis excinderet. Mox aduenire virum ruffum senem, qui se Dauidem Regem Israel, ac illum hortum suum esse diceret, deinde quid igitur, inquit, tibi cum ipsis cedris, quod eas amputaueris: quo dicto percussit eum & faciem eius retrorsum (praectus vehementia) vertit. Excitatus autem faciem suam retrorsum versam inuenit interrogauitque doctores nostros qui occurrerunt, essetne exortus aliquis de domo Dauid. Respondentibus illis, neminem ex illa familia natum, nisi quod filia tua (inquiunt) granida est, abiens obsedit portam ipsius, siue plueret, siue aestus esset, donec illa pareret. Quando vero illa peperit, eius facies in locum pristinum restituta est, suscepitque puellam apud se, nominauit & virum summum reddidit.

c vel, gener do mus Dauid.

Interea erat quidam c doctor recens coniugatus Pahrá nomine in familia Dauidica. Is cernens extinctam familiam Dauidicam, obtulit pecuniam & munera regi, & principatum inter exules consecutus est. At vbi doctor Zutra attigisset decimum quintum annum, tam ipse quam Academiae rector conuenerunt Regem, ab eoque obtinuerunt vt Zutra princeps esset exulum, & magister Pahrá eo magistratu cederet. Porro in nares istius Pahrá, qui per corruptelam principatum fuerat adeptus, inuolauit musca: illeque tandiu sternutauit, donec interiret. Ob eamque causam Dauidici Echmatarchae celant muscam in suis signatoriis annulis.

Doctor ergo Zutra Echmatarcha, siue princeps exulum fuit viginti annos, quo tempore habuit pro doctoribus magistrum Hanina magistrum Samá, & magistrum Isaac.

Diebus illius interemptus est doctor ille magister Isaac Academiae rector. Eodem tempore prodiit Rabba Mir magnus (principis autem nostri recordatio sit in vitam aeternam) ei que apparuit columna ignea, & cum eo exierunt quadringenti viri, qui bellum gererent aduersus Persas & possedit Regnum.

Rabba Mir.

Exegit ille quidem tributa septem annis, sed ad extremum septennij peccarunt isti nebulones, qui cum ipso erant. Reperit enim eos bibentes vinum diis peregrinis libatum, & scortantes in curia Regum Persiae, Quocirca disparuit columna illa ignea, quae multa & frequens erat coram ipso antea, & vinxerunt eum Persae atque interfecerunt. Suspendunt etiam principem exulum doctorem Zutra & Academiae rectorem super pontem illius prouinciae, iussuque regis oppidum exulum principis diripuerunt.

Itaque die illo interfectus est doctor Zutra exulum princeps (cuius principis nostri memoria in benedictionem esto.) Natus autem ei est filius, quem consimiliter. Zutra appellarunt de patris nomine. At qui erant de domo Dauid fugerunt. Triginta annis non potuit doctor Hahonai d apparere in publico. Doctor Rab Giza patruus eorum qui erant de domo doctoris illius magistri Nehilai discessit, commoratusque est in Nearseba (siue ad fluum Tseba.)

Zutra posterior.

d' Reuolare iaciu suam.

Doctor Zutra superioris doctoris Zutra filius exulum princeps ascendit in terram Israel, & constituerunt illum qui illic erant Iudaei e archididascalum,

Anno vero quadringentesimo quinquagesimo secundo a templi euersione, id est, anno quater millesimo ducentesimo octogesimo ab orbe condito ascendit in terram Israel, factusque est fori, siue senatus princeps.

e Caput sectionis. Thalmud sine principem concionatorum.

Et post eum magister Guria, cui successit filius ipsius doctor Zutra, ac per ordinem magister Iacob eius filius & post eum magister Migas filius eius, & rursus magister Nehemias filius istius, denique magister noster Abdim Nehemiae huius filius. Quae octoginta septem sunt aetates octoginta septem nominibus his in vniuersum notatae.

f Videur esse superior. Abdim.

Ac postea magister f Abai genuit magistros nostros Iacob, Phineen & Azariam, Phinees autem magistrum Hatsub. Sic existunt octoginta nouem aetates

Finis breuioris Hebraorum Chronici.

ANNOTATIONES INTERPRETIS in aliquot loci superioris Chronici.

1 Phares vivebat annum nonum, cum genuit Ezron. pag. 10. fa. 2. Putarem esse meadum ac legendum עשר עשר decimum nonum, ni summa horum omnium numerorum hoc postularer. Est enim valde mirum aliquem procreare anno aetatis nono, cum aetas ad procreandum idonea incipiat ab adolescentia, id est paulo ante annum decimum quartum, ex Aug. lib. 16. de Ciuitate Dei cap. vlt. & in Psal. 104. Quin & lib. 15. eius operis cap. 12. & 15. Nemo, inquit, decem annorum potest gignere filios, quia nondum maturata pubertas. Physici praeterea & Medici ad id requirunt decimum tertium annum & vnum diem, ac aiunt generationi tum homines esse idoneos, cum pubes viris in mento nascitur, foeminis in muliebribus. Vnde in his nubilis aetas est annorum duodecim, in illis quatuordecim. Regula igitur interdum fallit, quod aliis exemplis demonstrari potest. Salomon vnde decim annos natus genuit Roboam. Nam Roboam annum quadagesimum vitae agens patri Salomoni successit 3. Regum 14. Salomon autem dum vitam & regnum deseruit erat annorum duntaxat duorum & quinquaginta, cum anno aetatis duodecimo regnum susceperit, 3. Reg. 2, & quadraginta annis solum tenuerit. 3. Reg. 11. Achaz decennis procreauit Ezechiam. Anno enim vigesimo aetatis regnum esse consecutus, illudque administrauit 16. annis, 4. Reg. 16. Sic obiit anno vitae 36. Iam Ezechias eodem regum loco patri successit natus annos viginti quinque. Denique Diuus Hieronymus ad Vitalem praemissa obtestatione commemorat mulierculam alioqui prouectam factam fuisse a puero decenni grauidam.

bis populi que Rom. monarchia & iusto imperio, quod Hebraei auspicantur ex eo tempore, quo Romani primum transierunt in Asia contra Antiochum magnum. Tum enim nominis & imperij eorum potentia atque celebritas Orientalibus coepit innotescere. Lege Mach. 8. Hinc illud Iosephi Gorionis filij libro 3. Historiae Hebraicae cap. 15. ויחי בימים ההם החל תחת יחוריה ויחי בימים ההם מלכות רביעית על מלכות רומיים אשר נתעורר על מלכות יון ויגדל שם רומיים על כל מלכויות היא היה רביעית אשר חזה רגאל איש חמרות אשר אכלה ופדקה ושאר ברגלה רפסה.

Dan. 7.

Diebus illis coepit sub Iuda Machabeo monarchia quarta post tertiam, id est, imperium Romanorum, quod excitatum est contra imperium Graecorum, Magnificatum autem est nomen Romanorum super vniuersa regna, nempe erat bestia quarta, quam conspexit Daniel vir desideriorum quae deuorabat & comminabat, & caetera pedibus proculcabat.

4 Principis exulum. pag. 21. fa. Iudaei à Zorobabele diligenter notant perpetuam successionem eorum qui è familia Dauidica primatum & quasi imperium tenuerunt in Iudaeos in Babylonica transmigracione permanentes, qui in patrias sedes reuerti nunquam voluerunt siue liberorum, siue possessionum siue alia causa, quod putent se sic seruare familiam Dauidis, ex qua tandem exoriri possit, iuxta promissiones, Christus. Id obseruauit noster Origenes initio libri quarti dei apoc. Vbi enim docuit defecisse princeps ex Iuda iuxta patriarchae Iacob oraculum Gen. 49. & Osee, cap. 3. His ergo testimoniis, inquit, vtimur aduersus eos, qui videntur asserere, quod de Iuda dicta sint & dicunt permanere adhuc principem ex genere Iudae, istum videlicet qui est gentis eorum princeps, quem nominant Patriarcham, nec deficere posse de semine eius, qui permaneat vsque ad aduentum eius quem sibipsum describunt. Id etiam notari potest sapientulè apud Iosephum, seorsum dum scribit Hyrcano Regi fugato hanc dignitatem à Babyloniis Iudaeis vltro delatam, quam alioqui à Regibus illorum locorum semper redimebant & magno precio conseruabant, vt de sua gente & Dauidis familia suos haberent magistratus & extra suam remp. in sua republica viderentur viuere. Qui hac dignitate potiebatur, ab eis nominabatur Rex Galata, princeps exulum, Echmatarcha, & iuxta Originem Patriarcha.

2 Quo tempore cessauit prophetia pag. 16. fa. 2 Malachiam nouissimum esse prophetarum constanter asseuerant Hebraei. Quo autem sensu (Nam nonnullos post illius saeculum propheticum munere cumulatos non difficile est ostendere) audi ex Iosephi libro contra Appionem pag. 919. ἀπὸ δὲ ἀπταξέζου μεχρὲ τῆς κατ' ἡμᾶς χρόνου γέγραπται μὲν ἑκαστα. τίσις δὲ ἐξ ὁμοίας ἡξίωται τοῖς ἀπὸ ἐαυτῶν, διὰ τὸ μὴ σπιδάει τὴν τῶν προφητῶν ἀρετὴν διαδοχῆν. Ab Artaxerse vsque ad nostra tempora scripta quidem sunt singula, verum tamen non merentur tantam fidem, ac superiora, quod successio prophetarum non extiterit deinceps certa & accurata.

3 Agebatur annus 180. Romam. pag. 18. fac. 2. Non ab vrbe condita. Nam lapsus erat iam sub Augusto annus vrbis septingentesimus quinquagesimus, vt apparet è Liuiio & Floro, & proinde plusquam octingentesimus, dum templum à Tito & Romanis dirutum est. Sed ab vr

5 Neardea pag. 19. fa. 2. Vrbs ad Euphratis ripam ab exulibus condita Ios. lib. 18. antiq. cap. 12. Eius crebra mentio in Talmud, quod esset praecipuum Iudaeorum gymnasium, ex

quo innumerabiles Rabbinii prodierunt, scorum ij qui condiderunt Talmud Babylonicum. Est enim aliud, quod Hierosolymitanum appellatur, minoris autoritatis sicut & molis.

6 *Rab. Mar. pag. 20. fa.* In his dignitatum vocabulis est aliqua distinctio. Rab tribuitur sapientibus & doctoribus Babyloniae. Rabbi

terrae Israel. Rabban vel Rabbana sapientibus domus David. Mar sive Mor sapientibus Babyloniae, qui simul essent exulum principes sive Aechmalotarchae, sive patriarchae. Rabbi enim maior quam Rab, Rabban maior quam Rabbi, qui simplici nomine appellatur, vel Mar maior quam Rabban. Lege Eliam in Tisbi.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

liab magna vis pecoris, camelorum, affines
 ferarum, & ancillarum. Non dicitur
 genus geris, quoniam eulorum, modicum est
 Edolos sunt, abhorrent ab opprobrio, & capi
 rari solent. & sunt in monte Sinai, ut dicitur
 in Genesi. *[The following text is mostly illegible due to bleed-through and fading.]*

Moses

QVAE DE HIS CAETERI seruiant testimonia aliquot.

EB. R. A. L. conl'at'er Iudeos, quos clausos nominant, fluuio sabbatico tanquam manibus circumcludi tradunt. Nostri magis clausos appellari putant a montibus circumpositis. In Ezra lib. 4. est aliquid tale de 10. tribubus. De his Abben Ezra in octauum caput Canticozum, Cum congregabitur ecclesia Israelica, dicit reliquam adhuc esse sororem ultra flumina Ethiopia. Et R. Selepa in 27 Esaia. Venient qui perierunt in terra Assur, quia (inquit) dispersi sunt intra fluuium sabbaticum.

Abben Ezra.

Elias.

R. Moses.

R. Moses Ben Naaman videtur ponere in Media aut Mesopotamia. Is enim scribit, citante ibidem Elias fluuium sabbaticum illum esse, quem scriptura vocat Gogan, ad quem Assyriorum Salmanazar uenit.

fluvio Samaria Israelitas transulisse fertur 4. Reg. 17. 19. Quod ferme p'andatur Iosepho, cuius lib. 7. cap. 1. de bello Iudaeo. Fluuius sabbaticus per totam hebdomadam lapides in circuitu sabbato quiescit; immo vero exarscit, siccumq; locum prebet, deinde quasi nulla mutatione facta, ad sequenti simili exoritur. Est autem inter Arcas & Raphaneas regni Agrippae ciuitates.

Iosephus

P. Linius

Fluuius in suo nomine Geographico hoc sabbaticum circueunt, utraque huciale pelagus, eius, ex hinc montes circumiicit, alij uolunt aut mare Caspium, nulli ad mare & frigidum, & nostrum. Damna quosdam ponit in Asia Media & Persidem, Indiam uersus, quosdam in Aethiopia. Tam dissecta est miseriorum India, ubi fuit priorum sanguinem dispersio. Tunc Deus fuit cum Abrahamo; Isaac, & Iacob feceris memor, ad Christum Dominum nostrum per fidem & agnitionem Euangelij colligat, & ad Ecclesie sanctum concilium misericordiae suae uisceribus societatem.

DE REGIBUS

Ex Jerolim' familia.

Latus ratio.

Quisq; Galilaeus Iudaeus.

Bernardus.

Christum nostrum intelligit Iudaeum.

[Large block of dense, mostly illegible text in a Gothic script, containing various annotations and references.]

[Large block of dense, mostly illegible text in a Gothic script, containing various annotations and references.]

Caput duodecimum illarum legum de Regibus.

NE in animum tuum inducas tempestate Christi quicquam defecturum e cursu mundi, aut aliquid immutandum e primo naturae opificio atque ordine, sed mundum pro suo more & cursu administrandum scito. Ac id quod in Esaia dictum est, Et habitabit lupus cum agno & pardus cum haedo stabulabitur, figurata est locutio & tropica, qua significatur Israelitas uersuturos confidenter cum impiis aliorum nationum mundi, quae comparantur lupo & pardo. Alibi quippe dicitur, Iupus uespertinus vastabit eos, & pardus uigilans super ciuitates eorum. Praterca conuertendos esse per penitentiam omnes ad ueram legem & doctrinam, item non direpturos neque nocituros, sed manducatuos re permittam ipacate & tranquille cum Israele. Scribitur enim eodem Esaia loco, Et leo sicut bos paleam comeder. Idem iudicium de consimilibus uerbis, quae ad res Christi pertinent, sunt enim figuratae parabolicaeque locutiones. Diebus autem Christi intelligitur cuiusnam rei sint parabola, quamque rem designent.

Itaque sapientes nostri, inter mundum hunc inquirunt, & tempora Christi nullum plane discrimen praeter tyrannidem Imperiorum. Ac uidetur e simplici contextu oraculorum Propheticozum initio dierum Christi futurum praelium Gog & Magog, & ante illud praelium futurum principem Israelis, ut praeparet cor eius. Est enim praedictum, Ecce ego mitto uobis

Esaia. 11.

Hier. 5.

Esaia. 11.

Mal. 4.

Lapis iustus in
Ind. Euar.
gelij loar.
g. veni ut
qui non
videntur
deant, &
quid dicit
caesi sunt

Hagad-
oth &
Midra-
soth alle-
goricha
interpre-
tationes
Rabbino-
rum.
Vel iustitiam
animam.

Matth. 3.

Eliam Propheam antequam veniat dies Domini magnus & terribilis. Porro non est venturus ut polluat purum, aut ut purget impurum, neque ut deprauet homines, qui valde recti sunt, aut ut rectos efficiat eos, qui valde deprauati sunt, sed potius ut pacem afferat mundo. Nam hoc significatur sequentibus Malachiae verbis, Et conuertent corda patrum in filios.

Consimiliter Sapientum aliqui asseuerant ante aduentum Regis Christi venturum Eliam. At omnia verba haec, quae eiusmodi nemo scit, quo pacto euentura sint, donec re fuerint comprobata. Talia enim abstrusa sunt apud Prophe- tas. Praeterea sapientes ex verbis nullam habent traditionem maiorem, nisi quatenus e versuum sacrae scripturae pondere diiudicare possunt. Quae ita inter se quidem discrepant de huiusmodi rebus, sed ordines euentuum reuolunt aliarum, & mirata circumstantiae non sunt de fide summa, sed nec quisquam laborat de verbis Hagadoth, neque moratur verba Midras- hoth, quae commemorantur de his rebus & similibus, neque reponit in fidei principijs & ca- pitibus, ut quae neque promoueant charitatem, neque timorem. Similiter non supputandos temporum fines docerunt sapientes nostri ver- bis, Efflet anima eorum, qui fines suppu- tant, sed praetoleatur & credat in vniuersum verbis scripturae, quemadmodum explicauimus.

Tempestate Regis Christi, cum disponetur eius imperium & congregabuntur ad ipsum vniuersi Israelitae secundum familias censebuntur omnes iuxta praescriptum ipsius, instinctu Spiritus sancti, qui super eo requiescet. Nam praedictum a Malachia, Et sedebit conflans & purgabit omnes filios Leui. Filios scilicet Leui in primis purgabit & dicet, hic de profapia

faciet ut, iste de Leuina, remouebitque eos, qui non sunt de gentilitate & familia Israelis. Hoc enim Ezras significat, dum inquit, Aio Athet barta eis, ut non comedent de san- cto factorum, donec surgeret factus a V- rim & Thummim,

Ecce iudicisti in intellectu Spiritus sancti omnes qui in possessionis ius admittuntur, tum in suam gentilitatem reducendos, tum declara- tos primis sui generis auctores. Caterum Christus non distinguet gentilitatem, nisi in tri- bus. Declarabit enim hunc ex hac esse tribu, illam esse de genere. Nam esse spu- ritum seruorum. Equum quippe est, ut familiae quae obscura est, occulta ignoraque maneat. Nec vero propheta & factus nos- tri desiderant dies Christi imperij, ha- berent in nactu hunc mundi, & in his gen- tibus imperitarent, neque ut ipsos populi alij extollerent, sed nec ut ipsi esculentis fruere- nt. Et volentes esse gaudis, vorum ut vacui essent ad legis studium, & quae habent durum heram & interpellatorem qui desistere iubeat, quo possent vitam futuri saeculi promereri, quemadmodum ostendimus in tractatibus de poenitentia.

Illo autem tempore nulla ibi erit fames, nul- lus ibi erit durus labor, nulla vis & con- fusio, foecibus enim abundantibus ag- gredietur genus instar pulueris obrinebi- tur. Mundus, quam late patet, non nisi occupabitur in Deo cognoscendo. Quocirca Israelitae sapientiae, & cetera insignes ac res arcanae atque abstrusae omnibus innotescant, qui & consequentibus summi opificis notitiam pro humanis viribus. Nam replebitur terra cog- nitione Domini, sicut aqua mare operientes.

Benedictus Deus misericors, qui adiunxit nos.

Ezra 2.
Esa 20.
Esa 2 & 3.
Hier. 30.
Ibid. & 23.
Mich. 4.
peccata.
Mich. 5.
a In fam-
iliis.
b saluus me.
Zach. 3.
Zach. 4.
Zach. 6.
Isa 11.
Esa 9.
14.
16.

SCRIPTURAE, IN QUIBUS CHALDAEVUS Paraphraustes interiecit nomen Messiae sive Christi prater litteram Hebraicam ex- plicationis gratia, ex Methurgeman Elie Leuitis, in Radice nova, unxit Obserua- tio diligens, erudita & perutilis, ut in pusillo quasi speculo, consideremus, quos lo- cos vetus Synagoga contra controuersiam acceperit de Christo. Eos nimirum, quos Christiani de eodem exponimus, etiam hostium nostrorum confessione.

Gen. 49. **N**ON auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore eius donec veniat Silo. Chald. donec veniat Christus. Orietur, stella ex Jacob, & Num. 24. **conspicuetur virga de Israel.** Chald. Et magnificabitur Christus.
3. Reg. 4. **Et disputauit super lignis a cedro, quae est in libano usque ad hyssopum, quae egreditur de pariete.** Chald. Et vaticinatus est de regibus domus David qui regnaturi erant in hoc mundo & in mundo Christi.
Isa. 4. **In die illa erit germen Domini in magnificentia & gloria.** Chald. in die illa erit Christus Domini in

laetitia.
Et egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice eius ascendet.
Chald. Et Christus de filiis filiorum eius oriatur, Et vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri saeculi, princeps pacis.
Chald. Christus pacis.
De Radice colubri egredietur regulus. Chald. egre- dietur, Christus.
Emitte agnum ad dominatorem terrae de petra deserti ad montem filiae Sion.
Chald. ascendere facite tributa ad Christum

Isa. 11.
Esa 9.
14.
16.

Israelis

Israelis qui roborabit, propterea quod fuerunt in deserto, montem congregationis Sion.
Et preparabitur in misericordia solium, & sede- bit super eum in veritate, in tabernaculo David iudi- cans, &c.
Chald. Tunc Christus Israelis preparabit in bo- no thronum suum, & sedebit, &c.
In die illa erit Dominus exercituum corona gloria & certum exultationis residuo populi sui.
Chald. In die illo erit Christus Domini exerci- tumum in coronalæticia, &c.
Ecce intelliget seruus meus, exaltabitur & eleua- bitur & sublimis erit valde &c. Non est ei species ne- que decor, &c.
Chald. Ecce prosperabitur seruus meus Chri- stus & eleuabitur, &c.
In ciuitatibus Iuda adhuc transibunt greges ad ma- num numerantis.
Chald. In urbibus Iuda adhuc transibit po- pulus per manum Christi.
In diebus illis & in tempore illo germinare faciem David germen iustitiae & faciet iudicium & iusti- tiam in terra.
Chald. Dauidi germinare faciam Christum Iu- stitiae.
Et tu turris gregis nebuloza filia Sion usque ad te veniet & veniet potestas prima, regnum filiae Hierusa- lem.
Chald. Et tu Christe Israelis, qui abscondis pro- pter debita Synagogae Sion, ad te peruenturum est regnum, & restituetur imperium pristinum regni Synagogae Hierusalem.
Et tu Bethlehe Ephratae paruula es in millibus Iu- da. Ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, & egressus eius ab initio a diebus aeternitatis.
Chald. Et tu Bethlehem Ephrata veluti par- uula es ut numeris in 2 millibus domus Iuda. Et coram me exhibit Christus ut exerceat impe- rium in Israele, cuius nomen ab antiquo dictu est a diebus saeculi.

Ego autem in Domino gaudebo & exultabo in Deo Iesu meo.
Chald. Tunc in signo & redemptione, quam facies Christo tuo & reliquias populi tui, qui erit superstes, confitebuntur his verbis. dixit Prophe- ta, Et ego in verbo Domini gaudebo, exulta- bo in Deo, qui operatus est redemptionem meam.
Ecce ego adducam seruum meum c Orientem.
Chald. seruum meum Christum.
Et educet lapidem primarium, & exaequabit gra- tiam gratiae eius.
Chald. Et reuelabit Christum suum, cuius no- men vocatum est ab antiquo & dominatum te- nebit in vniuersa regna.
Hec ait Dominus exercituum dicens, Ecce vir O- riens nomen eius. Et subter eum oriatur & aedificabit templum domino.
Chald. Hec dicit Dominus exercituum, Ec- ce vir, cuius nomen Christus, reuelabitur & magnificabitur, & constructus templum Do-

mino.
Quia visitauit Dominus exercituum gregem suum, domum Iuda & posuit eos quasi equum gloriae suae in bello.
Ex ipso angulus & ex ipso egredietur omnis exa- ctor simul.
Chald. Quia recordatus est Dominus exer- cituum populi sui, domus Iuda & ponet eos sicut equos roboris, quorum gloria est in pra- lio. Ex eo rex ipsius, ex eo Christus ipse, ex eo robur belli eius, ex eo magnificabuntur om- nes rectores eius simul.
Domine in virtute tua latabitur rex & super sa- lutare tuum exaltabit vehementer.
Chald. Domine in fortitudine tua magnifica- bitur rex Christus. & in redemptione tua quam plurimum iubilabit.
Quoniam rex sperat in Domino & in misericordia altissimi non commouebitur.
Chald. Propterea quod rex Christi sperat in domino, &c.
Speciosus forma praefiliis hominum, diffusa est gra- tia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in aeternum.
Chald. Pulchritudo tua rex Christe exuberat praefiliis hominum. Positus est spiritus Prophe- tiae in labiis tuis, propterea benedixit tibi Deus in saeculum.
Dies super dies regis adicies, annos eius usque in diem generationis & generationis.
Chald. Dies super dies venturi saeculi Christi Regis adicies, annos eius sicut aetates praesentis saeculi & aetates saeculi futuri.
Sic Psalmum dicam nomini tuo in saeculum seculi, ut reddam vota mea de die in diem.
Chald. Tunc collaudabo nomen tuum in saecula, cum reddam vota mea, in die redemptionis Israel & in die, quo magnificabitur Christus Rex, ut regnet.
Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio Regis.
Chald. Deus fleges iudiciorum tuo regi Chri- sto da, & iustitiam tuam filio Davidis regis.
Respice de caelo & visita vineam istam, & perfice eam quam plantaui dextera tua, & super filium ho- minis, quem firmasti tibi.
Chald. Respice de caelo & vide, & recordare in miserationibus, vineae istius & operis, quod statuit dextera tua super regem Christum, quem roborasti tibi.
Si ignoras tibi, o pulcherrima inter mulieres, egre- dere & abi, post vestigia gregum tuorum, & pasce haedos tuos iuxta tabernacula pastorum.
Chald. Deus omnibus modis benedicendus dixit Mosi prophetae. Si illis (qui persequuntur populum domini) exultatio fuerit percutere Synagogam, quae similis est puellae speciosae quam diligit anima mea, ambulet illa in visis iustorum, & ordinet preces iuxta praescr- ptum rectorum suorum, & pastorum aetatis illius, atque doceas filios suos, qui similes

Zach. 10.
e Iuda vel Deo.
Psal. 21.
In alia ex- pto la- tabitur.
Ibid.
Psal. 45.
Psal. 61.
Ibid.
Psal. 72.
f Vias, modes, ra- tiones. Psal. 80.
Cant. 1.
g os.

2 Militaria... parafrangas, illud certè est quod scribitur in Ezechiele, per circuitum (ciuitatis) decem & octo millia, siue de iis qui fruuntur claro Dei conspectu, siue de illis qui comprehendunt Deum speculo aliquanto minus lucido. Ac quam multa omnes sint ille locus declarat. Quod verò ait Ezechias, dixit R. Ieremias nomine R. Simeonis filij Iohai, se vidisse bases siue gradus ascensus, qui essent pauci. Interea, inquit, si sint mille, ego filiisque meus ex illis sumus, sin duo nò dubium quin ego filiisque; meus illi ipsi sumus, siue qui ingrediuntur cū licentia, siue qui ingrediuntur absque licentia (præ iustitiæ & sanctitatis abundantia & multitudine.)

Pax multa diligentibus legem tuam, donec vniuersæ d portæ, inquit R. Samuel, sint libratae & æquales, tum enim veniet Christus. Ex dictis R. Hanina Dauidis filius non prius veniet, quam vestigetur piscis ægrotanti, nec reperiantur. Quoniam scriptum, Tunc demergam aquas eorum & flumina illorum sicut oleum fluere faciam, vbi postea scribitur, in die illo pullulare faciam cornu domui Israel, Ex dictis R. Hama filij R. Hanina, Dauidis filius non veniet antequam desinat regnum vel abiectum & vile ex Israel, quoniam scriptum, Et præcedentur Ramusculi eius falcibus, deinde paucis post versibus, In illo tempore deferetur manus domino exercituum, &c. Vt autem prodidit R. Zeini ex dictis R. Hanina, non veniet Dauidis filius donec consumantur timidi animo ex Israele, Sic enim legitur, tunc auferam de medio tui, exultabundos elationis tuæ, & post, Et relinquam in medio tui populum pauperem & tenuem, & sperabunt in nomine domini.

Psal 119. d. i. porta frugū & vini quæ admodū dicimus Dominus facietas magna R. Iacob. Ezech. 29.

Esa. 18.

Zach. 3.

Audi ut confirmet vocatiōne Apostolorum & ceterorum qui ex Iudeis crediderunt, Principū autē Iudaorū reuertiōnem. Esa. 1.

e Nomen Rabbini. Ibid.

Ibid.

Zach. 3.

2 Sam. 22.

Esa. 59.

Esa. 60. Esa. 59.

Esa. 60.

Dan. 7. Zach. 9.

2 vel castratum. b Paradisi si uolueritis. c In horre... cum Samuele, dicit, inquit, Christum venturum super Asino. Mittam ad eum ego equum a fulgentem quo vtor. Tibine est equus centicolor, ait Samuel (vt ille Christi) Asinus? R. Iosua filius Leui occurrens Eliæ stanti ad ostium horti Eden, interrogauit. Quando venturus esset Christus, vbi Elias respondit, quando uolet Dominus iste noster, R. Iosua dixit, duos vidi at vocem trjū audiui. Idem R. Iosua occurrit Eliæ stanti ad ostium speluncæ R. Iosua filij Iohai & dixit, Veniamne in venturum sæculum, vbi autem Elias respondisset, si uoluerit dominus iste, subiecit R. Iosua, duos quidem vidi, at vocem trium audiui. deinde interrogo, quando venturus sit Christus, Qui respondit, vade interroga illum ipsummet, qui sedet in porta Romæ, hoc autem tibi signum, ecce enim inuenies sedentem inter pauperes portantes dolores, vbi vniuersis ligantibus & soluentibus simul suas plagas, ille vicissim vnam soluit & ligat, ne taret si forte rogatum oporteat egredi ad redimendum Israel. Profectus ergo ad eum, salue, inquit, domine & preceptor, qui respondit, Etiam tu saluus sis Leuitæ fili. Interroganti autem R. Iosua, quando venies mi domine, dixit, hodie. Ad se ergo redeuntem R. Iosua Elias interrogauit, quid sermonis accepisset à Messia, Illi deinde omnia commemoranti dixit, sperare te & patrem tuū iussit futurum sæculum. Decipiendo ergo decipit me inquit R. Iosua, quia interrogabam de die aduentus ipse, cui Elias, Etiam dixit scriptura hodie si vocem eius audieritis. Interrogarunt R. Iosef filium Kisma discipuli ipsius quando venturus esset filius Dauid. Respondit ille, vereor ne à me queratis signum, vbi polliciti essent se minimè id fracturos respondit, veniet filius Dauid, cum ceciderit hæc porta (ostendebat autem vrbs Romæ portam) & restaurata fuerit, ceciderit iterum, tum enim ei tertio redintegrandæ non sufficiet donec veniat Dauidis filius. Illis postea signum petentibus præter pactum nihilo minus dedit & ait si ira est, vertantur aquæ speluncæ Paneadis (vbi origo Iordanis) in sanguinem, quo certè factum est hora obitus ipsius. Aitque illis, in profundo conficite mihi arcam meam, quoniam nulla erit palma Babylonis in qua non ligetur exercitus Persarum, Nec vlla erit arca in terra Israel, in qua equus Medorum non comedat paleam, (q. d. Medi & Persæ venturi sunt Babylonem capiēntque eam & implebunt vniuersam Babyloniam suis exercitibus. Inde excurrent in terram Israel, & eam capiet) Magister ait, Non veniet Dauidis filius quousque expandatur regnum impiū super Israel nouem menses. Quoniam scriptum, Propter hoc dabit eos vsque ad tempus, in quo parturiens pariet, & reliquias fratrum eius conuertentur ad filios Israel. Vla ait, veniat & ne videam eum. Sic etiam dixit Magister, Veniat & ne cernam eum. R.

2 vel castratum.

b Paradisi si uolueritis.

c In horre... qua Romæ respicit R. Iacob. Alla fioda verba. Esa. 53.

Psal. 90.

d Scholion R.

e Sepulchrum meum.

Scholion R. Iacob.

Mich. 5.

Dolores Christi.

Gen. 32.

Exod. 15.

Amos.

Hier. 30.

f Genes. aquæ ac Iudæi.

mel est introductus. Sic Deus Opt. Max. simul at-
quelapsi in ruinam Israelis dignitatem tribuit natio-
nibus exteris, ubi ipse Israel conuersus est per pœni-
tentiam & redemptus, moleste fert perdere nationes
exteras Israelis gratia.

Cōtextus

Ex dictatis Magistri, Rab. Ghidel ait, Israelitæ
comesturi sunt annos Christi, at verò, in-
quit R. Ioseph Pefitá, quisnam illos comede-
det? Hilec & Bilec eos comedent. Ad remo-
uendam sententiam R. Hillelis, qui dixit, Non
est Christus Israelis, quoniam iam comederunt
illum diebus Ezechia.

Scholion R. Iacob. Israelita comesturi sunt an-
nos Christi, id est, satietas & rerum abundantia qua
illis temporibus futura est, pertinebit ad Israelem.
Verum Hilec & Bilec comedent eum. Erat autem
locutio hæc vulgaris & trita, eo sensu, quo dicit so-
let, cacodæmones cuiusvis sexus comedent eum, ut
apparet ex tractatu Hulim. Mibi autem vide-
tur Hilec & Bilec sonare vastitatem & desolatio-
nem. Alij dicunt duos fuisse iudices Sodoma qui
his nominibus appellarentur. Non est Christus
Israëli. sententia Hillelis est hæretica nisi sic acci-
piatur. Non est Christus propter Israelem vel cau-
sa Israelis, cui Ezechias fuit Christus & is de quo
dicta sunt uniuersa Prophetia, ut Pullulare faciam
cornu domui Israel, & stabit & videbit fortitudi-
nem eius sed (est Messias) propter Dauidem, eius-
que meritum, qui doctorus erat innumerabiles Psal-
mos & Hymnos. Item propter Mosem, qui legem su-
scripturus erat.

De nominibus Christi.

Ait Magister, mundus non est procreatus
nisi ob Dauidem. Samuël, nisi ob Mosem. R.
Iohanen, imò verò ob Christum. Quod nomen
eius? Domus R. Sila respondet. Silo nomen
eius, quoniam dictum, donec veniat Silo. Do-
mus R. Ianai Innon nomen eius, quoniam di-
ctum. sit nomen eius in sæculum, ante solem
Innon nomen eius. Domus R. Hanina .i. mi-
sericordia nomen eius, quoniam scriptum,
Non enim dabo illis Hanina, misericordiam.
Non desunt qui dicant b. Menahem filius Eze-
chia nomen eius, quòd legatur in Lamenta-
tionibus Hieremæ, quia longè factus est Me-
nahem, consolator, conuertens animam meam.
Porro doctores nostri appellandum esse c. al-
bum domus Rabbi, tradiderunt, allegan-
tes oraculum Esaiæ, verè infirmitates nostras
ipse portauit. & dolores nostros tulit. Nos
autem reputauimus eum quasi leprosum &
percussum à Deo & humiliatum. R. Naham
ait, si Christus est vnus è viujs, est mihi
similis quoniam scriptum, & erit dux eius ex
eo & princeps de medio eius produceretur
Rab. autem inquit imò si Christus est in viujs,
similis est magistro nostro Hakkados, si in
mortuis, similis est Danieli viro desiderio-
rum. R. Iuda ex dictatis Rab, siue magistri

a Schola.

Gen. 49.
Psal. 49.
Quisquie i
florù al-
ludit ad
suum no-
men.

Hiere. 16.

b q. cōso-
lator.

Lam. x.

c. i. lepro-
sum. R. Ia-
ob. ubi
obserua 33
caput E-
saiæ ab
Hebrais
explica-
tum de
Christo.

Hier. 30.

dictum reliquit, Deus opt. Max. prolaturus est
Israelitis Dauidem, quoniam scriptum, & ser-
uient domino Deo suo, & Dauid Regi suo, ^{ibid.}
quem suscitabo eis. Illic enim scribitur suscita-
bo, non item suscitauit, sed hoc similiter affir-
manti Rabbino Abai respondit R. Papha. Scri-
ptura hæc, & Dauid seruus meus princeps eo-
rum in sæculum, Dauidem appellat Christum
quo modo Imperator primus & secundus no-
minantur Cæsar.

Ezech. 37

Illud prophetæ, væ desiderantibus diem
Domini. Ad quid eam vobis. Dies domini
ista tenebræ & non lux, illustrat exemplum
Galli Gallinacei & Vespertilionis, qui expe-
ctant lucem inquit R. Samlai, dum allegorias
captat. Affatur igitur Vespertilionem Gallus.
Ego quidem expecto lucem, quoniam mea est.
At quod ad te attinet, quid tibi cum luce? Illud
que est quod dixit ille hæreticus Rabbino A-
bahu, Quando venturus est Christus. isti enim
respondit. Abi tege istas tenebras isti homi-
nibus. cui cum hæreticus diceret, quisnam
imprecationem huiuscemodi mihi impreca-
tus est, scriptura, inquit, cuius hæc sunt verba,
Ecce tenebræ operient terram & caligo po-
pulos.

Amos 5.

Esa. 60.

Scholion R. Iacob. Ego quidem expecto lucem.
Vespertilio, non habet oculos, lux ergo mea est, qui ha-
bet oculos, ut videam & illa frui soleo. Sic Israelite
spectant redemptionem, quoniam dies Domini illis
erit lux clarissima. Quorsum autem diem illum ex-
pectent extera nationes, cum præsertim ipsis futurus
sit tenebra & non lux?

De annis vite Christi.

Obseruandum, quod R. Eliezer ait, dies
Christi quadraginta esse annos coque facere
locum psalmi, Quadraginta annis, infensus fui
generationi huic, R. Eliezer Azariæ filius po-
sui septuaginta, est hoc Esaiæ loco, Et erit
in die illa, in obliuione eris ò Tyre septuaginta
annis sicut dies regis vnus. Quis iste rex sin-
gularis responde, Christus. Ribbi eum victu-
rum dixit tria sæcula, è Psalmo 72. Timebunt
te cum sole & ante lunam in generatione &
generationes.

Cōtextus

Psal. 55.
Esa. 23.

Hillel asseruit nõ esse Israelis Christum quòd
iam d. comedissent eum tempore Ezechia. R.
autem Ioseph, parcat, inquit dominus R. Hil-
leli. Nam quando extitit Ezechias? Nonne
stante templo primo? Atqui Zacharias ista va-
ticipatur in æde secunda, Exulta vehementer
filia Sion, iubilata filia Ierusalem. Ecce rex tuus
venit tibi, iustus & saluatus.

Hæresim
esse non
fuisse vè-
turū Mes-
siam. Per-
didissent
propter
peccata.
Zach. 9.

Sequens documentum R. Eliezer dicta-
uit. Dies Christi 400. anni. Quoniam dictum,
lætati sumus pro diebus, quibus nos humila-
sti, annis quibus vidimus mala. scribitur au-
tem in Genesi, subiiciet eos serpituti & affliget
quadragesimo annis. Ribbi pauciores numerat,

Psal. 9.

Gen. 15.

Esa. 63.

nempè 365 pro numero dierum Solis, quòd præ-
dictum sit, Dies enim vltionis in corde meo an-
nus redemptionis meæ venit. Quid est, dies vl-
tionis in corde meo?

a Scholion
R. Iacob.

Esa. 62.

Deut. 11.

b Scholion
R. Iacob.

Esa. 54.

Esa. 64.

R. Iohanen, cordi meo, inquit, reuelauit, mem-
bris meis non item. (a quoniam id non protuli
ore meo, vt membra possent exaudire, verum
intra cor totum istud continui) R. Simeon ben
Lachis, cordi meo, inquit, reuelauit, Angelis au-
tem administratoris non reuelauit. Vt verò do-
cet Abimas filius R. Abahu, dies Christi Israëli
sunt septem annorum millia, quòd scriptum, si-
cut gaudet, sponsus super sponsa, gaudebit su-
per te Deus tuus (diebus autem septem conui-
uij lætatur sponsus, iam dies Dei mille anni)
R. autem Iuda ex Samuele, dies Christi sicut à
die orbis conditi, ad hoc vsque tempus. Quippe
scriptum, vt multiplicetur dies vestri, sicut dies
cæli super terram (b tantum enim versaturi sunt
Israëlitæ in terra sua diebus Messia.) R. Naha-
man Isaaci filius sicut dies Noë, ad hoc temporis
punctum vsque, iuxta locum Esayæ, sicut in
diebus Noë istud mihi est, cui iuravi ne induce-
rem aquas diluuij.

R. Haia Abæ filius ex doctrina R. Iohanen,
vniuersi, ait, prophetæ non nisi vaticinati sunt
de diebus Christi. At de futuro illo sæculo, ocu-
lus non vidit ò Deus præter te, quæ facies spe-
rantibus in te. Quod non caret controuersia,
quoniam Samuel nihil interesse scribit inter
præsens sæculum & dies Christi, præter vnã
imperatorum tyrannidem.

Asserit præterea R. Haia Abæ filius è senten-
tia R. Iohanen, omnes prophetas vaticinatos
duntaxat de hominibus in pœnitentiæ squallo-
re versantibus. Iustis autem absolutis illud pro-
pheticum quadrare, oculus non vidit Deus præ-

ter te, quæ præparasti sperantibus in te. Quæ-
stionem hanc auget R. Abahu, qui affirmat ius-
tos perfectos & absolutos non posse stare in
loco Pœnitentibus apparato, adducens illud
Esayæ, Pax, Pax, ei qui longè est, & qui propè,
dixit Dominus & sanauit eum, ei scilicet qui lon-
gè est in principio, postea verò propè. Quis iste
remotus? qui longè est ab initio. Quis propin-
quus? qui longè est hoc præsentis tempore. R.
Iohanen interpretatur remotum eum qui est
longè à transgressione, propinquum eum qui
est propè transgressionem, sed longè se ab ea
subducit.

Ex sententia R. Iohanen R. Haia Abæ filius,
vniuersi, inquit, prophetæ non nisi de Christo
vaticinantur, idque discipulo sapientum & ei
qui se in actione virtutis exercet, discipulo sa-
pientum, & ei qui liberaliter largitur discipu-
lo sapientum de suis facultatibus. Cæterum de
discipulis sapientum ipsismet dicitur, oculus
non vidit Deus præter te. Quid, oculus non
vidit, declarat? Vinum, quod seruatur in suis ra-
cemis à sex primi orbis procreati diebus, vt
quidem affirmat R. Iosua filius Leui. Vt autem
Res Lachis, Eden siue paradisum, quem non
spectauit oculus ab ipso sæculo, Vbi igitur, in-
quies, versabatur Adam? Nonne in horto, qui
quidem est & nominatur Eden? Aliud esse hor-
tum, in quo Adam fuit locatus, aliud Edem siue
paradisum, quem nego conspexisse vnquam
oculum, disce ex ipsomet Genesios contextu,
& fluius egrediebatur ex Eden siue paradiso
ad rigandum hortum.

Eorum quæ tractantur de Messia in R. Mose,
Chaldeis Paraphrasis & Thalmud capite Helec fi-
nis, interprete G. Genebrado Theologo & professore
Regio.

ibidem.

Innuunt
vinum S.
Eucharis-
tia.

Gen. 1.

ibid.

